Ion Toma Ionescu
Guşterele

Mica lume veche

— Prefaţa la ediţia întâi-

Guşterele lui **Ion Toma Ionescu** se vrea o mapă de eboşe narative, un şantier în lucru al unui proiect amânat. Este o capcană inteligentă pe care şi-o întinde cu consecvenţă „romancierul” pentru a oferi exerciţiilor autobiografice suficient spaţiu de manevrabilitate discursivă în care sunt cernute cenuşile memoriei afective.

Factorul de ordine este denunţat din capul locului, capriciul peniţei redescoperind cu naturaleţe fapte, oameni şi locuri cu o putere de iradiere lăuntrică nebănuită. Cititorului i se induce şi este invitat să participe la această stare de provizorat creativ, sensul multiaxial de parcurgere al amintirilor substituindu-se efortului imaginativ:

„Scrisura mea în carte e ca lucrătura bunicii cu andrelele (…) împletea ochiurile unul pe faţă, două pe dos, sau trei pe faţă şi unul aiurea, cum îi dicta imaginaţia.”

Acest elogiu adus improvizaţiei vizează spontaneitatea specială a vocii interioare ca liant al toposului rememorat şi reintrodus cu parcimonie în cadrele temporale. Auctorial nu se controlează nimic, refuzându-se astfel contrafacerea prin diferenţiere excesivă. Amintirile sunt „autentice” numai în măsura în care dimensional lumea de ***atunci*** devine sistematic lumea de ***acum.*** Este retrăită, nu evocată, este sincretică şi confuzionantă, devine intruzivă şi se consolidează în interiorul **celeilalte lumi**:

„Coexistă în mine două lumi. Nu vestul şi estul. Nici lumea de la ţară, din Merişani şi cea din oraş, de care nu

v-am spus aproape nimic. Nici lumea reală şi lumea din vis... N-are treabă cu lumea literaturii, deşi rostirea în versuri, când scriu proză, ar putea genera oarece confuzii. E lumea Tobârlanilor, specială, dar nu opusă. Cumva geamănă cu lumea celorlalţi."

Această lume *„cumva geamănă*" insinuată – cum frumos precizează prozatorul – şi în *„memoria oaselor"* este şi satul matricial al copilăriei, dar şi pierderea lui, paradoxala absenţă omniprezentă: un factor ambivalent, structurant şi alienant deopotrivă.

Cine sunt Tobârlanii? Extensia familiei rurale cu interesele şi vocaţiile ei, dominate de umbra autoritară a bunicului Dumitru Tobârlan, mitizat de privirea diascopică a copilului etern, fascinat retroactiv de detaliile unei vieţi patriarhale, fără vârstă.

Retrăirea **acelei lumi** aduce portretistica şi evenimentul mărunt la virtuozitatea unor mijloace de actualizare simbolică. Oamenii de odinioară devin personaje efective în măsura în care acest ritual de rememorare şi retrăire devine un principiu activ, neconsumat încă, apt să re/consacre antinomii care depăşesc proximitatea dramatică a interesului pentru pământ, reconfigurând destinele punctual pe cvadraturile universale – dragoste, naştere, îmbătrânire, moarte.

Poziţia centrală, insulară, este a oficiantului textului care regăseşte, dar pierde irecuperabil timpul regăsit, captiv al spaimelor sale chtoniene.

Important pentru cititor este să admită aparent redundanta schematizare textuală şi dinamica intenţională a timpilor verbali pentru a ajunge, dincolo de aceste procedee premeditate, la poeticitatea surprinzătoare a aceluiaşi text.

Marian Barbu

Fresce interioare

Substantivul articulat *„guşterul”,* cu forma de plural *„guşterii”,* denumeşte o specie de şopârlă de culoare verzuie, cu o coadă lungă, cu un mers şerpuit pe cele patru picioare scurte, terminate cu gheare. Când se deplasează, pare că se târăşte, asemenea unui şarpe mai mic...

Păstrând forma populară şi uşor regională a termenului, scriitorul Ion Toma Ionescu îşi botează romanul apărut în 2013, la Editura „Paralela 45”, din Piteşti, *„Guşterele”.* Titlul este desigur metaforic, cuvântul are multiple sensuri conotative, chiar dacă la un moment dat, spre final, dar mai ales într-un capitol de la început, întâlnim această vietate, aparent inofensivă, în mijlocul unor copii care jucau un joc periculos. Ivirea neaşteptată a guşterului le deturnează atenţia şi le întrerupe jocul care putea avea repercusiuni grave...

Motivaţia de a scoate ediţia a doua a acestei cărţi o găsim în sufletul prozatorului, dar o părere personală aş putea avansa. Cred că este vorba de perfecţionismul naratorului, de dorinţa de a completa cu informaţii noi, pe care nu le-a avut la dispoziţie pentru prima ediţie, posibilele spaţii lacunare, realizând astfel echilibrul întregului. Este foarte greu să scrii despre propriile neamuri şi să şi reuşeşti să le împaci pe toate, fiindcă multe dintre ele, mă refer la cele care sunt în viaţă, nu vor înţelege că literatura înseamnă deopotrivă *realitate şi ficţiune.*

Prin romanul *„Guşterele”* al lui Ion Toma Ionescu, ne aflăm în faţa acelui gen de literatură care se circumscrie teoriei de „autenticitate”, vehiculate pe la mijlocul veacului trecut, atât în literatura română, prin articolele lui Camil Petrescu, cât şi la nivel european, prin A. Gide. Autorul narează aici „experienţe” personale cu o liminară sinceritate, fără a ţine cont de constrângerile impuse de compoziţie sau stil. Cartea se consolidează prin diverse formule ale „documentului”: jurnal personal, depoziţie,

confesiune, memorialistică, autobiografie, extrase din documente oficiale... Îndrăznesc să spun că avem în faţa noastră un roman atipic, un roman modern, fără dubii.

Întâmplările povestite de scriitor par produse neelaborate, ca nişte confidenţe spontane (ale sale sau ale altor personaje), la un loc rezultând o construcţie narativă nedisimulată şi stucturată în jurul unei teme generoase: lumea rurală postbelică, centrul de greutate situându-se în perioada cooperativizării forţate a agriculturii. Se pare că evenimentele acelei epoci nu au fost epuizate, ele continuă şi astăzi să fie surse de inspiraţie pentru scriitori. Drama deposedării abuzive de pământ a fost trăită diferenţiat de ţărani, unii dintre ei au capitulat repede, cei din zonele de câmpie, iar alţii s-au constituit în grupuri de rezistenţă şi s-au retras în munţi, sau au aderat la organizaţii opuse comuniştilor, în speranţa naivă că mai pot schimba cursul istoriei hotărât de marea putere de la Răsărit. Aceste aspecte sunt atinse tangenţial de autorul romanului, atenţia sa oprindu-se cu precădere asupra faptelor săvârşite de pleiada de personaje, individualizate cu o artă portretistică de mare maestru.

I.T. Ionescu are o anumită viziune asupra personajelor sale, fie că acestea ocupă un loc central sau periferic. El nu neagă individul sub pretext că este determinat de contingent, ci vede dincolo de personaj, îl distinge de forţele care îl poartă şi reacţionează împotriva acelei istorii arbitrar reduse la rolul de eroi subliminaţi. Personajele sunt proiectate în două lumi diferite: cea reală şi una imaginară, spre final. O idee interesantă transpare din pasajele în care se construiesc portretele, şi anume aceea că nu oamenii fac istoria, după cum s-ar părea, ci istoria îi face pe oameni, le determină destinele, le conturează trăirile, îi învaţă să supravieţuiască, înfruntându-şi soarta limitată. Autorul îşi vede personajele într-o istorie anonimă, profundă, ascunsă, nu în istoria mare, în care ele, în mod individual, nu pot avea o oarecare contribuţie, dacă nu se constituie ca *mase*.

Fiecare personaj este o lume, o construcţie solidă,

aproape arhitectonică, împodobită pe dinăuntru cu fresce veci (moştenite sau dobândite), care îl diferenţiază şi căruia îi conturează personalitatea tumultoasă. Aceste fresce fac ca personajele să pară speciale, aparte, deşi prin sângele lor curge acelaşi sânge, al Tobârlanilor. Portretele unor personaje ca „tata-mare”, „unchiu Gogu”, „ţaţa Miţa”, „Gica”… sunt de-a dreptul memorabile.

Tehnica narativă este una modernă. Întâlnim *alternarea timpurilor*, prezent, trecut şi iarăşi prezent. Firul narativ este discontinuu, se rupe, pentru a fi reluat după ce s-au inserat alte fragmente variind ca tematică; nimic nu este o curgere lină, cronologică. Întâlnim deasemenea *povestirea în ramă*. Deşi fiecare capitol al romanului poartă un subtitlu, de preferinţă numele unui personaj cu care naratorul se află într-o relaţie de rudenie sau prietenie, acţiunea nu se grupează doar în jurul personajului respectiv, ci vizează multitudinea relaţiilor cu celelalte personaje. Nu poţi vorbi despre unul dintre fraţi, fără să ai în vedere legătura cu ceilalţi.

Familia mare, tradiţională, grupată în jurul bătrânului Tobârlan, se va risipi, se va înstrăina, datorită condiţiilor istorice prin care a trecut societatea românească în a doua jumătate a secolului trecut. Şi ca aceasta, atâtea alte familii… Acelaşi fenomen de dispersare, nu de coagulare, se produce şi în vremea noastră, dar asta nu înseamnă că ne-am uitat originile, tradiţiile, rostul nostru…

Ca dovadă cartea „Gu*şterele”, c*are adună între copertele sale lumea împrăştiată a Tobârlanilor, pentru a retrăi momentele ei de glorie, spre mulţumirea sufletească a scriitorului, dar şi a noastră, a cititorilor…

Domniţa Neaga

Capitolul 1. Tobârlan

1

În satul de baştină al copilăriei mele, tata-mare îşi purta doar porecla – Mitică Tobârlan – nu şi numele. Aspru, viguros, răzvrătit, falnic, cu cămaşa lungă de in, brăcinar, pantaloni albi de dimie, mustăţi şi baston. Bastonul şi-l căpătase bunicul cam pe la 75 de ani, când a căzut din tei, urcat să-i culeagă floare Dumitrei, o femeie frumoasă la viaţa ei, fără bărbat, aşezată cu casa pe Valea Pribei înainte de mama-mare Lina. Mama-mare se trăgea din neam de popi. Două generaţii, ce slujiseră între oameni pe Dumnezeu la biserica din Albeştii de Argeş, avea în spate părintele Stoica.

Cu mama-mare Lina, Dumitra era bună prietenă şi verişoare mai de departe. La ea venea în Merişani, ca să mai scape de sub ochii părinţilor. Aveau amândouă firi vesele, şi, întorcându-se de la balul din sat, chicoteau povestindu-şi despre vreun sărut prăduit de vreun tânăr mai curajos. Au frânt multe inimi în sat, până ce Lina i-a destăinuit într-o seară, stând pe bancă, sub teiul de peste drum, în faţa casei, că Mitică a cerut-o de nevastă. Deodată, pe fruntea Dumitrei, s-au adunat norii, şi fulgerele au ţâşnit din ochii ei neguroşi. Avea pentru Mitică Tobârlan un gând ascuns. Dumitra nu s-a mai măritat niciodată, de ciudă.

Lina părăsise liniştea şi prosperitatea casei părinteşti pentru flăcăul focos şi meşter la vorbă a cărui gospodărie nu-i asigura nici pe departe confortul de la Argeş. Se măritase cam fără voia părinţilor. S-au iubit la început, dar cu copiii născuţi an după an s-au legat mai mult de sărăcie. Tobârlan, necălcându-şi mândria, n-a lăsat-o să apeleze la neamurile ei. Au trăit opt din cei zece copii născuţi şi s-au descurcat singuri. Cu timpul, copiii au început să-şi sprijine părinţii, ajutându-se între ei.

S-a schimbat şi faţa norocului, căci boierul, văzându-l

cinstit şi isteţ de mic (îl aducea taică-său cu el la muncă), i-a plătit taxele şi l-a trimis la şcoli. Acum îi venise rândul, om serios cu familie şi aşezat la casa lui, să înapoieze ceva din investiţie. I s-a oferit un serviciu la vilă, cu acces către treptele ierarhiei, dacă se va dovedi că ţine cu casa. Şi-i mergea mult mai bine. Seara, când se întorcea acasă, se oprea la poarta Dumitrei, să schimbe o vorbă, să bea o cafea pe bancă, uneori intra şi în curte, să-i spargă un lemn. Cine s-o ajute şi pe ea? Tobârlan nu era dintre aceia care să nu răspundă unui îndemn!

2

De la răsaduri şi până la recoltă, coverga din luncă, împletită meşteşugit din crengi, cu patul în ţăruşi înfipţi direct în pământ, cu sarică de aşternut şi cu vălimărencele, mână de lucru ieftină, trecând râul mulţumite că ştie cineva să le aprecieze corect munca şi beneficiind, ăle mai tinere, de confort sporit, coverga aceea păstra neatinsă libertatea lui. (Spre seară pleca şi ultima vălimăreancă, premianta acelei zile, rămasă să-şi ia coroniţa a cărei strălucire încă o simţea ca o umbră iradiind din interior şi pe care abia de se îndura s-o risipească în apa râului. Acolo în undă era locul cel mai ferit s-o ascundă, până să ajungă acasă, sub privirea bănuitoare a celui cu care-şi împărţea necazurile.)

Rămas singur, dădea ocol grădinii, mângâia roşiile, bodogonea cu ele, le căina de căldura de peste zi. Îşi găsea mult mai uşor acum cuvintele decât mai devreme, când a trebuit să-i spună Mariei lui Goci pe care tocmai o premiase: „Tu de mâine, Marie, măcar o vreme, până nu te chem eu, nu mai vii!”. Se roteau cele care vene**a**u la el în luncă, îi ştiau melicul, şi niciuna nu depăşea trei zile la rând. Veneau mereu altele, să câştige un ban cinstit... Pierdeai ziua de muncă la C.A.P, dar C.A.P.-ul nu-ţi dădea aproape nimic.

Se organizau ca un sindicat, ăl bătrân plătea bine, ca

pe vremurile ăle bune când tot el stabilea plăţile la boier la vilă. De fapt acum, în democraţia populară a comuniştilor, era singura ofertă, şi în fiecare dimineaţă femeile treceau râul cu sapele la spinare, prezentându-se la covergă. Tobârlan avea vorbe bune pentru fiecare. Drept e, uneori le vorbea deocheat. Dar şi ele, drăcoasele, nu se sfiau să răspundă. Stabileau ce e de muncă în ziua aceea, şi el le evalua expert dintr-o aruncătură de ochi dezbrăcându-le fără ruşine şi gândind pentru sine: „Azi nu dăm coroniţa…”

— Ziceţi voi, să nu fac vreo prostie, cine se ţine de tuci să-l arză pe pirostrie? Şi scoase o pulpă grasă de porc pe care o trânti pe masă.

— La aşa buci de porc, mestecău să ai, nea Mitică. Mă bag eu! Dă-n foale să arză focu’, ce-mi stai matale popândău, că la varză vai de curu meu, carnea fierbe greu! Acu vine prânzu’.

Meşteră la vorbă a lui Moţ, da, cam cotoarbă.

— Descurcă-te! Eu plec cu mânzu’ la iarbă.

Aşa se explică, toată vara în care tata-mare nu ajungea acasă decât la sărbători, să-şi schimbe straiele pentru biserică. Noaptea, când i se făcea dor de femeie, nu lungea drumul până-n fundul văii. Lina cu opt copii, chinuită, ce să-i ceri? Nu strica el că Dumitra avea casa ei deschisă plăcerilor mai aproape.

Bolnavă, răbdătoare, Lina îl aştepta resemnată, mai spre fundul văii.

O-ntâmplare mi-aduc aminte, la optzeci şi ceva de ani, într-o duminică, în biserica plină ochi cu evlavioşi încremeniţi instantaneu, bunicul furios l-a scos afară de barbă pe popa Gheorghe, ameninţându-l cu bastonul pentru că popa, grăbit, sărise parte din slujbă.

„S-o scurteze la el acasă cu coana preoteasă, dacă n-are chef! Grijania lui de ţap logodit!”**.** Se cunoşteau de-o viaţă. Bătuseră de copii purceaua şi ţurca, se jucaseră de-a hoţii şi vardiştii totdeauna în tabere adverse, liberali şi conservatori, prinţi şi cerşetori. Dacă ar fi fost jocul adevărat, de drept popa era cerşetorul, iar bunicul

prinţul…

Să te ferească sfântul de „Cristoşi şi Dumnezei”, dar mai ales de bastonul zburătăcit în câmpul cu roşii, ardei, vinete şi alte soiuri de zarzavaturi care de care mai cărnoase şi mai gustoase din lunca Argeşului, când noi nepoţii, draci de copii, cu vitele la păscut prin zăvoi, dădeam atacul, urlând ca indienii, din spatele covergii. Că doar nu roşiile ne interesau pe noi, împieliţaţii, ci vălimărencele cu poalele-n brâu, scăpate din covergă şi alergând prin varză ca nişte canguri în călduri, să nu le desluşim chipul, să ajungă să treacă râul dincolo în Valea Mărului sau să se pitească în porumbi.

Tata-mare mijea pe sub mustaţă şi totdeauna ţintea cu bastonul departe de noi, să n-atingă bietele zarzavaturi! … La vreo juma de oră, ne striga şi ne punea la masă. Fiertură de varză, roşii cărnoase şi ardei graşi, untură întinsă pe felia de pâine. Doamne ce gust dumnezeiesc aveau! N-am uitat nimic.

Am avut privilegiul în câteva rânduri să mă întind, după festin, în patul din covergă. De-a lungul vieţii am încercat nenumărate paturi de lux, confortabile, somptuoase. Acele scânduri tari au rămas în memoria oaselor mele crude, ca şi cum m-aş fi odihnit într-un pat de uriaş.

Poate de aceea în rarele incursiuni pe Valea Pribei, când Dumitra ieşea în poartă, şi drumul bunicului nu se mai vărsa până în fundul văii, gândeam că aşa se cuvine la uriaşi.

3

Tobârlan. A murit în ’68, când cu invazia în Cehoslovacia a „prietenilor” ruşi. Tocmai trebuia să mă eliberez din armată. N-a mai fost posibil. Ni s-a prelungit stagiul, cu peste două luni. Nu mi s-a dat voie să părăsesc Remetea Mare. Eram mobilizaţi în cazarmă. Putea să se întâmple orice. Poate că a fost mai bine că nu am participat la înmormântare. Îl păstrez în memorie pe tata-mare, doar în picioare…

După ’89, când s-au dat înapoi pământurile, am păţit-o, spre ruşinea mea. L-am căutat în registrul agricol la primărie.

— Cum îl cheamă pe bunicul? m-a întrebat secretara, tânără, isteaţă…

— Mitică Tobârlan, i-am răspuns. N-a găsit niciun Tobârlan… Uşor mustrătoare şi iscodind în acelaşi timp:

— Da’ pe tatăl dumneavoastră?

— Toma Ionescu.

— Să-l căutăm la „I” atunci şi pe tata-mare!… Mitică vine de la Dumitru?… Ionescu S. Dumitru. Sigur ăsta e, l-am găsit. E trecut cu pământ doar în grădina casei.

— Şi pământul din luncă, de la covergă, unde planta roşii? Toată Lunca Ţigăncii sub gară, până pe malul Argeşului la zăvoi, ăla unde e?…

— L-o fi luat cu el…!

4

Nu ştiu dacă memoria oaselor mele mă va ajuta să ridic aproape din nimic casa pe care tata o avea în minte înainte de a muri. Nu mi-a lăsat niciun plan, nu se aştepta ca Dumnezeu să-i ceară să se urce la el degrabă, fără să poată pune ordine în hârtii. Lădiţa lui purtată prin spitale, când s-a întors rănit de pe front, păstra în ea diverse acte, scrisori, şi planurile emisiunilor difuzate la staţia locală de radio-amplificare, căci în difuzoarele aflate în toate satele din comună, la oră fixă se tăia emisia studiourilor centrale şi, din cutiile negre cu ramă de plastic, după semnalul cunoscut, venea pe fir vocea clară, de neconfundat a tatălui meu:

— Aici staţia de radio Merişani! Înainte de orice, realizatorul emisiunii „Ora locală”, Toma Ionescu, vă invită să daţi difuzoarele mai tare!… Urma un calup de muzică populară sau uşoară, cu „dedicaţie”, după care, panseurile scrise cu umor de tata despre oamenii şi faptele locului.

Capitolul II. Veronica

1

— Veronico, n-auzi, fă, ce zise Toma? Cristoşii mă-tii, ia copiii şi du-te dincolo că n-aud nimic!

Auzea tot. Nu-i scăpa un cuvânt, avea difuzorul pus în perete într-un cui, doar să întindă mâna. Cu capul aşezat pe pernă, putea să impingă, spre dreapta, butonul de la aparat. De ce-şi făcuse copiii? Opt, nu puţini. Ar fi avut mai mulţi, dar doi n-au trăit... Lăsa ziarul pe care citea într-o parte, ca Veronica să întindă mâna pe lângă el şi să dea difuzorul mai tare. Nu se descălţase. Până nu venea seara, el rămânea pregătit, pescuind momentul gata să plece pe undeva...

— Dar e dat la maximum, tăticule!

— Da ce, lui frati-tu nu i-aţi dat azi să mănânce? prea n-are vlagă în voce. Şi trebuia să vin eu din luncă, să-ţi spun că sticla aia de lampă e neagră de fum? Încă n-au inventat comuniştii ăştia sticla care să se şteargă singură? Nu ştiu ce dracu faci toată ziua!...

Lampa nu era aprinsă, nu se simţea nevoia ei deocamdată.

— Mai are dreptate şi Petre, să-ţi ardă câte una din când în când!

Nu suporta să dai într-o femeie. Până să se îmbolnăvească şi să cadă la pat, mama Lina accepta mângâierile lui, doar când erau ocrotite de întunericul nopţii. Ziua îl ţinea la respect, oricât ar fi părut de turbat. Ocrotită de Dumnezeu, îl domina din priviri. I-ar fi căzut mâna, dac-ar fi ridicat-o asupra femeii!

Odată, la începutul căsătoriei Veroanei cu Petre, cei doi reuşiseră să-şi ridice căsuţa lor în aceeaşi curte cu casa bătrânească, lângă nuc. Mai cu năbădăi Petre, cum învăţase silitor la el în Drăganu, nu rezista să nu-şi atingă muierea din când în când! A auzit Tobârlan ţipetele

Veroanei şi a intrat peste ei. Încă n-avea bastonul. A ridicat pumnul să dea. S-a oprit.

— Cristoşii… Să ieşi acum! E casa şi nevasta ta, dar e curtea mea!

Petre, şi el fire iute, s-a stăpânit ca prin minune şi a ieşit în drum. A mai venit după trei zile. Întâmplător, ăl bătrân era tot acasă. De fapt nu era întâmplare! Dacă-mi aduc bine aminte, se terminaseră treburile. Stătea să vină iarna, se tăiaseră şi cocenii, dispăruse motivul plecării în luncă… Nu-şi găsea locul, până când în jurul orei douăsprezece venea poştasul cu şareta şi-i lăsa Româ*nia Liberă. Ră*zbătea în curte pe uşa deschisă câte o înjurătură, când citea pe ziar despre colectivizare.

— Ţopârlani! Cum îi rabzi, Doamne, să mintă atât! Cristoşii mamii lor!…

Veronica îngheţă în prag, când îl văzut pe Petre traversând curtea şi intrând pe uşa deschisă la ăl bătrân. Cu ochii măriţi de spaimă, n-a avut curajul să-i zică nimic.

— Bună ziua, tăticule, am greşit faţă de dumneata! zise Petre spăsit. Să mă ierţi!

Nu-i zisese „tăticu” până atunci niciodată.

— Lasă Petre! Dar să ştii de la mine, femeia… N-a mai continuat, mustăcind. Ce era să-i zică? Pe Lina n-o lovise, dar era suficient? Biata de ea, nu putea s-o vadă aşa zăcând în pat! În locul picioarelor sprintene de altădată, acum atârnau două buturi. Nu le mai putea mişca. Rar îi deschidea uşa, doar când era strigat. Renunţă la sfaturi şi schimbă vorba.

— Petre, vezi că ne-ar mai trebui o căruţă de lemne, se-anunţă iarnă grea…!

2

În valiza de lemn a tatei se aflau şi încercările lui literare. Nu publicase nimic, din câte ştiam. Îi mai citise pagini Miţei, sora mai mare, şi câteva poezii, în emisiunea

lui de la staţia de amplificare. Ştiam de la ţaţa (Miţa) că adunase multe pagini din povestirile lui tata-mare. Făcuse fişe pentru fiecare personaj din neam. Voia să scrie o carte. Îi dăduse şi titlul *„Tobârlanii”.* S-a pierdut cartea lui.

Dealul se lăsa prăvălit peste case, şi anii rupseseră porţiuni întregi din costişa pornită la vale odată cu pomii dezrădăcinaţi. Deasupra, undeva în stânga, o porţiune de lăstăriş ţinea agăţat vechiul loc. Se formase o râpă adâncă de zece-cincisprezece metri, ca o rană galben-maronie, dintr-un pământ nisipos, unde noi, copiii, ne dădeam drumul ca pe tobogan cu picioarele înainte, însoţind lunecarea cu chiuituri ce întreţineau parcă viteza de deplasare. La bază, un tăpşan cu iarba moale se întindea drept ca fundul unei căldări. Eram ascunşi privirilor aruncate din drum, sau din curtea unde trebăluia tanti Veronica. Cât timp auzea ţipetele, totul era sub control, dar, de ceva vreme, o tăcere uşor suspectă avertiza că miezul zilei îi doborâse pe împieliţaţi şi undeva în umbră puneau la cale desigur cine ştie ce drăcie.

Era gata fiertura. Trasă la margine, ca să se odihnească pe plita din bucătăria de vară. Tuciul de mămăligă îl aşezase pe pirostrii afară în curtea mică, să nu irosească degeaba focul aprins pentru mâncarea porcilor. Presăra mălaiul mestecând cu făcăleţul din timp în timp. Răsturnă tuciul pe fundul de mămăligă, în umbra nucului, pe masa rotundă cu trei picioare şi îl lăsă deasupra mămăligii cu gura în jos să nu-l bată musca. Într-o juma de oră oricum trebuia să-i strige pe copii. S-a uitat în găleată, ridicând capacul. Nu ajungea apa să spele mizeria de pe ei, când vor coborâ coasta, ca să-i poată pune omeneşte la masă. A luat căldarea s-o umple la fântână.

Strecurându-se pe portiţa din spatele casei bătrâneşti, totdeauna îi intra în ochi locul unde frate-su Toma apucase să dărâme pătulul cu cele două odăi de sub el. Locul acela gol, nefiresc de gol după ce „plecase” el, o făcu să gândească ce repede se pun anii înapoi. Nelu Mare al Aureliei, venit în vacanţă, în doi ani se înălţase şi se

maturizase deja. Puteai avea încredere în el. În schimb Nelu al ei, ăl mic, Burtilă, la fire parcă era înfrăţit cu dracu. Se încăiera cu copiii, sărea gardurile să fure cireşe în vremea cireşelor, sau struguri când dădeau sub coajă în must. Lua cu piatra la ţintă, dacă îi scăpase, vreun bec întreg în vreun stâlp pe vale. Te aşteptai la orice din partea lui.

Azi însă, gândurile i-au rămas la Maria. De dimineaţă, când a dezbrăcat-o de cămaşa în care dormise, să-i pună o rochiţă, s-a întors cu spatele la Nelu Mare, cu aerul de domnişoară. A privit-o uşor surprinsă. Sânii căpătaseră un pic de formă, se ghiceau întăriţi mai mult pe dedesubt, iar bumbii înţepau aerul ca două dude mici. „Dacă îmi seamănă mie copila asta? Trebuie să fiu atentă, să nu am probleme cu ea!”

— Mamă, Nelu Mare e verişorul tău, ţi-e ca un frate! Nu trebuie să te fereşti de el!

Mai devreme îl zărise pe Gică, băiatul Oanţei, strecurându-se pe lângă ulucile gardului spre coastă pe partea lui de grădină. Se linişti singură, Gică e mult mai mare decât ei.

Când Gică a sărit gardul, ne-am oprit din chiot. Ştia poveşti cu strigoi, ne mai spusese. Elev la o şcoala profesională în Reşiţa, tot să fi avut patru sau cinci ani mai mult decât noi. Ne-am strâns în jurul lui. Gică ne-a măsurat lung, după care ne-a propus un joc.

— Azi lăsăm strigoii, ne jucăm în familie! Ne pregătim pentru viaţă. Suna pompos. Maria, tu mai eşti fată mare? Maria a dat din umeri nelămurit. N-ar fi vrut să creadă el că nu era pregătită.

Ne-am luat în primire rolurile. Limpede pentru toţi ca lumina zilei cine va să fie mama. Pentru tată, bănuiam că vom trage la sorţi.

— Ca să fim egali, închidem ochii şi presupunem că e noapte. Şi, cum în familie noaptea nu se ascunde nimic, toată lumea să rămână în chiloţi. N-a stat nimeni să analizeze logica. Nu s-a opus nimeni, aşa era jocul. Nici

măcar Maria. Aştepta curioasă şi ea să-şi vadă norocul în faţă. Pierise reţinerea de dimineaţă. Şi-a aruncat rochia într-un tufiş speriind un guştere. Burtilă, frate-su, a sărit în picioare să-l prindă. Gică îşi însuşise deja rolul tatălui.

M-a pus să sting lumina, şi printre gene am zărit cum mâinile lui păreau că lipesc cu întuneric trupul plăpând ce da să îmbobocească mai devreme al fetiţei de zece ani. Şi-a adus aminte de mine şi m-a îndemnat să mă apropii cu ochii închişi şi să pipăi şi eu întunericul acela cald pe care-l întinsese pe pielea ei. Când am atins din întâmplare zvâcnitura sfârcului, m-am curentat şi ridicând pleoapele am aprins lumina. Maria se uita la mine cu nişte ochi strălucitori. Gică m-a dat la o parte pierzându-şi cumpătul şi s-a aruncat asupra fetei să-i smulgă chiloţii. Corpul Mariei dat pe spate în iarbă, cuprins de spasm, parcă era traversat de o undă de şoc. Gică se lupta să stăpânească situaţia.

Se auzi un urlet victorios, şi frate-su, Burtilă, apăru de după tufiş cu guşterele în mână, ţinut de cap. Ii văzu pe cei doi. Rămas ţintuit o clipă, fără să ezite, dădu drumul guşterelui pe spatele lui Gică. Simţind ghearele reci ale guşterelui, acesta sări speriat eliberând-o pe Maria. Maria se linişti. Nu mă slăbise din ochi cerşind ajutorul, şi tocmai atunci din curte glasul Veroanei ne striga la masă.

Ne-am îmbrăcat repede, scuturând de pe noi întunericul. Gică a rămas să strivească între două pietre capul guşterului.

Le-a pus fiertura de varză în faţă, după ce copiii se spălaseră pe mâini. Era ceva în neregulă cu ei, prea mâncau liniştiţi, cu ochii fiecare în farfuria lui. „Poate că Nelu Mare îi influenţează şi pe ai mei! De l-ar vedea Toma ce mult îi seamănă!” Amintirile o podidiră şi pierdu din vedere să-i mai descoasă.

Veroana a avut noroc cu Toma. De câte ori nu o scăpase cu vreo minciună nevinovată, când întârziase la joacă. Neastâmpărată, dar şi credulă, se lăsa uşor antrenată şi fugea cu băieţii la râu. Se arunca în vâltoare

cu capul înainte, la fel ca ei, şi, uitând de sine, când ieşea la suprafaţă, nu mai avea putere să mai dea din mâini. Vârtejul o răsucea rostogolind-o la vale, până când Toma o prindea de buclele acum întinse de apă, şi braţele lui puternice o trăgeau la mal.

Lângă el a crescut, cu băieţii de vârsta lui, şi s-a trezit fără să-şi dea seama că îmbobocise. N-a ştiut să profite mai mult de ocrotirea fratelui, şi, fără să aleagă prea mult, l-a găsit repede pe Petre.

3

— Orvane, o cunoşti pe asta din Merişani, de se uită acum la noi? A venit cu Toma şi Niculae, băieţii lui Tobârlan, n-am mai văzut-o până acum la bal. Parcă are foc în călcâie şi aruncă o privire, de te seacă la inimă.

— O ştiu Petre, dar de grijă că e drăcoasă. E sora lor mai mică. Abia au scos-o la baluri în afara Merişanului, n-ai de unde s-o ştii. Joia trecută s-au mai încăierat vreo doi pentru ea în Valea Mărului.

Flăcăii din sat nu se mulţumeau cu distracţia oferită la căminul cultural, o dată pe săptămână, şi îşi potriveau socotelile astfel ca să poată participa şi la balurile din satele vecine. Dacă sâmbăta dintotdeauna se dădea bal la Merişani și duminica horă, nu era un secret pentru nimeni că joia treceau peste râu în Valea Mărului, miercuri urcau pe firul potecii peste deal, prin pădure ca să scurteze drumul, în Drăganu, marţea la Vâlcele sau Tutana şi tot aşa aproape noapte de noapte, dansul, sârba şi strânsul în braţe al fetelor era un prilej de bune practici, în respectul tradiţiei. Şi tot în buna tradiţie aproape nu era petrecere fără scandal.

Cele mai multe pricini nu erau, cum s-ar crede, mândruţele. Disputele se-ncingeau de la capetele de horă, sau de la vreo comandă neonorată în timp de muzicanţi. Nu puteai să fii fruntea la sârbă în sat străin, decât dacă te

ţineau curelele. Ceata, pregătită să-ţi stea alături, cum simţea primejdia, se strângea ciorchine organizând ambuscada. Şi tot atât de rapid la un semnal convenit, îndeplinea comanda retragerii. Sub vălul întunericului pumnii se răreau, strălucirea ameninţătoare a cuţitelor spintecând aerul băga frig în oase. Dar nu se ajungea decât rareori la înţepături ce presupuneau anchete şi declaraţii în scris la miliţie.

Urmăriţi o vreme de la distanţă de localnici, flăcăii se strigau în întuneric, numărându-se, să nu fi rămas vreunul în pericol, încocleţat cu vreo mândră. Rar în peregrinările astea se lipea de grup şi vreo fată. Poate doar dacă şi-ar fi aflat în satul acela iubitul.

4

Cu Veronica lucrurile stăteau altfel. Toată săptămâna se ruga de Toma sau de nenicu' (frate-su Nicolae). Le intra în voie. Le turna apă să se spele dimineaţa goi până-n brâu, le spărgea în tigaie câte trei ouă ochiuri înainte să plece fiecare în treaba lui, le călca cu grijă după amiaza cămăşile cu fierul încins, doar-doar o vor lua şi pe ea seara la bal.

Nicu era mai ursuz, după ce i se întâmplase necazul cu prima soţie. Povestea cu prima nevastă e mai complicată. La timpul ei, am să încerc s-o descurc, dar nu sunt prea sigur că voi reuşi. Oricum, după trei săptămâni de la nuntă s-a întors acasă. Mintea lui mai sucită nu-i stătea la baluri. Pritocea alte planuri, alte plecări. Rar nimerea într-un bal şi atunci mai mult de gura lui frate-su.

Toma ceda la rugămintea Veronicăi, mai ales că ea se împrietenise cu Aurelia, pe care Toma şi-o alesese în inimă. Ele două, când se întâlneau, îşi mai dezvăluiau de-ale fetelor, ca foste colege de clasă în ciclul gimnazial, chiar dacă Aurelia locuia în Malul Vânăt, un sat vecin. Veronica, mezina dintre copiii lui Tobârlan, rămăsese singura fată pe lângă casă, cu gospodăria.

Miţa, cea mai mare, se stabilise în Bucureşti, Gica, în Piteşti la nenea Gogu, după ce acesta revenise din capitală, părăsind viaţa aventuroasă. Înţelesese că după război se va scrie altfel istoria şi încerca să-şi potrivească paşii. Gica, pragmatică, îşi vedea de ţinta ei, hotărându-se să-şi aleagă un partener instruit, cu uniformă militară. I se părea a fi mai potrivit obiectivul acesta decât cel de care îşi legănase la un moment dat gândurile în barca proletară. (Toate la timpul lor, n-o să le las încurcate, promit!).

Ultima dintre surori, Lenuţa, avea o viaţă trepidantă, crezând că poate juca rolul femeii fatale, să ţină sub control cu frumuseţea rostul banilor şi nemernicia bărbaţilor. O vreme a lucrat la APACA, dar a încercat şi alte mici afaceri.

Rămas în sat, Ionel se însurase cu Aurica lui Dogaru, o fată mai bogată, parafând trăinicia căsătoriei cu cârciuma dogarului.

Ăştia erau toţi opt. Fraţi şi surori.

Autorul acestor schiţe de roman simte nevoia recapitulării pentru fixare. Sunt multe personaje. După vârstă, în ordinea crescătore a Tobârlanilor să-i mai numărăm o dată: Veronica, Gica, Toma, Leana, Nicu, Miţa, Ionel şi Gogu.

5

Stăteam la masă, neavând puterea să şterg din minte ochii Mariei. Nu realizam deplin ce se întâmplase pe deal cu guşterele şi spasmul de care se cutremurase corpul plăpând al fetiţei, dar mă simţeam vinovat. Burtilă îmi făcea semne să tac din gură. Ce-aş fi răspuns? mă întreb, eu care nu ştiam să mint. Am avut noroc, tanti Veroana nu m-a întrebat nimic atunci. Am scăpat, dar acum?

Acum stau singur la masă, cu calculatorul în faţă, refăcând cu puţinele mele date şi cunoştinţe directe complicata carte a Tobârlanilor şi străduindu-mă să nu îmi scape nimic.

— Fă-mi un serviciu, te rog, Orvane, du-te la balaoacheşul cu vioara şi zi-i să-i ardă un tango după ce se termină sârba, că mor aici pe loc dacă n-o strâng în braţe!

Când a simţit-o pe Veronica mlădiindu-se în braţele lui puternice, Petre realiză că potrivitul paşilor venea de la sine, de undeva din interior şi nu-l mai trăgea înapoi ca altădată, când trebuia să fie atent şi să ferească încălţările partenerei cu care dansa, de parcă ar fi dus o luptă. Şi vorba parcă se lega mai bine, curgea altfel în gura lui obişnuită cu sudalmele. Avea timbrul cald, plăcut auzului. Se mira singur descoperind surprins frazele pe care i le scria parcă cineva în minte şi lui îi rămânea doar să le rostească pe gură. N-ar fi putut spune că le împrumutase dintr-o carte, căci la viaţa lui nu citise niciuna. Nu se omorâse nici cu cele de şcoală, reuşind totuşi să-şi termine cele şapte clase.

6

— Veronico, ce găsişi tu la ăla de care nu te dezlipişi toată seara? Că doar n-oi avea de gând să ne bagi în neamul lui Menghel!? Menghel ăsta, de care era vorba, trecuse mai demult dealul din Drăganu pe Valea Pribei. Era un văr de-al lui Petre ce se însurase cu o fată săracă pe Priba. Au turnat împreună o turmă de puradei care toată vara se încăierau, ţipând desculţi prin curte. Niciodată nu le-am ştiut numărul. Iarna, completându-şi hainele unul de la altul, ieşeau în zăpadă la sanie doar câte doi. Veronica chicoti ştrengăreşte, neprecizând un răspuns.

— Îţi promit eu că nu mai pupi în Drăganu la bal cu mine! o admonestă frate-su, Nicu, în drumul de întoarcere, spre dimineaţă, coborând dealul.

Drumul de întoarcere nu mai ţinea poteca pe scurtătură, pe unde veniseră. Era mai de ocol pe unde treceau căruţele. Se cărau lemnele din pădure în directii opuse spre cele două sate. Într-o porţiune de aproximativ două-trei sute de metri, se tăiaseră masiv copacii.

Drumurile nici nu ajungeau să se întâlnească. Se alegeau după porţiunea aceea defrişată.

Oricum, în liziera pădurii era mai puţin periculos, decât pieptiş pe poteca pe care veniseră. Noaptea, puteai ajunge, lunecând uşor, într-o râpă, neluând în consideraţie că nu era de colea nici să dai bot în bot cu vreo haită de lupi.

Fapt e că inima fetei parcă se strângea când se gândea la Petre. Mai dansase cu băieţi în sat, dar pe aceştia îi cunoştea bine, îi învârtea pe degetul mic. Îi plăcea să-i perpelească. Petre părea altfel. Dintr-o bucată, ardea intens, simţeai că te poţi frige nu doar de sentimentele, dar şi de mânia lui aspră.

La următoarele întâlniri, Petre deveni posesiv. Veronica îl punea la încercare: glumea cu cunoscuţii, explicându-i după aceea că firea ei e liberă şi că el nu are niciun drept exclusiv. E drept că atunci când ajungeau la sărut, un fluid plăcut o traversa până-n vârful degetelor. Nu ştia Petre trucurile şmechereşti ale băieţilor de-o vârstă, dar sinceritatea contopirii şi măsura sentimentului lucrau singure.

Veronica i-a cedat înainte de a-şi fi pus pirostriile. Vara consuma ultimele zile, în care cuptorul trebuia potolit, ca pâinea să nu se ardă în ţest. A strigat-o la poartă cu o voce nesigură. Inima Veronicăi i-a pornit la vale de-a berbeleacul. A dat drumul un pic mai tare la difuzor şi a ieşit din camera dinspre drum, unde călca două cămăşi pentru Toma. Mama Lina aţipise în dormitorul din spate. Nu se simţea prea bine. Ele două erau singurele la ora nămiezii acasă. În poartă, îmbujorată, l-a mustrat pentru îndrăzneală.

— Dacă era tăticu acasă? Sunt sigură că a doua oară n-ai mai fi nimerit. Ce e cu tine? Sprâncenele i se încruntaseră, dar i se citea în voce plăcerea revederii.

— Am trecut dealul să merg la râu. N-am mai fost niciodată pe Argeşul vostru şi nu ştiu cum să ajung. Pe cine era să întreb?

— Şi cum ai nimerit la mine, de unde ai aflat unde stau? Se simţea o uşoară mustrare în glas.

— Stai liniştită, că n-am întrebat de tine! După ce am trecut islazul, când am intrat în Valea Pribei, m-am întâlnit cu o babă ce ţinea drumul într-un băţ. Intrând în vorbă, mi-a explicat unde stă Toma. Hai să mergem, să facem o baie la râu!

Ar fi mers, îi dădea inima brânci, dar cum s-o scoale să-i spună mamei Lina, că abia adormise? Şi fără voia ei!?… Sau şi mai rău, dacă s-ar fi întâlnit cu cineva pe drum şi ăsta îi scăpa lui „tăticu” că a văzut-o cu Petre?

— Du-te colo sub nuci, peste drum! Sări pârleazul la gard şi aşteaptă-mă în poteca ce duce spre pădure! Nici nu se recunoştea cât de curajoasă putea să fie. Scrise un bilet pentru mama Lina, cu litere mari, pentru când va fi să se trezească, explicându-i c-a plecat la râu cu Aurelia. (Petre trebuie să plătească pentru minciună!…). Nu se făcea să lase fata singură. Se întâlnea cu Toma seara la bal şi venise mai devreme de la Malu Vânăt. Ştia că mama Lina o plăcuse tare pe Aurelia şi ar fi dorit-o de noră.

Îşi puse repede şortul albastru în care făcea de obicei baie la râu. Inima parcă stătea să-i sară din piept. Pe drum, schimbară puţine cuvinte, fiecare cu gândurile lui. Petre deveni iarăşi împiedicat la vorbă. Ajunşi în livada cu pruni, peste Priba, după ce trecură gârla, Veronica îl duse la un prun ştiut de ea, cu fructe mari, rotunde. Îşi umplură buzunarele şi plecară mai departe.

Au luat-o în sus pe poteca de lângă calea ferată, nu direct pe şosea. Ajunşi la canton, în drumul luncii, pe lângă cimitir, deja se vedea zăvoiul. Nu acesta era drumul pe care obişnuia să treacă Tobârlan, atunci când părăsea coverga, să-şi cumpere din sat ulei sau pâine. Drumul lui era pe sub gară, în partea opusă, pe la fântâna de unde îşi luau apă de băut în ulcioare, toţi cei care lucrau în câmp.

În dreptul cimitirului, Veronica urmată de Petre a luat-o la fugă şi nu s-a mai oprit până în zăvoi. Dacă din spatele crucilor alea înşirate, care abia de se zăreau dintre

bălării, ar fi sărit vreo capră, sau mai ştiu eu ce altă vietate fără suflet, să-i facă rău!?… Rar trecea cineva prin faţa cimitirului plasat departe de sat, tocmai în luncă, şi de aceea lăsat neîngrijit. În mod obişnuit, folosea cealaltă cale, pe la fântână, dar acum cu Petre… Era ora aia firbinte când puţin probabil să se întâlnească cu cineva, dar paza bună…

Ajunşi în tufişurile din zăvoi, în sfârşit li se dezlegară mâinile. S-au luat în braţe şi s-au sărutat îndelung. Râul clipocea plăcut în albie, te îmbia la scaldă, dar nu acela era locul nimerit. Prea aproape de drum! Şi nici în sus către podul de fier nu era bine. Acolo se strângeau mulţi, apa era adâncă şi te puteai îneca, dacă nu ştiai bine să înoţi.

— Petre, tu ştii să înoţi?

— N-am avut unde să-nvăţ. Noi la Drăganu n-avem râu. Dar nu de apă mi-e frică mie când sunt cu tine! Îi revenise graiul.

— Bine, atunci am să te înec! Trecură râul pe celălalt mal printr-un vad cunoscut. În locul acela întins, apa nu atingea sus de genunchi. Ştia râul ca-n palmă, căci îl umblase cu frate-su Toma, de copii. Vacile în păştere prin zăvoi, iar ei în jos pe firul apei înotând, până ajungeau la coverga lui tata-mare. A ales să-l ducă la apa Vâlsanei pe Petre. Argeşul era prea mare şi periculos. Parcă totuşi n-ar fi vrut să-l înece. Dar n-o interesează, e treaba lui, va trebui să înveţe să înoate.

Toma botezase, în jocurile lor, Vâlsanul, susţinând că trupul acelei ape, unduios şi cald, nu putea fi al unui bărbat.

— Data viitoare nu mai vin cu tine, dacă nu ai învăţat să înoţi! Vâlsana fierbinte, liniştită, părea că nu se grăbeşte să se verse într-un Argeş impetuos. Trupurile li se împleteau până la urmă, ca acelea ale unei perechi de îndrăgostiţi, în care Argeşul sălbatic, dominator, o înlănţuia până când, contopiţi, ceva mai la vale, se linişteau într-o curgere lină.

Şi-au dezbrăcat hainele după un tufiş, ea rămânând

într-o cămăşuţă scurtă. L-a luat de mână şi au alergat împotriva cursului, stropindu-se, către o buturugă unde râul se strâmta şi se închidea la culoare, părând că apa va fi fost mai adâncă. Era mai adâncă, ajungându-i până peste pieptul săltat sub cămaşa subţire.

— Hai să te învăţ să înoţi! L-a ţinut de mijloc. Petre avea un corp atletic, vânos, dar în apă neîndemânatic, se sprijinea de picioarele ei. O înconjurase cu mâna stângă de pulpă, iar cu cealaltă mână trăgea sub el apa, cum îl învăţase. Ea şi-a apropiat şi celălalt picior strângându-i mâna ca să nu alunece. Petre bătea cu picioarele, dar greutatea era prea mare şi trupul se ducea ca bolovanul la fund, până ce apa îl acoperi cu totul. Ea se prăpădea de râs…

— Să mai încercăm o dată! Poate îţi vine mai uşor să faci pluta pe spate. Te ţin de mijloc.

Ascultător, tânărul se lăsă pe spate, însă cu grijă, să nu-i iasă pavilionul deasupra. Într-o mişcare necontrolată, Veronica lunecă peste el. El o strânse în braţe şi căzură amândoi sub apă. Au stat îmbrăţişaţi preţ de câteva clipe, şi îşi dădură drumul zbătându-se să iasă fiecare la suprafaţă, independent. Apoi el o luă în braţele lui puternice, o sărută pe gura ce aşteptase destul, depunând-o ca pe un trofeu al unui campion de înot pe nisipul firbinte din spatele tufişurilor.

Cămaşa i se lipise de corp, trebuia scoasă. Şi celelalte lucruri inutile căzură în nisip. După vârtejul sălbatec, condus de ea, trupurile contopite s-au potolit într-o curgere fără sfârşit.

Capitolul III. Toma

1

Au făcut amândouă nunţile într-o duminică. Toma cu

Aurelia şi Veroana cu Petre. Cortul, imens pentru acele vremuri, l-au pus în curte. Doi fraţi în aceeaşi zi nu e de bine, gândeau cu vocea şoptită nuntaşii. Nici nu conta pentru care dintre miri veniseră la nuntă. De fapt mulţi veniseră pentru Tobârlan. Toma era fericit. Nu simţea rana de sub braţ. Nu avusese nimeni o mireasă atât de frumoasă ca a lui! Când s-au dus la dispensar pentru analize – dispensarul era în aceeaşi clădire cu căminul cultural, unde se afla şi staţia lui de radio-amplificare – doctorul Galibin l-a scos afară din cabinet pe Toma şi i-a zis Aureliei:

— Măi fată, tu realizezi că Toma este bolnav şi că rănile sale îl usucă pe dedesubt? Te-ai gândit bine de ce vrei să-l iei de bărbat? Eu nu-ţi semnez certificatul până nu vii la mine cu maică-ta Păuna, să stau de vorbă cu ea.

— Domnule doctor, şi un an dacă trăieşte, eu tot mă mărit cu el! I-a răspuns scurt, fără dubii, Aurelia.

L-a chemat şi pe Toma înăuntrul cabinetului. Ei doi mai vorbiseră, îl ştia bine. Venea la pansat, îi curăţa rana aceea care scotea afară magma vulcanului agitat de schijele rămase în interior. Chirurgii făcuseră minuni, reuşind să-i scoată cea mai mare parte dintre aşchiile care-l ciuruiseră, dar mai era de lucru.

I-a privit lung, doi tineri frumoşi. Îi potrivise Dumnezeu. Poate că era vrerea Lui. A semnat hârtia. Era un om bun Galibin, nu le-a mai spus nimic, strângându-le mâinile le-a dorit în sinea lui noroc.

2

Totdeauna am avut o reţinere să întreb despre tata. Tot ce am de la el e o carte poştală scrisă pentru mine, când eram în clasa întâi, cu o zi înaine să moară, iar în bibliotecă, două cărţi pe care îşi aşezase caligrafic, aplecat spre stânga, numele: Toma Ionescu. Una dintre ele cu coperţi groase era *Istoria Partidului Comunist* al URSS. Cealaltă, *Codin* a lui Panait Istrati. Fără relevanţă titlurile,

cu toate că m-am întrebat iritat ce căuta la tata acea istorie? Personal n-am citit-o şi sincer cred că nici el.

În cartea poştală mă ruga să am grijă de mama, că el mai avea un război de dus.

În rest, ştiu doar frânturi. Cele mai multe aflate de la ţaţa. Când mă prindea în vacanţă, fără să o întreb, începea să-mi povestească. În general avea un ochi critic şi îşi forfeca fraţii. Despre tata, numai de bine. Lucruri disparate, amestecate, întregeau cât de cât, imaginea unui om puternic. Era greu de admis că s-ar fi putut lăsa doborât.

Păstrez cu el secvenţe ca dintr-un film mut, cu pelicula afectată de intemperiile vremurilor. Am încercat să recondiţionez pelicula, să tai, să lipesc. Firul întâmplărilor se înnoadă cât de cât – din memoria celor tot mai puţini care l-au cunoscut, din deducţiile mele – dar chipul pe care l-am păstrat până azi desenat pe retină e doar cel întunecat, cel dezamăgit că pierduse ultima lui bătălie, fără ca Dumnezeu să-i fi întins mâna. Nu putea concepe s-o lase singură pe Aurelia. Cum să nu vadă copilul lui crescând? Figura aceea o ţin eu minte de la tata, cea care nu se mai putea lumina într-un zâmbet, culcat între flori.

Şi mama şi ţaţa mi-au povestit încercând să mă convingă că tatăl meu ar fi fost o fire optimistă. Avea o voce caldă şi te trezeai cu el din senin cântând: „Foaie verde ca aluna, aseară fusei la una”. Melodia lui Zavaidoc izbucnea ca o explozie de zorele şi mama, din sperietură, neluând în seamă cuvintele – ştia pe cine are în casă – sărea la el cu pumnii ei mici, uitând de rana deschisă ca un crater sub braţul drept. El se prăpădea de râs şi cu mâna stângă o răsucea răsturnând-o uşor pe pat. Nu simţea nicio durere. Ea, aducându-şi aminte de rană nu se zmucea, se lăsa lin pe spate copleşită de sărutările lui. Apoi intrau dincolo, ca să-l bandajeze. Rana supurase. Nu aveam voie dincolo, când îl bandaja. Dărâmaserăm casa şi ne mutaserăm la ţaţa. Ţaţa şi unchiul Nae ajungeau acasă, din treburile lor, numai spre seară.

3

Altădată, tata era cătrănit rău (Mai înainte!). A intrat în curte şi m-a strigat. Eram cu mama în cămăruţele de sub pătul. Aveam patru sau cinci ani, nu înţelegeam mare lucru. Cu atât mai puţin am priceput, când i-a spus mamei, că nu intră în casă cu registrul de la primărie sub braţ. Era în timpul serviciului şi stăteau unii permanent cu ochii pe el, oricând dispuşi la reclamaţii. Susţineau că nu pune osul pentru colectivizare, nu are putere de convingere. „Nu l-a putut lămuri nici pe tac'su, pe Tobârlan, să intre cu toate pământurile în colectiv!"

O vreme a fost secretar la Sfatul popular. Eu, studiind mult mai târziu nişte registre vechi în primărie, pentru documentarea cărţii, am descoperit în multe locuri scrisul îngrijit al tatălui meu, aplecat uşor spre stânga.

— Mă duc la Oanţa, dă-mi năpârstocul cu mine!

— Parcă nu ţi l-aş da! Toată dimineaţa am auzit-o bodogănind şi blestemând pe lângă gard, ca s-o aud. Zicea că îi rupe picioarele ăluia care-i va călca bătătura fără voia ei. „În curtea mea, mă cac numai eu, şi, dacă intră vreunul să deschidă gura ca să mă înscriu în colectiv, schimb locul şi mă cac în gura dumnealui!"

Simţisem şi eu la vârsta aia, de 5-6 ani, ce însemna colectivizarea. Era un fel de mâncare de prune cu orez. Mergeam la grădiniţă cu Maria şi Burtilă. Educatoare era doamna Lăzăroiu, soţia inginerului de la fermă, iar bucătăreasă, tanti Vatica lui Nelu Şchiopu, prieten cu tata, căci războiul le însemnase prietenia. Frontul îi înzestrase pe amândoi. Tatălui meu îi dăduse craterul de sub braţ, pe unde-i ieşea puroiul, iar lui Nelu îi plantase un picior de lemn.

La ora douăsprezece, se punea masa. Intram de afară de la locul de joacă gălăgioşi în sala de mese şi primeam un singur fel de mâncare gătită, servită pe măsuţele noastre mici de pe care se luaseră jucăriile. Primeam

supliment un dulce. De fiecare dată mă certam cu Mioara lui Gică al Smioarţii (încă nu-şi primise porecla de „Vulpe” de la Burtilă) pe un scaun care avea lipit pe spate o figurină cu un delfin. În ziua aia, doamna Lăzăroiu a venit în mână cu o listă şi a citit de pe ea numele unor copii printre care şi ale noastre Maria, Burtilă şi eu.

— Pentru că părinţii voştri nu s-au înscris la colectiv, începând de azi nu mai primiţi mâncare caldă. Vă dăm dulcele şi plecaţi acasă. Am strecurat în buzunar Eugenia. Mioara trăgea de mine să-mi dea scaunul cu delfinul. Burtilă răzvrătit a îngăimat precizând că taică-su, Petre, făcuse cerere.

— Da, dar taică’tu mare, Tobârlan, nu vrea să facă şi a dat în judecată ferma pentru pământul din luncă. Cu ochii înlăcrimaţi am părăsit sala de mese alături de ceilalţi copii strigaţi în listă. Ajunşi acasă, tanti Veronica, tristă – mama era la serviciu – ne-a gătit la toţi trei orez cu prune. Dar nu erau atât de bun ca al lui tanti Vatica.

Tata m-a luat de mână şi fără tragere de inimă, scurtând paşii şi lungind momentul posibilei confruntări, preţ de cincizeci de metri cât ţinea grădina, a ajuns în poarta Oanţei.

(S-a dovedit că era un loc rău acolo în grădina aceea. Mult mai târziu, Gică al Oanţei a venit de la Reşiţa şi a ridicat o casă, dar ceva nu i-a convenit şi s-a întors de unde venise. N-avea familie. A vândut casa unora ai lui Vişan. S-a mutat în ea Aneta cu copiii, un băiat şi o fată. A alunecat pământul cuprins de spasm, n-a suportat casa şi a înghiţit-o, parte din ea, iar copiii s-au prăpădit de tineri, amândoi. Poate că guşterele şi-a greşit ţinta…)

Vecina noastră era o femeie din generaţia lui tata-mare. Văduvă. Purta un şorţ în faţa fustei largi şi lungi, şi totdeauna baticul negru pe cap. În picioare avea sandale de gumă. Nu era fioroasă, dar mie mi se părea că arăta ca o vrăjitoare. Eram puţin speriat.

Oanţa avea o căsuţă mică de chirpici din două odăi acoperite cu şiţă şi o săliţă unde abia de încăpea un scaun

împletit din răchită. Nu era cea mai mică dintre case, dincolo de ea era una cu o singură odaie, a unui cizmar. Am intrat și la el odată cu mama, i-am uitat numele, ba nu, Tată-Mic, acum m-a străfulgerat prin minte. N-am mai văzut atâtea jerpelituri de pantofi la un loc!

Oanța ședea toată ziua pe sală ca să vadă cine trece pe drum. Cum curtea era în pantă, cocoţată ca într-o lojă, beneficia de o bună vizibilitate, ca la spectacol, astfel că nu-i scăpa nimic şi n-o observa nimeni; era din decor. Stătea acolo neobservată, singură cu socotelile şi gândurile ei. Nu m-aş fi mirat dacă pe amurgite, strecurându-mi privirile printre uluci de la mine din curte, aş fi văzut-o cum încalecă o coadă de mătură şi decolează într-o direcţie numai de ea ştiută.

Mă întrebam cum de căsuţa aceea, cu pereţii albi daţi cu var, nu luneca iarna, să se proptească în gard, sau n-o zburătăcise o pală mai acătării de vânt.

Oanţa, trasă uşor într-o parte din faţa portiţei deschise, ne îndemna să intrăm. Când să intre în casă cu mine de mână, tata s-a aplecat să nu însemne pragul cu fruntea. În încăpere se vedeau patul, acoperit cu o pătură ţesută la război, şi deasupra, pe perete, un ştergar cusut strâns la mijloc într-un nod, sub care odihnea o fotografie înrămată, cu ea tânără şi un bărbat alături. În mijlocul camerei o măsuţă rotundă cu trei picioare şi patru scăunele mici. Pe tăblia mesei, răsturnată direct, trona o mămăligă întinsă, galbenă ca o lună nouă, aburindă. În dreapta, o sobă cu plită. Ne-a făcut semn să luăm loc.

Tata s-a aşezat pe un scaun, cu mine pe genunchi. Eu mă lipisem cu capul de pieptul lui. Oanţa a luat de pe o policioară de deasupra plitei două castroane de tablă şi unul de pământ. A umplut cu o lingură mare de lemn castronul de tablă al tatei cu varză, iar el, dând din cap, i-a făcut semn că eu nu. Apoi şi-a umplut castronul ei de pământ. A tăiat mămăliga cu aţă de papiotă şi a împins o felie către tata. S-au închinat amândoi şi au început să mănânce, mestecând rar.

Dacă aş fi ştiut număra, m-aş fi încurcat precis, trecând cu privirea de la unul la celălalt. Parcă nu se mai termina varza din castron. S-a terminat până la urmă, şi Oanţa s-a ridicat strângând vasele unul în altul cu lingurile deasupra. S-a ridicat şi tata. A luat registrul de pe pat, unde îl aşezase, şi a ieşit afară tot cu mine de mână.

La soare, am simţit cum Oanţa mă ia în braţe de subsuori şi mă priveşte în ochi:

— Tomo, ăsta mic îţi seamănă, e tăcut ca tine. Mergeţi cu bine, Dumnezeu să vă apere! Nicio vorbă în plus. Încă mai putea să se cace în curtea ei! Tăcerea tatei şi registrul nescris o mai păsuiseră o vreme de năpasta colectivizării.

Capitolul IV. Miţa

1

A avut şi ţaţa un copil, dar n-a trăit. Am aflat foarte târziu. Ţinea la mine ca la copilul ei. Prima oară, când mi-a venit în cap să scriu despre Tobârlani, am început cu ţaţa. Am păstrat acele file nemodificate, aşa cum au ieşit atunci, la prima mână.

Să încep cu fetiţa vioaie, cu codiţe împletite şi funditâ roşie, cu mâinile zburătăcite prin aer şi privirea încrezătoare în clasă, străfulgerând cu o idee mai repede decât ceilalţi şcolari ceaţa vreunei întrebări dificile ce cobora peste lume de la catedră?

Sau s-o privesc direct pe scenă, în curtea şcolii? O curte imensă. Undeva în dreapta, din aleea principală, pietruită, a profesorilor, doi meşteri ridicaseră scena din scânduri solide, luate cu împrumut de la gater. În stânga se întindea livada cu meri.

(În livada aceea, în urmă cu zeci de ani, m-am bătut eu cu un coleg mai înalt decât mine, băiatul şefului de gară, se mutase în şcoala noastră de curând. Avea un picior ce nu se putea îndoi, prins într-o tijă de argint. Ţin minte, pentru că a fost singura bătaie adevărată din viaţa mea.

Maria mi-a arătat un măr roşu pitit printre frunze. Chiar dacă se culeseseră merele, noi elevii n-aveam voie să ne suim în pomi. Eu m-am urcat, dar mai repede decât mine, nefericitul acela a scuturat mărul şi fructul a căzut. Am sărit din pom direct în spatele lui şi l-am doborât, după care l-am întors şi i-am dat un pumn în faţă. Sângele i-a ţâşnit pe nări. Copiii strânseseră cercul în jurul nostru, dar nu s-au băgat între noi. A apărut de nicăieri Gogu Ştefănescu, profesorul. Ne-a despărţit. Şi-a scos din buzunar o batistă şi i-a înfăşurat-o pe nas, ca să-i oprească sângele. A mai venit o învăţătoare, i l-a dat în grijă şi apoi s-a apropiat de mine. Calm, fără să mă întrebe nimic, m-a ridicat de urechi suspendându-mă în aer. Era un om falnic, cu părul alb, bogat. M-a purtat aşa lungul drum până la cancelarie, în hohotele de râs ale copiilor.)

Miţa recita frumos. Era o Cătălină firavă ce-şi flutura cu simţiri, peste capetele părinţilor, la serbarea de sfârşit de an, mărturisirea iubirii pentru Luceafăr, ţinând la piept coroniţa pe care o dobândise şi pe care n-avea dreptul nimeni să i-o ia.

— Numai inimă-n ea, nodul ăsta de fată a lui Mitică!

Măcar la serbare satul, strâns ciopor în curtea largă a şcolii, era dispus să-i uite porecla lui tata-mare, Tobârlan, şi acesta, în respectul general, îşi lipea palmele mari, apăsat, într-un pocnet greoi doar al lui, separat de restul aplauzelor, mustrându-se în sinea sa că o mai înjurase câteodată, când se grăbea seara pe după deal, şi Miţa încă nu terminase de muls toate vitele.

— Lasă că-i prinde bine şi înjurătura, că i se urcă la cap…!

A uitat repede Miţa clipele ei de glorie. I s-au luat şi

vitele, trecând în sarcina celei mai mici dintre surori, Veronica. (Pe Miţa, zgâtia aia mică o strigase prima, „ţăţica” şi aşa i-a rămas numele! sau „ţaţa” când s-au mai pus anii.). Tobârlan o trezea din pat, din viul nopţii, îi turna apă să se spele pe față, afară, dintr-o oală de pământ, aplecată peste parmalâcul sălii, cu mânecile cămăşii suflecate. Apa se stropşea peste braţele ei ce păreau subţiri, dar de fapt erau învârtoşate de muncă.

— Dă cu apă multă, nu-i purta de grijă, că e destulă-n fântână! N-o strecura, ţine-o-n pumni şi spală jegul bine, că azi vin boierii de la Bucureşti!

De unde jeg? Că se linciurea toată ziua cu clăbucul de la săpunul de casă. Mama Lina punea în el busuioc şi iasomie, special pentru cele patru surori.

— Măcar curată să fii, şi ai grijă cum vorbeşti! Doar când eşti întrebată. Şi să nu te-ntinzi, cum ţi-e obiceiul, că mă faci de râs! O lua cu el la vilă în fiecare dimineaţă. Nu pe drumul Văii Pribii, că era de ocol. În dreptul porţii, peste drum era un pârleaz cu o deschizătură în gard. Ridicai capacul, şi prin grădina Lucicăi o tăiai prin pădure.

(Lucica era de-o vârstă cu văru-meu Cornel, băiatul Lenuţii. La rândul lui, mai mare decât mine. Nu se născuse în vremea aia de care povestesc nici Lucica, nici Cornel. Eu nici atât! Pe mama Lucicăi am prins-o şi eu, bolnavă, imobilizată la pat, dar n-am văzut-o la chip niciodată în copilăria mea. Taică-său era croitor, mojmondea toată ziua la Singerul lui. Îmi scapă acum numele părinţilor Lucicăi şi nu am pe cine să întreb, că s-au dus şi ai mei. Impropriu zis „grădina Lucicăi”, dar cum să-i zic? Eu pe Lucica o ştiu. Nu ştiu însă de ce, de cele mai multe ori, pe Lucica o strigam, Maria.)

2

Tata-mare şi Miţa ţineau latura stângă a gardului pe sub rândul de nuci. Gardul nu se închidea înspre pădure. În spatele casei mai era o curte de animale şi păsări,

împrejmuită, unde lătra câinele când dădeau târcoale vulpile. Un câine mare ciobănesc. Treceau gârla Pribei într-un loc strâmt unde se culcaseră doi stejari. Apa era mare doar când ploua şi se strângeau şuvoaiele, de se umfla gârla cât un râu, ameninţând să scoată puntea din rădăcini. Atunci trebuia s-o iei de ocol.

(Eu n-am mai prins stejarii ăia. La un potop de ploaie, din cauza lor s-a făcut un baraj, şi apele au intrat în grădinile oamenilor. După ce s-au retras apele, oamenii şi-au vărsat năduful şi au retezat puntea.)

Poteca, după ce urcai, ţinea dreaptă deasupra gârlei o porţiune printre copaci, până ieşea într-o margine. Ascultând concertul matinal al cântăreţilor pădurii, nici nu simţeai când se termina bolta de stejari şi fagi (ici colo câte-un brad) şi răsărea soarele. În stânga, o livadă cu meri şi pruni intra până în potecă. În dreapta, un aluniş tânăr îşi făcuse loc, intrând şi el la rândul lui în pădure. Ne umpleam buzunarele cu alune aplecând crengile, direct din potecă.

— Hai, Miţo, lasă fructele, că mai avem de treabă până vin boierii!

Tobârlan era un fel de administrator la vilă. Era chiar administratorul. Doar că nu dormea acolo. De dormit, dormea Policrad. Acesta lăsase frâiele gospodăriei toate în mâinile lui tata-mare, el însuşindu-şi îndeletniciri boiereşti. Boier nu zic bine, e prea mult, mai degrabă arendaş. Păstrase pentru sine să facă plăţile celor care munceau pe moşie. Adus din oraş, om de încredere, Policrad nu se pricepea într-ale pământului. Nu se băga nici la tocmeli, îi convenea ce-i zicea tata-mare. Cu socotelile, din când în când, se urca pe tren şi le ducea la Bucureşti. Când veneau boierii ca musafiri la vilă, preţ de câteva zile, puneau ţara la cale cu amândoi.

Chiar şi după ce a venit democraţia şi s-a restricţionat vila, lui Policrad i-au lăsat comuniştii două camere într-o clădire anexă, rămânându-i în continuare meseria de paznic. Vila era prea mare, departe de sat,

boierii plecaseră din ţară, încă nu se hotărâseră comuniştii pe moment la ce s-o întrebuinţeze, trebuia cineva să păzească după ce se făcuse inventarul bunurilor din ea. Doar tata-mare a trebuit să se despartă de vilă, să-şi facă alt rost.

Şi-a călcat pe inimă şi a mers în vizită cu Lina la părinţii ei în Curtea de Argeş. De bucurie, popa Stoica le-a dăruit nişte pământuri din Vatra Episcopiei – moşie donată de regina Elisabeta în 1916 bisericii şi şcolii de horticultură – sperând să şi-i apropie. Dar Tobârlan avea deja planul făcut, de-aia o şi trimisese dinainte pe Lina, să tatoneze terenul.

A vândut acolo, supărându-l definitiv pe părintele Stoica, şi cu banii luaţi a cumpărat patru hectare în Lunca Ţigăncii. Pe alea nu i le-a putut lua colectivul în 1949, când se înfiinţase sub formă de întovărășire (printre primele întovărășiri din țară) căci exista un litigiu mai vechi cu ferma de stat Merişani. Voia să le ocupe ea căci erau în hotar, să planteze pomi fructiferi. S-a judecat cu ferma şi aproape cât a trăit, după ce şi-a ridicat coverga, le-a stăpânit transformându-le în grădină de zarzavat. E mult de povestit, o vom face trag nădejde, dacă va fi timp.

3

Vila era aşezată într-un luminiş înconjurat de trei părţi de pădure. Un drum îngrijit dădea în şoseaua principală ce unea Piteştiul de Curtea de Argeş. Când eram copil, doar o porţiune de câteva sute de metri, poate un kilometru, era asfaltată în Merişani, de la gară până la parcul unde stătea pe vremuri Lupeasca cu casele. Lipăiam, alergând cu picioarele goale pe şosea, când duceam vitele la păscut în luncă. Asfaltul frigea.

Am înţeles de la ţaţa, Miţa, despre care povestesc, că acea porţiune se asfaltase din porunca regelui Carol al II-lea.

Nu sunt sigur dacă nu cumva fabulez, dar aşa mi-a

rămas în memorie. Vorbe aruncate peste umăr, prinse din zbor. Când se oprea trenul în gară, se aşternea un covor de la scara vagonului, pentru ca încălţările elegante ale lui Carol să nu se umple de praf. Viguri întregi dintr-un covor roşu, se derulau până-n spatele gării, la şosea. Acolo alaiul urca în caleştile trase de caii ce galopau pe asfalt, ţintuind aerul, încărcat de mirosul de mere din livada fermei, până la parc.

Ţin minte vag, că pe Valea Boierească, într-o curte, sub o polată, am văzut şi eu o caleaşcă cu blazon, frumos încrustată, cu canapelele din piele. O zăreai, dacă te uitai printre uluci. Se zice că era o caleaşcă regală. Nu ştiu dacă era stricată, „interzisă pe drumurile publice” cred că e deja prea mult spus. Probabil nu s-a ajuns până acolo. Ce ţinea de regalitate trebuia şters din memorie. Murise vizitiul şi nimeni n-a mai ieşit cu ea vreodată pe uliţele satului. După un timp, s-a topit şi acea imagine.

Şarete pe două roţi se mai păstrau în sat, până a venit colectivul şi a luat toţi caii. Ultima şaretă pe care am văzut-o eu era a poştaşului, şi mai avea una până târziu inginerul de la colectiv. Nu vreau să deviez de la subiect, dar dacă aş fi un scriitor consacrat ar trebui să povestesc şi despre parc. Să-l descriu cumva, să-l repun în drepturi, sau să-l imaginez, căci eu l-am văzut când el se stricase, lăsat în paragină de comunişti.

Am s-o fac cu siguranţă mai târziu. Copacii aliniaţi perfect ar mai putea încă imagina, cu puţin efort, în sălbăticia vegetaţiei, vechea dispunere a aleilor. S-a păstrat doar aleea principală, pietruită, până la scările monumentale ce urcau pe platoul curţii. Casele cu etaj ale Lupeştii stăteau pitite de vegetație, în interiorul parcului, iar din drumul ce se lăsa de la dispensar către Valea Boierească nu se vedeau de gardul înalt de trei metri, cu lățimea de o jumătate de metru, zidit din cărămizi ce înconjura întregul parc pe o lungime de câţiva kilometri până spre Malul Vânăt, iar de partea cealaltă ce se vedea din șosea principală, până la podul de fier.

În dimineaţa asta, Miţa mai avea de şters în

interiorul vilei oglinzile şi praful de pe mobilele din lemn masiv, pe care de altfel ieri le mai ştersese o dată, dar trebuia ca totul să strălucească. Stăpânii aduceau cu ei musafiri de vază, un general, care lucra în minister, soţia generalului şi pe sora acesteia. Abia de terminase treaba şi se privea mulţumită în apele limpezi ale oglinzii veneţiene, uriaşe, ce domina salonul de la etaj. O fetişcană îmbujorată la faţă – a cărei înălţime mică era ascunsă de supleţea mijlocului încins cu bete peste fota brodată cu arnici şi iia înflorată – o privea de pe malul celălalt al oglinzii. Fată de popi, mama-mare Lina păstra obiceiul şi-şi trimitea copiii la horă duminica în costum tradiţional. În cinstea musafirilor a trebuit să se îmbrace deosebit şi azi. Se pare că nu greşise. Îi şedea bine ţărăncuţă în costumul de duminică.

4

Un claxon s-a auzit insistent pe drumul spre vilă intrând din şosea şi agitaţia a sporit. Toată suflarea s-a adunat în câteva zeci de secunde, aliniindu-se în faţa scărilor printre rondurile cu flori. Din cele două maşini au coborât cinci persoane adulte (doi domni, trei doamne) şi trei copii. Miţa s-a înclinat în faţa boierilor şi, toată numai zâmbet, a luat copiii de mână, cerând îngăduinţa să-i plimbe şi să culeagă cu ei alune. Acestea taman se ruginiseră de câteva zile şi aveau sâmburele copt.

— Ai grijă că sunt năzdrăvani! Să nu-şi dea peste degete cu piatra când spargeţi alunele. Iar când intraţi în casă, să se spele pe mâini la cişmea!

Ziua aceea se pare că a schimbat viaţa Miţei. Generalul a plăcut-o şi i-a propus lui Mitică, nu-i ştia porecla, să i-o dea la Bucureşti, fată în casă, de ajutor generălesei la călcat cămăşile, să ducă şi să aducă pe cei mici de la şcoală, că vor avea ei grijă să-i fie bine fetei, când s-o alege la casa ei. S-a gândit Tobârlan, nu-i de colea să ai o odraslă în Bucureşti. Îl avea pe Gogu, dar nu puteai pune bază în el, vagabond cum era. Şi pe loc şi-a dat

încuviinţarea de părinte.

Nu a fost grea viaţa în capitală. Cea mai importantă răspunderea o avea când lustruia cizmele generalului. Tare mulţumit era el când îşi căuta dimineaţa în bombeuri, mustaţa. Pleca liniştit la minister. Era la locul ei mustaţa şi nici nu înspicase. Asta, nu, datorită Miţei!

Copiii au crescut repede, mergeau singuri la şcoală. Miţa făcea cumpărături pentru casă în cartier. Cumpăra mai mult de la „Prăvălia lui Nae”. Găsea acolo de toate. Vânzător era un flăcău chipeş, înalt de două ori cât „dânsa”. Ulterior a aflat că era de fapt proprietarul prăvăliei. Nu i-a displăcut nici „dânsului” fata care-şi făcea drum la prăvălie pentru orice fleac, aproape în fiecare zi. (Nu i-am auzit niciodată pe cei doi, în copilăria mea şi mai târziu, tutuindu-se. „Dânsul”, „dânsa”, „dumnealui”, „dumneaei”, aşa vorbeau unul cu şi despre celălalt.)

— Ia spune dumneata, Miţo, nu ţi-ar place să vinzi în prăvălie? I-ar fi plăcut, nimic de zis, dar era prea mică de înălţime şi abia de s-ar fi zărit de după tejghea. Ia să vedem! Olteanul vânjos a luat-o în braţe şi a trecut-o dincolo. Cam avea dreptate „dânsa”, a trebuit să recunoască şi el. În ziua următoare, când a trimis-o generăleasa să cumpere cinci kile de crap proaspăt, adus de la Brăila, a încercat din nou. Toată noaptea olteanul meşterise un grătar de lemn în jurul tejghelei. A ridicat-o în braţe peste tejghea şi a trecut-o cu grijă dincolo. N-o mai privea de sus. Se înălţase. Urcată pe grătar, era deja la nivelul lui. A profitat, nu mai era nimeni în prăvălie, s-a aplecat şi a sărutat-o.

În sâmbăta din săptămâna următoare, Nae a mers la general să o ceară de soţie. Generalul l-a măsurat. Cam înalt. Nu l-a întrebat decât unde a făcut armata. Olteanul i-a răspuns scurt:

— La cavalerie, să trăiţi, domnule general!

Se pare că răspunsul a fost bun şi l-a chemat la Bucureşti pe Mitică, era de grabă, începuse războiul.

— Dom’ Mitică, „dânsul” şi „dânsa” s-au căsătorit!

Capitolul V. Malul Vânăt

1

Scrisura mea în carte e ca lucrătura bunicii cu andrelele.

Bunica Păuna din partea mamei împletea ochiurile unul pe faţă, două pe dos, sau trei pe faţă şi unul aiurea, cum îi dicta imaginaţia. Niciodată după vreun model anume. I se umplea inima de bucurie când mă privea cum îmi vine pulovărul la sfârşit. Mai trăgea un pic de mânecă, îndrepta gulerul, ridica uşor în sus pieptarul să facă o cută la mijloc, după care rostea:

— Ptiu, bată-te, ce mult te-nălţaşi! Aproape că s-a dus toată lâna! Dar lâna nu se termina niciodată. Andrelele ei n-aveau stare şi nu odihneau să împletească cu măiestrie un gând, o idee, o pată de culoare care să distingă lucrătura.

După moartea tatei, mama a trebuit să se desprindă de locurile în care parcă trecuse viitura, iar gârla Pribei umflată îi curmase toate bucuriile. Nu i-a spus nimeni să plece. Au înţeles cu toţii şi nu s-au opus. A fost mai greu să-i spună lui tata-mare. Înainte să plece la operaţie, tata reuşise s-o angajeze pe mama telefonistă la Oficiul poştal Merişani. Din telefonie m-a crescut pe mine şi tot de acolo a ieşit la pensie.

— Aurico! Aveţi grijă de voi!… şi l-a podidit plânsul. N-aş fi crezut!

Mama i-a spus că e mai bine pentru noi să se întoarcă la Malu Vânăt să stea cu maică-sa. Bineînţeles că-şi va păstra serviciul, trei kilometri zilnic pe jos, nu e mult…

— Să-ţi faci viaţa ta, că eşti tânără şi să mi-l aduci pe Toma-n vacanţe, să-l văd cum creşte! Mi-a rămas de atunci numele Toma, cum îi rămăsese lui – Tobârlan.

Am plecat din cămăruţa pe care ne-o pusese la dispoziţie ţaţa – dinainte ca tata să dărâme cele două odăi ale noastre de sub pătul şi să meargă la operaţie – şi ne-am mutat în Malu Vânăt, la bunica Păuna. Despre vremile acelea am scris în Dosarul „Albaştri”.

Veneam de la şcoala din satul vecin, Brăteasca, (am făcut acolo clasele a treia şi a patra) însoţit de cele mai multe ori de Titel şi Maria. Şi Titel stătea la bunici, tatăl lui fiind cumva tot în cer, dar aviator. Când zbura un avion deasupra noastră, mai jos, Titel făcea semne cu mâna zicând: „Ăsta e tata!”. Până în clasa a patra, n-aş putea spune că aveam griji. Toate grijile se concentru pe umerii mamei. Titel se despărţea de noi în capul uliţei. Locuia mai în deal. După ce mâncam şi ne terminam temele, de obicei el ieşea primul în curte şi striga de sus: „Cu-cu!”, „Cu-cu!”, atât cât se putea de cifrat. Eu răspunzând mai din vale la semnal: „Var-vara!”, „Var-vara!”. Invenţie, ca o semnătură.

Ne întâlneam să jucăm jocurile copilăriei. Maria auzea semnalul nostru şi în cele mai multe rânduri ne însoţea. De la o vreme, în privirea ei lucea ceva, un licăr ce parcă-l mai văzusem... Într-o zi, Maria a tras de mine, să intru cu ea în casă, să-i arate maică-si modelul meu de pulovăr. Am însoţit-o nebănuind nimic.

Casa curată, primitoare, era goală. Părinţii, plecaţi cu treabă la oraş, veneau pe seară. Desigur că Maria ştia asta, se înroşise toată şi vocea îi pierise. Eu m-am repliat mai repede şi curajos i-am propus să facem schimb de pulovere.

L-am scos întâi pe-al meu. Ea s-a întors cu spatele şi, înceată, abia de se mişca. Se dilatase timpul. Mi-am plimbat uşor mâinile amândouă pe sub pulovărul ei, să o ajut, până am simţit zbaterea hulubilor speriaţi luându-şi zborul de pe prispă. Am apucat să i-l trag peste cap şi... brusc s-a deschis uşa.

Bunica venise în fugă, cu andrelele în mână, ca să nu piardă ochiurile. Nu ştiu cine-i şoptise ceva la ureche. Poate vreun hulub!

— Maria, ce frumoasă te-ai făcut! Hai să-ţi iau măsurile, să-ti tricotez şi ţie un pulovăr!

2

Ultima vară la Malul Vânăt e cu altă Marie. Toată viaţa m-au urmărit Mariile, dar se pare că n-au fost întru totul aievea.

Argeşul unduia leneş căutând parcă malul mai înalt, să prindă şi el puţină umbră. În spatele buturugii, nisipul se aşezase într-un mod anume, astfel că pe o porţiune de câţiva metri despărţea cumva în două apele. Locul era vrăjit, căci în timp ce în dreapta râul se rostogolea ceva mai repede pe cursul ştiut, în stânga se alegea într-un ochi liniştit, ocolind şi întorcându-se să privescă spre locurile de unde venise.

Nu pricepeam atunci la unsprezece ani, că apele puteau fi viclene. Nici ele n-aveau de unde să-şi ştie cursul. Izvorând din munte, sau strânse din ploi, curgeau la vale mereu altele, ocolind pietrele, suportând căldura, spălând picioarele ţigăncilor ce-şi jucau păturile zdrenţuite, îmbibate de praf, sau răcoreau potolind de sete caii înhămaţi la căruţe, înainte să treacă prin vad… Doar duhul râului ştia dinainte unde se grăbeau apele. Poate că şi zilele mele aveau un duh.

Lăsasem în spate râpa ruptă în mal pe poteca pe care coboram din grădină şi încă auzeam râsetele ţigănuşilor în locul lor de scaldă, la vijoi, unde apa, destul de mare, te rostogolea scoţându-te la suprafaţă ceva mai încolo. Încercasem şi eu, încă nu ştiam să înot, dar nu-mi plăcea locul. De pe atunci, din copilăria mea, la Malul Vânăt se purta frust spiritul de mai târziu de la Vama Veche. Şi dacă vreuna dintre copile intra în apă ferindu-şi trupul cu vreo cămăşuţă subţire, care oricum nu ascundea nimic, nu era de ruşine, ci doar ca să mai înece din păduchi. Aveam pe mine pantaloni scurţi de pânză încheiaţi sus cu un nasture mare alb şi riscam să rămân fără ei în hohotele de râs ale

ţigăncuşelor.

O luasem din coada vijoiului de unul singur pe firul albiei aventurându-mă. Sfoara şi apa mă trăgeau către buturugă. Am zărit-o pe mal, întinsă la soare pe un cerşaf alb, în costum de baie, ascunsă de tufişuri privirilor indiscrete ale celorlalţi. Ştiam că în sat venise o bucureşteancă în vacanţă. Mai mare decât mine, nu cu mult. M-a văzut şi ea. Simţind că mă duce apa, mi-a strigat să fiu atent la buturugă şi m-a întrebat dacă ştiu să înot. Nu era greu de priceput.

Urcat pe dâmbul de nisip care împărţea râul, am ales apa ce părea liniştită unde se forma ochiul. Fata şi-a strâns iute părul blond, eliberându-şi gâtul, şi-a pus o casca roşie, şi a sărit de pe mal. Mă agăţasem cu privirea de casca roşie dând neputincios din mâini. Liniştea mă acoperea ca o umbră, trăgându-mă sub apă.

Când m-am trezit pe cearşaful alb, Maria de deasupra mea mă trăgea înapoi din apă. Sărutându-mă şi apăsându-mă pe burtă, îmi reda respiraţia. Îşi scosese casca. Părul mirosea a flori. Nasturele meu de la pantaloni se descheiase de la apăsarea ei cu braţele. Am rămas prieteni. În următoarele zile m-a învăţat pluta.

3

A fost singura Marie care m-a readus către viaţă, celelalte m-au dus către altceva. Despre ea, bunica Păuna n-a avut timp să afle. I-a scăpat firul, i s-au încurcat ochiurile. Curând s-a prăpădit, Dumnezeu s-o odihnească! Ocupat să nu las lumânările să se stingă, nu am mai putut vorbi cu Maria. A plecat la Bucureşti fără să-mi lase adresa.

Rămăsesem singur cu mama. Nu mai avea alt sprijin. Trebuia să devin responsabil, cum îmi ceruse tata în scrisoare şi să am grijă de ea. Tânără, frumoasă, văduvă, mama părea o pradă uşoară, dar nu era aşa. În iarna aia,

ne-am trezit la poartă cu un bărbat. A strigat-o. Mama a ieşit afară vizibil nemulţumită. Nu înţelegeam, privind prin geam, ce vorbeau, dar din gesturile ei am priceput că omul era invitat politicos dar ferm să plece. Avea o sanie nouă de fier. Ar fi dorit s-o lase în curte, poate că mi-aş fi dorit-o şi eu, dar mama, aşa a hotărât că e mai bine pentru toţi. Omul a plecat trăgând sania după el în sus pe uliţă.

Când se simţea în pericol, când nu mai putea rezista vreunui şef insitent, sau vreunui curtezan căruia i se aprindeau călcâiele, îşi cerea transferul la alt oficiu poştal. Mă mutam cu şcoala şi eu după serviciul ei.

Tobârlanii? Îi întâlneam doar în vacanţe. Cele mai frumoase vacanţe erau la tanti Gica.

Capitolul VI. Gica

1

— Eu sunt două cu amândouă, maică!

Priveam nedumerit, încercând să traduc expresia care probabil voia să spună: „Nu aveţi habar cât de a dracului am putut să fiu eu la viaţa mea! Aşa mică de stat cum mă ştiţi voi, nu m-a luat ameţeala la înălţimi. Vârsta probabil lucrase pe dedesubt precum carii la statuia mătuşei mele şi, de la „comunista”, cum o strigau prietenii în tinereţe când lua în piept dealul, devenise „morăriţa” din ultima parte a drumului, când o iei la vale. Dar şi atunci era vizitată de activişti de partid importanţi, foşti colegi sau înalţi funcţionari din minister, trimişi de Doncea, sau veniţi în Argeş în vreo inspecţie.

Pe lângă moara din Stolnici, slujea Bambina, o ţigancă bătrână. N-am mai văzut o femeie cu pielea atât de tuciurie, dar cinstită, curată şi cumsecade. O primise la pachet democraţia populară cu neamţ cu tot, de la boierul ce deţinuse înainte moara. Neamţul avea grijă de motor,

un motor uriaş cât o locomotivă pe care îl mângâia cu un şomoiog de bumbac tot timpul. În camera maşinilor, ai fi crezut că te afli pe o corabie, totul strălucea. Picătură de ulei nu se zărea pe dalele de ciment.

Bambina avea în grijă câţiva porci, curcani şi un cârd de gâşte ce se hrăneau cu de-ale morii. Morăriţa renovase o anexă (ţinea de moară, nu ştiu la ce folosise pe vremuri, dar a transformat-o într-o locuinţă confortabilă). Trăsese un gard de uluci înconjurând o curticică în care plantase flori. Orătăniile aveau locul lor, şi el împrejmuit, în curtea mare. La distanţă, ca să nu ajungă mirosul. Oricum căruţele trăgeau de partea cealaltă, dincolo de clădirea morii. În plus, Bambina învârtea toate treburile casei, curăţenia zilnică în trei camere şi bucătăria.

Biroul, unde era registrul cu socotelile uiumului, aparţinea de drept mătuşă-mi. Când uneori se umplea casa de musafiri, în control, sau în trecere, din prietenie, Bambina stătea la bucătărie trei zile legate, dacă ar fi fost nevoie, şi gătea feluri de bucate ce se topeau în gură. Nu se arăta cu faţă ei întunecată petrecăreţilor. Masa o servea tanti Gica singură, fără ajutoare.

Noi, nepoţii, ne petreceam aici vacanţele, pe rând câte o săptămână, fără griji. Descoperind ascunzişuri şi taine prin podul morii, pe scările şi tunelele strâmte de scânduri cu multe ramificaţii, printre valţurile şi sitele uriaşe care cerneau făina. Abia aşteptam să ajungem cu trenul la Stolnici, să-i ţinem companie verişoarei Melania. Uneori nu mai aveam răbdare, ea plecând în tabără, sau la Râmnicu Vâlcea, să viziteze rudele tatălui său. Dar zilele care urmau ne recompensau cu de toate. Toate bunătăţile de pe lume, dacă şi le dorea, Melania pe toate le primea. Şi noi pe lângă ea, parcă ne mutaserăm în rai!

2

Cu toată dragostea pe care i-a arătat-o Melaniei, tanti Gica a greşit faţă de ea o dată. O singură dată, poate

tocmai când nu trebuia. Melania era studentă, departe de casă, la Bacău. Era bine acolo, îşi făcuse prieteni, avea suficienţi bani, când se terminau dădea telefon. Căpătase independenţă, ea cam tot timpul făcea ce vrea, dar într-o vacanţă, venită la Stolnici, tanti Gica s-a ţinut de capul ei s-o mărite. I-l găsise pe Gogu, nu conta Gogu, în fond băiat bun, conta că nu simţea nimic pentru el. Nici pe departe nu era prinţul pe care şi-l închipuise luptând din toate puterile sale ca să câştige trofeul pus în joc.

N-a avut noroc. Asista neputincioasă la un aranjament mărunt pus la cale pentru a-i asigura o stare de siguranţă într-o familie bogată. Căzuse din povestea cu „Înşir-te mărgărite”, în care tanti Gica o făcuse să vieţuiască până atunci, în mijlocul unei tocmeli „cinstite” între doi precupeţi vicleni la un târg săptămânal de vite, unde cei doi discutau, nu cu marfa la vedere, ci cu ea ascunsă, fiecare dintre ei dorind să scape cât mai repede de a lui.

Contau casele cu odăi multe, de te rătăceai prin ele. Conta averea, via din grădină, beciurile pline cu butoaie de vin care nu se goleau niciodată, orătăniile din curtea din spate, animalele domestice ce n-aveau cum a se plânge de sindromul singurătăţii.

Gica simţise că la moară lucrurile se puteau schimba. Unul dintre morari prins cu mişmaşuri intrase la puşcărie. Veneau tot mai des controale. Ajunseseră să-i inventarieze până şi porcii crescuţi pe lângă moară. Şefii de la judeţ se schimbaseră, Ceauşescu devenise prea mare, greu de ajuns la el! O puteau întreba oricând securiştii sau procuratura de unde îşi permitea huzurul.

Prin căsătoria fiicei într-o familie înstărită, se creau circumstanţe atenuante.

De partea cealaltă, nea Vasile, tatăl lui Gogu, ceferist vechi, ieşise la pensie. Legenda spunea că în ultima lui misiune, ca şef de tren, într-o încăierare s-au omorât între ei doi bandiţi, în cel de pe urmă compartiment. Fusese martor în omorul acela, fără să intervină, trenul era gol. A

decis că nu merită după o viaţă pe calea ferată să dea de necaz în ultima zi şi să fie târât prin tribunale. A împins trupurile năclăite de sânge în noapte afară, dincolo de uşa vagonului. Tocmai trecea printr-o pădure şi pădurea le-a înghiţit, nu s-a mai auzit de ele. Când să arunce şi geanta după ei, Dumnezeu l-a oprit. Cică în geanta aia ar fi găsit o comoară.

Repede s-a făcut nunta, şi tot atât de repede tanti Gica şi-a dat seama că greşise. La nuntă a mai făcut o încercare. Cu notorietatea ei, voia să joace rolul de soacră mare, să-i eclipseze pe toţi!... Era tot pe lângă Vasile, acoperindu-i vorbele! De parcă deja se mutase în curtea aia.

Nu s-a potrivit, şi Vasile a ţinut să-i spună cu un fel de sictir, între patru ochi, trăgând-o în beci printre butoaiele înalte cât statul de om, acolo încă n-o dusese să-i arate.

— Cuscră, ia-o mai moale, că nu dumneata te-ai măritat cu mine, ci băiatul meu s-a însurat cu fata dumitale! Te îmbeţi cu apă rece şi, slavă Domnului vezi, beciul e plin. În casa asta se bea numai vin! A plecat cam cu coada între picioare şi s-a aşezat bosumflată lângă Ionel. Molâul ăla nu i-a cântat în strună.

Am rămas câteva zile după nuntă, eu, Maria şi Cornel; insistase Melania să mai stăm cu ea până se obişnuieşte cu noua situaţie. Tinerilor le dăduseră patru camere în aripa casei dinspre drum, aveam unde să rămânem. Trebuie să spun că n-am înţeles mare lucru din tot ce se întâmpla pe-acolo. Prima care ieşea în curtea largă dimineaţa, cu capul în pământ, teleghidată, era ţaţa Maria, mama lui nea Vasile. Traversa bătătura până în poartă, se uita pe drum în sus şi-n jos, apoi intra în beci. Ieşea de-acolo cu două găleţi pline cu vin. Una o ducea la bucătărie, şi cealaltă, acoperită, pe sala închisă unde dormeam noi.

Ne-a explicat Gogu că la ei nu se obişnuieşte apa. Apă din puţ se scoate doar ca să se gătească mâncarea şi

pentru animale. Oricum totul se făcea în linişte. Era prestabilit. Pe nea Vasile l-am auzit vorbind doar cu animalele, atunci când rânea, sau le dădea de mâncare.

Am plecat de acolo roşi de îndoială. Unde dispăruseră dintr-odată veselia şi optimismul Melaniei? Aveam să aflăm curând că a pierdut la Bacău câteva examene, s-a dus cu Gogu, era în ultima sesiune, şi n-a mai reuşit niciodată să-şi dea definitivatul. Semăna cu taică-su, cu Ionel. A renunţat prea uşor la luptă.

3

Pe taică-său, ofiţerul acela înalt, bine făcut, nu-l mai văzusem decât la moartea tatei. Stătea stingher în drumul tuturor, cu uniforma lui militară în curtea aia vie, uşor în pantă, plină de oameni trişti care veniseră să-l petreacă pe tata la groapă.

— Ionele, ai venit şi tu la Toma? Îl întrebă ţaţa, dând drumul unui ţipăt sfâşietor:

— Scoală Tomo, că uite a venit Ionel la tine! Şi tata rămânea neclintit în coşciug, mirat şi copleşit parcă de atâta puhoi de lume.

Nimeni nu m-a lămurit niciodată şi nici eu nu am întrebat. Nu era greu de înţeles; divorţaseră, dacă pe verişoara mea Melania o chema Popescu, iar tanti Gica era Ionescu, la fel ca mine. Îşi reluase probabil numele de fată, dar, când se întâlneau, tanti Gica se purta de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic şi parcă niciodată nu-şi părăsise obligaţiile de soţie.

Cu numele astea din neam, am încă o problemă nerezolvată, şi ăi mai bătrâni nu mai au cum să mă ajute. Cei trei fraţi mai mari, Nicu, Ionel şi Gogu, purtau numele de Sima, cum probabil s-a numit până la un anumit moment dat şi tata-mare Tobârlan, dar el şi-a schimbat numele între timp, nu ştiu de ce. Aşa a decis el! (N-a putut să-şi schimbe şi porecla. Aici trebuia să decidă alţii. Era mai greu.) Astfel că surorile, cele patru şi tata, au primit

numele de Ionescu.

Tobârlan, tata-mare, a avut opt copii vii, după cum am mai spus.

4

Dar să revin la dualismul de la-nceput al mătuşii mele, morăriţa, încă neclar. Stătea pe scaun la mine acasă. Eram cu frate-meu Dan, în jurul unei mese unde contau mai mulţi cu paharele pline, dar doar noi trei acaparaserăm discuţia. Ceilalţi ascultau curioşi.

Nu era fanfaronadă, ştiam că mai exagerează uneori. (Rămâne de clarificat în paginile de mai târziu, în ce mod a trecut timpul şi de ce eu în scena asta mă aflu la masă cu tanti Gica şi cu fratele meu Dan. El de unde apăruse?)

— He-hei, sunt multe! O să scriu eu şi cartea noastră cu toată viaţa în ea.

Complotasem cu fratele meu, pe care şcoala îl făcuse istoric, dar pe care eu îl simţeam cu vână de prozator, s-o prindem în zi de poveste odată pe tanti Gica, „comunista”, cea care în tinereţea ei ratase (nu ştiu dacă e cuvântul potrivit) măritişul cu Ceauşescu. Şi iată că venise momentul…

Nu l-a plăcut pe ucenicul cizmar. Ea terminase croitoria de lux în Piteşti. S-au întâlnit de câteva ori, au mers la film, Nicolae era timid, a ţinut-o de mână, dar n-a sărutat-o lipiţi în întuneric. Gica i-a povestit întâmplarea lui Tanţi, nevasta lui nenea Gogu. Pe Tanţi, nenea Gogu a dus-o ca mireasă la biserică târziu, abia la 60 de ani. A scutit o cheltuială, unind ceremonia religioasă cu nunta de argint. Gica locuia în casa lor. Era ceva diferenţă de ani între ei. De fapt nenea Gogu a întreţinut-o la şcoală.

(Despre căsătoria religioasă a lui Tanţi cu unchiul Gogu, altădată. O poveste homerică! Nu credeam, să-mi fi garantat cineva, că nu vom ajunge în duminica aia la miliţie! Pe ginere, administrator la pensie în CEAIR, blocul 7, fost şef în construcţii mai înainte, iar mai înainte, prim

grefier la Curtea de Casaţie în Bucureşti, cu casă mare şi bazin cu peşti la curte pe Livezilor, în buricul târgului, îl cunoştea tot oraşul. Oraşul mic, toţi aşteptau evenimentul.

Şi-a pus cortul de nuntă în faţa blocului şi, întorşi de la biserică, n-am plecat de la distracţie până după miezul nopţii. Neamul mare. Nepoţii crescuseră. Şi copiii lor. Nunta, cu dar. Ginerele şi-a luat avânt, s-a urcat pe masă şi în entuziasmul general a intonat cu glas tunător. Cântase în corul bisericii la Curtea de Argeş, înainte să fugă de la Şcoala normală, sărind peste gard noaptea la internatul de maici unde a „zăbovit” cu novicele, ascuns de năpăstuitele alea, câteva zile. Cânta fericit şi eliberat de complexe:

— Oci ciornia, o ci craci avea!... Iar noi nepoţii îi făcem de zor urări de casă nouă şi viitor fericit: „Şi la anul şi golanul!” Bietul de el! Singurul copil îi murise de mic. De atunci a rămas Tanţi mai neajutorată.)

3

— Cum spuneam, m-am sfătuit cu Tanţi, reluă tanti Gica discuţia.

— Lasă golanul ăla, că nu e de nasul tău, mi-a zis Tanţi! Am vorbit ieri cu Constantineasca (nevasta cizmarului în atelierul căruia lucra ca ucenic Ceauşescu)...

Nici pomeneală, nu vorbise. Ea n-a ieşit niciodată singură din casă. Gogu îi făcea toate cumpărăturile şi o învăţase să nu vorbească cu vecinele, că e securitatea cu ochii pe ei. Se temea să nu afle biata femeie despre oarece aventuri galante. Mai bine şedea toată ziua la bucătărie, îşi făcea rugăciuni şi-l aştepta pe el cuminte, cu sarailie sau plăcinte. Doamne, ce sarailie dumnezeiesc!

Dan mă tot înghiontea pe sub masă, şoptindu-mi să dau drumul la un reportofon ceva, să înregistrez. Tanti Gica era în formă. De unde la mine tehnică de înregistrare? Nu eram dotat. Luasem deja un pix şi încercam să notez pe sub masă într-o agendă, fragmente. Ce puteam prinde. Cu scrisul meu deformat, nu eram sigur

că voi descifra, mai târziu.

— Ia mai pune, Nelule, un pahar! (Nelu eram eu. Câteodată Nelu, alteori Toma… Am pus).

— Să vă povestesc cum m-am dus la Mareşalul Antonescu, mamă!

Am dat noroc cu paharele pline şi ne-am pregătit să ascultăm.

4

— Ionel şi Nicu erau pe front, pontonieri. Gogu, ăl mai mare dintre fraţi, tot pe front, şef tehnic la aviaţie. Toma, taică-tu, cel mai mic dintre băieţi, pe front la transmisiuni. Tăticu, (Tobârlan) luat cu boii din curte, cu căruţă cu tot, căra alimentele printre gloanţele rătăcite, la un kilometru în spatele frontului. Noi, fetele, patru zălude, rămăseserăm cu mămica acasă: ţaţă-ta Miţa, Veronica, Lenuţa şi eu. Toate crude. (Mi se întâmplă şi mie câteodată furat de pix să pun rime în text. Dar ce observ, după câte ştiam eu, Miţa ar fi trebuit să fie în Bucureşti). Venit într-o permisie şi văzându-ne neajutorate, Gogu, speriat parcă de propriul lui gând, în uniforma de ofiţer, mi-a zis:

— Eu n-am timp. Trebuie să mă întorc pe front. Tu de duci mai întâi la madama lui Antonescu, la casa aia mare din gura Trivălii, o ştii că ţi-am arătat-o. Te descurci! Nu pleci de acolo până nu dă telefon mareşalului şi auzi tu cu urechile tale: „Vezi că vine o fată la tine într-o problemă! …”. Şi pleci la Bucureşti! Măcar unul din noi să se întoarcă acasă, că aşa nu se mai poate!

— Şi m-am dus la Antonescu, mamă! Întâi la „madama”. Au vorbit la telefon. Ţărăncuţă, curat îmbrăcată, Mareşalul m-a luat în braţe, m-a pupat, aveam cred 16 ani şi i-am povestit. În şapte zile tăticu a venit acasă la Merişani. Pe unde-o fi venit din Moldova, de la Podul Iloaiei cu căruţa cu boi, nu pot să ştiu… Nişte boi vineţi cu coarne uriaşe.

— I-am prins şi eu când eram copil, am intervenit în discuţie. N-am mai văzut asemenea coarne, groase, mari,

cât braţele unui voinic. Pe unul îl chema Priam, celălalt nu mai ştiu…

— Vânătu, îşi aminti tanti Gica. Au trăit mult, mamă, i-a luat colectivul. Când l-am văzut pe tăticu intrat în curte, am izbucnit în plâns şi mândră i-am zis: „Tăticule, eu te-am adus!”… M-a luat în braţe.

— Biserica mă-tii!… Tu ai să ajungi mare când vei fi bine! (Cred că termenii erau invers.)

Capitolul VII. Nilă

1

— Măi Nilă, tu, când ţi-ai luat nevastă, ce-ai vrut să aibă în primul rând?

— Să aibă beci, mă Orvane, să aibă beci cu butoaie aliniate doagă lângă doagă sub pământ, unde vinul să sporovoiască în taină şi să pună la cale vremurile.

— Şi tu ce-ai avut de dat la schimb?

— Nasul, băi Orvane, nasul, că aşa mare cum îl vezi simte de la o poştă buchetul fin al licorii, dar şi buzunarul chefliilor şi nu pot greşi când dau cep după rang vasului ce se potriveşte. Uite, de exemplu, mă uit la tine pârlit cum te afli şi ştiu că n-ai niciun sfanţ să plăteşti pe datorie litroaşca asta de drojdie ce-şi trage sufletul în paharul de dinainte-ţi. Gata să-şi dea obştescul sfârşit… Dar poţi să fii sigur că alta nu-ţi torn în vintre, să te văd că plezneşti! Nu stric eu bunăciune de fată mare (sticlă neîncercată) pe-un tăciune stins. (Păstra în rezervă şi cealaltă vorbă: „Suflet neîncercat pe puturosul tău de rahat!”. Depinde cine-i stătea în faţă.)

Avea un nas dotat Nilă, drept e că şi ceilalţi trei fraţi, Toma, Gogu şi Nicu nu se dădeau dinapoi. Doar că al lui era roşu, scorburos, aducea cu două cuiburi de rândunică

lipite de streaşină, cu gura-n jos. Pe acolo, simţurile lui slobozite să cerceteze lumea se-ntorceau la puii ce aşteptau cu ciocurile căscate.

Se însurase cu tanti Aurica, fata lui Petre Dogaru, făcând pasul de pe Valea Pribei, dintre ăi săraci, pe Valea Ţigăncii. După clădirea şcolii, treceai gârla pe punte (altă gârlă, ce se întâlnea cu gârla Pribei, despre care-am vorbit, doar în apele Argeşului), şi o uliţă se lăsa în stânga, înainte de Valea Boerească, ce începea cu casele Lupeştii şi continua cu biserica. Căruţele şi vitele treceau direct prin gârlă.

Unchiul Ionel, Nilă cum îl ştia lumea, era vecin cu Morărescu şi Ghinea, închiaburiţii ce se aleseseră ca uleiul, înălţându-şi întâi gardurile şi abia mai apoi casele, să nu se vadă din drum. Oameni gospodari altfel. Nopţile şi le petrecea la Morărescu, când nu-i avea clienţi în cârciumă. Încingeau partide lungi de poker cu al lui Ghinea, popa Gheorghe, Aldescu sau Gogu Stefănescu, profesorul. Acolo au pus bazele „cuibului” şi s-au auzit prima dată cântecele legionare în Merişani. Timpul se scurgea plăcut şi previzibil, dar viaţa şi vremurile aveau să se complice curând.

Nu puteai chema înapoi timpurile de glorie când cuibul legionarilor, „Gloria” (numele cuibului l-am descoperit în arhivele CNSAS), se strângeau la Nilă în cârciumă şi petreceau până dimineaţă, crezând că scriu istoria. Şi Nicolae, frate-său, în uniforma lui verde de comandant cu diagonală şi pistol la şold, cum s-o fi simţit el mai târziu când comuniştii l-au hăituit? El ce umblase, adevărat scurtă vreme, pe cai mari.

(A fost înaintat în grad de comandant din 4 septembrie 1940, când Legiunea s-a unit cu Ion Antonescu, odată cu formarea Statului Naţional Legionar şi până la Rebeliunea Legionară din 21-23 ianuarie 1941, lovitura de stat eşuată organizată împotriva lui Antonescu şi a armatei.

Hăituit pe dracu! Cu cât pătrund mai adânc să

cercetez acea perioadă tulbure, constat ciudate apropieri şi legături obscure care se întrepătrund. Nisipurile sunt mişcătoare, şi puţine punctele de reper, chipurile în care poţi avea încredere!...)

2

Când Nicolae cu camarazii din sat a plecat spre Piteşti să participe la Rebeliune, Ionel a rămas la cârciumă. Aştepta nişte negustori de vinuri să-i aducă marfă. Aveau de sărbătorit, dacă reuşeau planurile. Poate că asta l-a salvat. Dacă ar fi fost lângă Nicu, cine ştie ce l-ar fi sfătuit. Aşa, l-a lăsat singur. Taciturn şi introvertit, cu o doză de laşitate în el – când a văzut nebunia de pe străzi şi armata organizată să riposteze, tunurile îndreptate către prefectură unde se afla centrul lor de comandă în frunte cu prefectul legionar – i s-a năruit entuziasmul. Nu mai era vorba de un simplu marş înaripat de cântecele pe versurile lui Radu Gyr şi muzica lui Ion Mânzatu. De după obloanele trase pândea moartea.

Şi-a adus aminte de tânăra lui nevastă, avea nişte îndoieli. Discutând cu camarazii, după prima zi – nu le făcuse nimeni prezenţa, poate doar Siguranţa Statului – la adăpostul nopţii, s-au strecurat către gară şi au plecat acasă.

Acasă îndoielile i s-au confirmat. A scos pistolul din tocul de la şold, pentru prima oară în viaţa lui, şi l-a îndreptat spre Ioana. Pe individul acela sărind în grădină pe fereastră nu l-a urmărit, nu-l interesa. Mai puternică, laşitatea i-a îndoit braţul, slobozind glonţul către picior. Plângând, i-a bandajat femeii piciorul. Apoi l-a chemat martor pe doctorul Galibin să-i oprească sângerarea şi s-o panseze. În bună înţelegere, iertându-se unul pe altul, au convenit divorţul.

3

Trei fete a avut Nilă, verişoarele mele. Potrivite cu vorba, „ce naşte din pisică”. Umblau cu nasul pe sus. Ni se părea nouă ăstora de pe Priba, mai sărăntoci. Rar ne vorbeam. Ne ştiam de rude şi atât. Nevoia mi-a arătat mai târziu că aparenţa aproape întotdeauna înşeală. S-a întâmplat în vâltorile vieţii, Lucica, cea mai mică dintre fetele lui Nilă, să se dovedească de toată isprava ca asistentă şefă la Spitalul Judeţean pe secţia unde au treabă femeile. De la nevastă-mea am cunoscut-o mai bine pe Lucica, ea mijlocind, desigur nu degeaba, corect ca între neamuri, împăcarea dintre legea lui Ceauşescu, doctorul ginecolog şi Dumnezeu.

Târziu, pe la optzeci de ani, Nilă şi-a pierdut din facultăţi, dar era cuminte. Nu trebuia să laşi poarta descuiată. Scăpat în drum, picioarele îl duceau singure pe Priba către casa bătrânească dărâmată demult.

— Săru’mâna unchiule!

— Tu eşti Tomo? Bată-te să te bată, n-ai mai trecut pe la cărciumă. Şi nici tăticu’. Mă duc să văd ce e cu el, sau o fi în luncă? La Dumitra nu e, că am bătut în poartă şi n-a răspuns nimeni.

Avea dreptate, casa Dumitrei era părăsită de ani buni. Tata-mare, Tobârlan, ca şi taică-meu, Toma (tata era Toma, nu eu), se mutaseră definitiv în luncă la cimitir. Şi în cârciumă, care nu mai exista de mult, intrau doar în gândul lui, neamurile. Comuniştii i-o luaseră punând pe roate afacerea statului, MAT-ul.

Păcatele vechi nu se uită uşor. S-au gândit ei că trebuiau păstrate. Ba se pare, cu cât sărăcea lumea mai mult, după ce venise colectivul, cu atât erau cultivate intensiv păcatele vechi. Satul bea şi mai mult şi mai prost. Se stricaseră şi femeile. N-ai fi văzut picior de femeie la Nilă în curte. Acum e adevărat că şi tanti Aurica s-ar fi uitat strâmb.

Comuniştii construiseră la şosea, lângă gară, o clădire nouă de cărămidă. Jumătate din ea au făcut-o Magazin general. Acolo intra de obicei lume puţină, cam o

dată la săptămână fiecare, cumpărând gaz, zahăr, ulei sau marmeladă. Cealaltă jumătate de clădire, MAT-ul, era mereu plină. Se intra zilnic la MAT. Venea ţaţa Maria Smioarţii, Dumnezeu s-o ierte, bunica Mioarei, de pe Valea Pribei şi-l întreba pe Moldoveanu ăl de vindea la tejghea. Era chiar moldovean şi ca neam şi ca nume:

— Moldovene, omul meu trecu?

— A fost, ţaţă Mario. A plecat de cinci minute.

— Ia spune, el ce bău?

— Păi, o litră de ţuică…

— Atunci dă-mi şi mie o jumate, hai iute să-l prind din urmă! Nu pleca până nu golea sticla toată Smioarţa şi-o punea goală în straiţă. De ce s-o lase pe masă, că era plătită.

— Tomo, să treci într-o zi pe la mine că am adus un butoi cu vin roşu de la Sâmbureşti! Unchiul Nilă îşi continua drumul pe vale. Eu cu o sacoşă încărcată de ţaţa cu de toate, mergeam către gară. Se terminase vacanţa. La fântână, în dreptul lui Cioc, cu un băţ în mână, cocoşată de tot, dar vioaie, tanti Aurica se grăbea să-l prindă din urmă pe Nilă. Când ridică spre mine capul stricând unghiul perfect de nouăzeci de grade şi transformându-şi corpul într-o linie în zig zag, mă bombardă cu un potop de vorbe:

— Ptiu, Nelule, ce mare te făcuşi! Pe unchit'u Ionel l-ai văz't?… Ce ţi-a dat acolo Miţa? Pe la mine de ce nu treci niciodată, că om avea şi noi să-ţi umplem sacoşa cu ceva. Maică-ta Aurica e bine? Ce face s-a măritat? Ea de ce nu mai vine să-i aprindă o lumânare lui Toma la biserică?

N-am apucat să-i răspund.

— Mă grăbesc să nu-l încaiere pe ăsta bătrânu' vreun câine. L-ai văzut că e dus! Şi făcu un semn învârtind mâna cum ai răsuci un bec deasupra capului. Să vii o dată şi pe la noi! Unghiul drept se refăcu în mişcare, pendulând alături băţul înalt ţinut de mijloc.

Ajuns în dreptul lui Petrică Iliescu, singura gospodărie înstărită de pe Priba, continuam să mă minunez, cât se micşoraseră casele faţă de cum le ştiam eu

în vremea pe când eram copil!

Capitolul VIII. Vară timpurie

1

Coexistă paşnic în mine două lumi. Nu vestul şi estul. Nici lumea de la ţară, din Merişani şi cea din oraş, de care nu v-am spus aproape nimic. Nici lumea reală şi lumea din vis… N-au treabă nici cu lumea literaturii, deşi rostirea în versuri când scriu proză, uneori ar putea genera oarece confuzii. E lumea Tobârlanilor, specială, dar nu opusă. Cumva geamănă cu lumea celorlalţi.

Cu ochii în sus pe tăpşanul de peste Priba, în marginea pădurii, copil, urmărind pasărea de oţel ce mă străfulgera până-n adâncurile fiinţei mele, alergam rostind spontan ruga fierbinte în cuvintele acelea auzite la partenerii de joacă mai mari. Păzeam împreună cu văru-meu Cornel şi Lucica (eu o strigam Maria, o Marie, mereu alta, care îmi urmăreşte destinul), caprele şi vitele. Caprele erau ale Mariei şi vitele ale noastre, neînţelegând pe moment de ce ei doi nu mă însoţeau şi alergau în direcţia opusă, pierzându-se în tufişuri:

„Avion cu motor, ia-mă şi pe mine-n zbor!”.

Şi nu mă lua. Nu ţinea cont de dorinţa mea. Curând apăreau din pădure cei doi, strălucind. Susţineau că zburaseră deja un tur. Povesteau cu însufleţire cum toate ceasurile, într-un anumit moment, înţepeniseră în carlingă. Noroc că pilotul nu şi-a pierdut firea.

Uimirea mea tâmpă se oglindea neîncrezătoare în ochii Mariei, eram prea mic. Maria s-a aşezat în iarbă şi mi-a făcu semn să mă apropii. M-a tras în jos şi mi-a pus capul în poala ei, după care cu o voce din altă lume începu să depene o poveste. Ştia atât de multe poveşti! Şi când Făt-Frumos dădea de pământ a treia oară cu zmeul, odată

se punea cortina trăgându-şi fusta peste capul meu. Stăteam acolo ascuns. Trebuia să număr până la 100.

În timpul ăsta, ea devenea zână şi pleca la izvor să aducă stropi de apă vie pentru Făt-Frumos. Nu era deloc neplăcut acolo. Pielea ei albă era moale, pulpele i se deschideau şi mă strângeau cu genunchii uşor ridicaţi. La un moment dat strânsura slăbise.

Un colţ al stambei se ridicase puţin, soarele pătrunsese pe dedesupt şi cu coada ochiului l-am zărit pe Cornel în umbră. Aplecat deasupra Mariei o săruta prelung. M-am oprit din numărătoare. Cincizeci şi cinci… era cifra care a întrerupt şirul numerelor. Maria s-a desprins împingându-l pe Cornel. Mi-a dat drumul depărtându-şi genunchii şi s-a acoperit din nou cu fusta. Buzele ei rămăseseră umede.

— I-a fost sete lui Cornel şi l-am lăsat să soarbă el picăturile fermecate. Eu mă bosumflasem cu figura răvăşită. Vedeam deja zmeul răpunându-l pe Făt-Frumos. Nu m-au mai luat cu ei până în ziua când era gata-gata să dau foc la casă.

2

Vara se terminase. În curte la Cornel străjuia o căpiţă mare de fân cât căciula lui Dumnezeu. Aveam în mână cutia cu chibrituri pe care mi-o lăsase în păstrare, să nu-i sune în buzunar şi să-l audă tanti Leana care începuse să-l bănuie că fumează. Ţinea în casă câteva ţigări ascunse. Drăcoaica de Maria îl spurcase şi la tutun, iar acum îl aştepta peste gârlă cu caprele. Semnalul sonor, un ţiuit înalt şi drept, cu un singur ocol scurt ce se dorea ca un tril de pasăre mai ciudat, venise deja dinspre pădure. Cornel zăbovise înăuntru. Se pare că nu reuşise să găsească momentul prielnic să-şi strecoare ţigările.

Am aprins un chibrit în mijlocul căpiţei, după ce smulsesem o pală de fân, făcând o gaură destul de mare. Căpiţa era mai înaltă de cinci-şase ori decât mine. Îmi

încălzeam mâinile. Flăcărui albastre, vioaie se căţărau jucăuş. Pala de fân de la picioarele mele era gata pregătită să înăbuşe focul. L-am mai lăsat o clipă să ardă. Flăcările se căţărau ca nişte şerpi luminoşi. Când am pus fânul deasupra focului, stăpân pe mine, a pornit vâlvătaia.

Cornel a văzut şi a ţipat de pe sală. Treceau pe drum nişte oameni, au sărit să ajute. De peste drum, băieţii lui Menghel au adus furci. Tanti Leana a leşinat în scară. O ţigancă, nu ştiu de unde apăruse, mai veneau pe uliţă să vândă linguri de lemn, a udat-o cu apă.

Realizând în sfârşit dezastrul, după minute de buimăceală, am sărit peste fânul negru împrăştiat prin curte ce fumega încă. Ieşind în drum, nu m-am oprit din alergătură decât pe vale. Cornel s-a ţinut o vreme după mine, dar nu m-a ajuns. Tata încă nu dărâmase camerele de sub pătul. Cu inima ce se zbătea să iasă din piept, am încuiat uşa.

Focul se putea întinde din casă în casă şi putea cuprinde satul întreg. Aşteptam ţipetele care să anunţe prăpădul. Norocul a fost că vântul s-a uitat adormit peste Priba, poate în culcuşul picioarelor albe ale Mariei. Mă ghemuisem sub masă. Nu mă mişcasem de acolo, când au ajuns împreună spre seară mama şi tata. Mama ţipa prin fereastră ca să-i deschid, c-o să-mi rupă urechile. Eu le înfundasem şi le ţineam strâns în mâini.

— Lasă-l tu, cu mine are să vorbească, nu vezi cât de speriat e? Vocea tatei liniştită mi-a cerut să-i deschid, promiţându-mi că nimeni nu mă va atinge. Doar şi el, parcă în oglindă, când era ca mine, gata-gata să aprindă casa lui tata-mare!… Se pare că asta vine din neam!

Capitolul IX. Gica

1

— N-am intrat în şcoală decât pe bănci, mamă! Al dracului copil am fost. Toate prostiile din lume eu le făceam. Mult ţinea la mine taică-tu, pentru mine a bătut-o pe fata directorului Diaconu. Acum pot să recunosc, nu eu am avut atunci dreptate. Nu mai ţin minte din ce ne luasem. Era gata să-l dea afară din şcoală pe Toma, dar Diaconu era prieten cu tăticu. Şcoala, maică, nu era ca acum. Toma a scăpat cu nota scăzută la purtare, dar n-a scăpat de ce îl aştepta acasă.

— Cristoşii mă-tii! Puteai să-i aliniezi pe toţi la rând, şi mici şi mari, dacă te mâncau palmele, dar cum, mă, să dai într-o fată!?

— Bănuţule, să nu te superi, că aşa ţi-am zis de prima dată, când te-am văzut în braţele Aureliei şi mi l-a prezentat pe taică-tu. Bănuţu-Dănuţu. Maică, frumos era Virgil… şi-l prindea haina de ofiţer, ca pe Ionel al meu, că şi ăla al dracului aşa mi-a sucit minţile! Bănuţu-Dănuţu, aprinde, mamă, o ţigară şi mai pune-mi un pahar că m-am încins!

Eu i-am aprins ţigara, iar Dan i-a turnat în pahar.

— Parcă îl văd pe taică-tu cum stătea drept şi-i înfrunta privirea turbată. A căzut din pumni. Îl omora tăticu dacă mai stătea în picioare.

— M-am dus după taică-tu pe front şi l-am adus de dincolo de Biserica Neagră, dintr-un spital de campanie, când a fost rănit. Aurelia venise şi ea cu mine. Mult s-au iubit ei doi. Încă nu se măritase cu el, nu că ar fi fost prea tânără, dar îi oprise războiul. L-am găsit în podul vagonului plin cu răniţi, printre gemete.

(Aici tanti Gica m-a pierdut puţin, cum adică în podul vagonului? Îmi închipui că în vagoanele alea cu răniţi, care se întorceau de pe front, mai făcuseră un etaj deasupra din scânduri, ca să încapă mai mulţi. N-am întrebat-o, n-am vrut s-o întrerup.)…

— Patru schije în plămâni şi unsprezece în torace. A

căzut o bombă în mijlocul lor. Transmisioniştii pe front îşi făceau meseria în grup. Strânşi în jurul staţiilor. Câţiva au zburat, să transmită din cer, alţii s-au camuflat îngropându-se în pământ, el a rămas secerat pe marginea gropii. (A sorbit din pahar să mai prindă puteri!)

— A făcut şapte operaţii succesive. Se vindecase oarecum. Îi rămăsese o schijă printre vertebre şi cele patru din plămâni. Glonţul ăla a intrat prin umăr şi a explodat în corp. Chiar şi ultima operaţie reuşise. Era de Paşti că i-am dus ouă roşii. Noaptea am vorbit cu profesorul Cărpinişteanu la Spitalul Cantacuzino, în Bucureşti, lângă Fabrica de chibrituri. Când s-a trezit Toma, la reanimare, m-a luat de braţ şi nu mai voia să-mi dea drumul, nu pot să-l uit:

„Gico dragă, dacă până mâine la ora zece nu mă piş, mor."

— N-au prevăzut blocajul. Păi ce, era atunci în 55 medicina ca acum? Rinichii ca rinichii. Se infectaseră din cauza fisurii.

A mai cerut un pahar cu apă. L-a băut.

2

— Să-ţi spun de ţaţa, c-a venit vorba ieri la telefon. (Aşa era. Cu o zi înainte când am invitat-o pe la noi, dintr-una într-alta, tanti Gica a scăpat ceva despre primul bărbat. Iniţial am crezut că n-am înţeles eu bine. În viaţa ei, mă puteam aştepta să fie mai mulţi bărbaţi, dar la ţaţa?) „Lasă că îţi povestesc eu atunci când ne vedem mâine". Venise momentul. Ascultam cu interes. Scrisesem deja capitolul despre Miţa în carte.

— Jidan, mamă, asta era. Cu prăvălie. Abia pe urmă l-a cunoscut pe Nae, olteanul pe care-l ştiţi voi. Nae era zarzavagiu. Mai vindea el şi peşte proaspăt (i-l aduceau nişte cunoştinţe de la Giurgiu). Avea tarabă şi un fel de prăvălie mai mică, unde mai mult depozita marfa.

Se frecă la ochi, pare că o deranjau ochelarii.

— Sicomet ăsta, primul soţ al ţaţei era bătrân. Ţinea o prăvălie mare, adevărată. Cam ciudat aşa el! Însurat cu trei neveste. Ţaţa era cea mai tânără. Am dormit o dată la ei. Înşiraţi, într-un pat imens, unul lângă altul, fiecare cu plapuma lui.

Nu ştiu dacă a fost bine pentru ea. Fiind cea mai mare dintre surori a ţinut să se sacrifice. Păi când venea Miţa din Bucureşti în Merişani, aducea fel de fel de rochii elegante, genţi, pantofi. Toţi primeam câte o bucurie. Ea a plecat de mică în casă la Generalul Diamandi sau Diamandescu, nu mai ştiu exact numele. Nu cred că el a împins-o să se căsătorească. Tot ce ştiu e că la primul bombardament, aproape de 90 de ani, Sicomet s-a speriat rău şi a murit de inimă.

După înmormântare, Miţa s-a mutat temporar la Gogu cu tot ce i s-a cuvenit la împărţeala dintre neveste. N-aveau cum să cheme neamurile, era război, oricum Sicomet nu mai avea pe nimeni în ţară. Nu mult după aceea, s-a înţeles cu Nae. S-au căsătorit şi au plecat din Bucureşti făcându-şi casă în Merişani, mai mult din agoniseala ei. Casa a făcut-o împreună cu Lenuţa.

De aici înainte lucrurile vă sunt cunoscute…

Cu adevărat, abia de aici ne erau cunoscute, dar eu ce mă fac cu capitolul scris în carte?

— Ia, citeşte-mi şi mie ce-ai scris!

I-am citit, a ascultat, a conchis:

— E bine aşa cum ai scris tu! Biata ţaţa n-a vrut să se ştie niciodată despre jidan în Merişani.

Capitolul X. Gogu

1

— Da' unchiu' Gogu, cel mai mare dintre fraţi, prin care cercuri s-a învârtit? am întrebat eu nerăbdător profitând de dispoziţie.

— Lăsaţi-o, măi, să-şi mănânce măcar friptura! Tanti Gica, derbedeii ăştia amândoi mănâncă şi beau când ascultă, ce le pasă. Dă-le o pauză, mănâncă şi mata!

Asta era nevastă-mea, mai venea din bucătărie din când în când, să tragă cu urechea la secretele Tobârlanilor.

— Mâncarea e fudulie, mamă! Băutură să fie, că ea îţi aduce în viaţă farmecul.

Şi întinzând mâna, atinse un pahar cu vin care se rostogoli de pe masă.

— Gata, s-a spart!... Pezevenchiul! I se uscase gâtlejul, dragul de el! Îi era sete lui nenea Gogu. Las' că împieliţatul nu stă nici acolo fără femei şi alcool!

Am schimbat faţa de masă şi am trecut mai departe la următorul capitol.

— Unchi-tu Gogu a fost om umblat, mamă. Era prim-grefier la Curtea de Casaţie. A făcut şcoala, parte din ea la Curtea de Argeş. Fugit la Bucureşti, stătea într-o cameră cu Constantin Drăgan, ăla care a ajuns mai târziu mare. Foarte mare. (Nu-mi era clar care, cel ajuns în Comitetul Central al Comuniștilor, sau marele afacerist, istoricul? O întreb altădată.)

— Tăticu se împăcase cu gândul! Gogu îi semăna leit, n-aveai cum să-i impui ceva. Nu-l mai puteai întoarce de pe drumul lui. Acceptase situaţia simţindu-l că ştie ce face. Practic, financiar, i-a susţinut o vreme pe amândoi. Şi pe el şi pe Costică. Îi îmbrăca, îi încălţa. Erau mai apropiaţi ca fraţii, ăştia doi. Încă unul în plus, ce mai conta! A stat şi tăticu o vreme în Bucureşti. Nu mă întrebaţi ce învârtea pe-acolo. Nu de grija lor. Nu mai erau ţânci, să-i struneşti! Cum să-i supraveghezi? Gata-gata să dea nas în nas cu ei o dată la Crucea de piatră!... Mi-a povestit pezevenchiul de Gogu. Ei trecând pe trotuarul celălalt. Strada aia fiind împânzită de felinare roșii.

— Rostul lui Gogu în amănunt n-am de unde să-l ştiu.

Eu am stat la el după ce s-a mutat la Piteşti. Terminase de mult cu învăţătura, avea serviciu. În timpurile alea tulburi, la aspiraţiile lui, la cheltuielile lui!… Să fi făcut politică legionară, cum m-ai întrebat tu, greu de zis. Apoi a venit războiul. Nu cred, sincer, văd că insişti, ca în mintea lui unchi-tu Gogu, pe lângă aventurile galante, să fi încăput şi alte însufleţiri. Ştiu unde baţi! Dacă te duci la CNSAS, la arhivă cine știe poate găseşti ceva…

— Poate că Nicu frati-su, sau prietenul lui, Costică, avea şi el înclinaţii legionare (m-am dumirit, e vorba despre istoric!), or fi încercat să-l convingă, dar dacă nu s-a convins singur sunt sigură că nu l-au putut trage. El ştia să trăiască, să aprecieze frumuseţea şi viţelul gras. Iar Micul Paris, slavă Domnului, oferea destul…

— Viaţa i-a despărţit. A început războiul. Şapte ani a stat pe front. A avut serviciu bun şi pe front. Băiat deştept, şef tehnic la aviaţie. Avea un cap, fi-i-ar capu-al dracului, dar a fost un curvar.

— Unchiu Gogu curvar?…

— Dac-aţi şti voi! Nu i-a ajuns Bucureştiul! A plecat cu Sandu Leră, un prieten, fost prefect în Transnistria la Ovidiopol, undeva pe lângă Odessa, atunci aveau bani, cu toate rusoaicele după ei. De acolo a adus „ociciornaia oci craci avea…” de ne spărgea urechile când lua un pahar în plus şi începea să ne povestească. Şi tot de acolo i-a cumpărat şi servieta aia de piele lui tăticu. Avea har la poveşti. Ţineţi minte că îl apucase şi la nunta lui de pomină. (Și tanti Gica avea mult har doar că începuse să sară de la una la alta.)

După o scurtă pauză, a reluat discuţia:

— Mamă, Dănuţ, tu nu ştii, a avut o nevastă extraordinar de frumoasă. Lenuţa noastră şi cu Tanţi. Amândouă! Noi ăstelalte am fost mai urâte, dar am avut sufletul şi dacă gândeşti aşa, că eşti om cu carte, nu vezi frumuseţea, dar vezi sufletul care te face mai frumos decât tot ce e pe lumea asta. Nenea Gogu ştie c-a trăit şi a iubit. Eu le-am cunoscut pe toate, mă rog, la Piteşti, cele mai

multe că eram confidenta lui.

— Odată, l-am văzut cu Puşa, nevasta unuia, era săracu în puşcărie, avocatul Ion Gheorghe. Frumoasă femeie şi asta! S-au dus la ea mai mulţi, ca să joace poker, ziceau. Ce crezi că făceau acolo? M-am cocoţat pe geam să văd. Or fi jucat şi poker ce să zic, dar ea era în pielea goală şi ei trei îi turnau în cap şampania şi sorbeau cu buzele licoarea ce se scurgea pe corpul ei. Când am văzut-o, să mor! Am bătut în geam.

— Hai, nene Gogu, vino acasă!…

— I-am spus eu ceva lu Tanţi? Niciodată. Cred că în felul ei Tanți mă ura. Numai pe Gogu l-a iubit. Nu şi-a iubit nici copilul! Ea l-a omorât, n-a vrut să-i dea piept, ca să nu-şi deformeze bustul. Nişte chestii!…

— După ce a luat în Piteşti Trustul de Construcţii ca şef la aprovizionare, mergea să contracteze materiale în ţară sau în Ungaria. În tot locul unde ajungea avea câte o iubită. Tanţei îi aducea la întoarcere ce era mai bun.

— În afară că era frumoasă şi naivă, mai avea Tanţi o calitate. Cele mai bune prăjituri, baclavale şi sarailie la ea le-am mâncat! Era o bucătăreasă desăvârşită.

2

(Aveam şi eu în memorie gustul prăjiturilor. Dar ţin minte, altădată, nu mult după ce mama rămăsese singură, am ajuns într-o seară, nevoiţi amândoi, pe Livezilor. Nu se reconstruise cartierul. Buldozerul comuniştilor încă nu dărâmase casa de la curte. În două camere, avea fete cu chirie, dar nu erau acasă. Mama se mutase cu serviciul, eu cu şcoala, la Vedea, şi aveam autobuz doar a doua zi dimineaţa. Pe ultimul din ziua aceea îl pierdusem.

În dormitor, trona un pat uriaş. Probabil mai mic decât al lui Sicomet… Tanţi ne-a culcat pe jos cu căţelul. De fapt, unde dormea căţelul, că pe el l-au urcat în pat. Mama nu a uitat şi n-a mai trecut niciodată pe-acolo. Nici măcar atunci, după mulţi ani, când se recăsătorise şi

stătea la câteva blocuri distanţă.

Singur, am mai trecut pe la ei. Unchiu Gogu avea o bibliotecă uriaşă cu mii de cărţi. I-am cerut să-mi dea să citesc o carte, eram la liceu. M-a trecut în registru. Mi s-a părut ciudat să nu aibă încredere că i-o restitui. Şi mi-au atras de asemenea atenţia nişte pietre uriaşe ornamentale, de mină, ale căror cristale străluceau intens în culori vii, aşezate pe mobile. La înmormântarea lui, biblioteca şi pietrele dispăruseră.)

Am întrebat-o ulterior pe Melania, verişoara mea, fata lui tanti Gica, ea mergea mult mai des pe acolo.

— Nelule, de-ai şti cât mi-am dorit biblioteca aia, avea cărţi rare, vechi, valoroase! A vândut-o cu două săptămâni înainte să moară. Ce-a luat pe ea!?... Avea el nevoie de bani?...

— Şi pietrele?

— Le-a donat la Muzeu.

3

— Biata Tanţi, ce soartă a avut! După ce s-a stins frate-meu, la trei luni a murit şi ea singură în casă. Se mutase Cornel al Lenuţii acolo, ştiţi. În ziua aia erau plecaţi la Merişani. Uşa era descuiată, cred că i-a lăsat cineva deschis aragazul, îi tremurau mâinile şi nu prea putea să-l aprindă. S-a stins flacăra probabil din cauza curentului. Mihai al lui Cornel dormea dincolo, în dormitorul din spate.

Cu scrisorile de pe front ale lui Gogu pe lângă ea, aşa am găsit-o, când am intrat. Nu m-a aşteptat. Mi-a fost milă de ea. Ce să facă singură fără Gogu ei?

— Ceilalţi s-au purtat corect cu mine, şi Toma, şi mămica, şi tăticu, şi ţaţa, şi Nicu, şi Veronica, şi Nilă. Numai Lenuţa m-a păcălit, cu ea n-am putut să vorbesc!...

Am simţit că trebuie să ne oprim aici. Izbucnise în plâns. Obosise. Am dus-o cu Dan acasă. Melania nu stătea

departe.

Capitolul XI. Lenuţa

1

— Cu adevărat, Lenuţa noastră era cea mai frumoasă! Nu spun poveşti. Oriunde ar fi mers, de departe nimeni n-ar fi pus la îndoială că ea e regina balului. Doar o singură dată s-a întâmplat. Ţin minte, eram în Bucureşti, încă nu mă căsătorisem cu Nae…

Vocea ţaţei venea din spatele Joianei, o vacă roşcată, soi bun, dădea o găleată de lapte la fiecare mulsoare, făcea parte desigur din familie, căci ştia să asculte. Cu Joiana îşi trecea zilele, în discuţii lungi, adunând tot felul de plante pentru ceaiuri, doar de ea ştiute. Dar azi ţaţa răspundea curiozităţii mele de copil mare, total nelămurit asupra misterelor Tobârlanilor. Joiana păştea liniştită pe malul gârlei în umbra copacilor, iar eu pe un fir de pai, culegeam fragi, înşirându-le la fel ca în copilărie. Aroma acelor fructe întrecea cu mult dulceaţa gustului. Era într-o sâmbătă, nu începuse vacanţa.

— Era într-o sâmbătă. Atunci l-a cunoscut ea pe tatăl lui Cornel.

Cornel, mai mare decât mine cu vreo cinci ani, deja flăcău, terminase armata, fiind gata de însurătoare. Totdeauna ocolea subiectul şmechereşte, când aduceam vorba despre tatăl său, retezându-mi-o scurt: „Nu-i treaba măgarului ce face stăpână’su!” Pe tanti Leana nu aveam cum s-o întreb, ea ridicând în jur o barieră a bunei cuviinţe care ne ţinea la distanţă de grijile şi problemele celor mari.

În casa pe care o construise împreună cu ţaţa, aceea cu căpiţa din curte, unde-mi testasem chibriturile, avea două camere, cele dinspre drum şi o sală mare în faţă cu trepte şi pardoseală de ciment, în care mie îmi plăcea,

întins pe un şezlong, să citesc. Aici se deschidea şi o uşa din partea de casă a ţaţei, dar uşa stătea mai mult încuiată, intrarea la ţaţa făcându-se pe latura cealaltă dinspre oborul animalelor. Doar când veneam vara, pentru mai mult timp, în vacanţe, eu la ţaţa, şi verisoară-mea Melania la tanti Leana, descuiam între noi uşa.

Ţaţa îi mai trecea pragul Lenuţei, să aducă o oală cu lapte, o dură de unt pentru Cornel, dar pe unchiul Nae nu ştiu dacă l-am zărit vreodată în proprietatea ei. Poate, în cel mai bun caz, prin curte. Mint. L-am văzut o dată. Cornel era militar. Gică Sichitiu se mutase la ea venid de la moaşa, dând pe faţă o legătură mai veche, chit că Leana încă susţinea că e doar chiriaş. „Nu mai fac faţă cu banii, trebuie să-i trimit pachet săptămânal lui Cornel şi mi-am luat chiriaş.”

Parcă îi văd! Sichitiu, un domn îmbrăcat într-un halat de casă, elegant, economist de meserie, iar Nae, cu pălaria în mână, într-o vestă de lână, cu pantalonii în cisme, golind pahar după pahar ţuica dintr-o sticlă de juma’ de kil. Pe fugă, să poată merge să dea de mâncare la animale.

— Hai Năiţă, încă unul, ia-l în picioare! Nu animalele, ţigările bată-le să le bată îl grăbeau. La tanti Leana nu se fuma. Camerele mobilate modest, nu sărac, erau de o curăţenie exemplară. Covoare pe jos, pereţii îmbrăcaţi în cuverturi, perdele, trablouri, totul aranjat cu gust. Ţuica, stricase pentru un timp scurt mirosul obişnuit de levănţică. Ţigările mai trebuiau!

În curtea ţaţei, împărăţea noroiul când ploua şi dezordinea în restul timpului. Intrai pe poarta mică, cea mare se deschidea doar dimineaţa şi seara când Nae ieşea sau intra cu căruţa cu cai. Trebuia să fii atent, să nu calci vreun pui de curcă, sau să nu sară pe tine câinele dacă nu era legat, până să ajungi la scara înaltă construită din lemn unde olteanul, sub o polată, încropise în sală o bucătărie de vară.

Dincolo la Leana era iarbă îngrijită, cu straturi de flori. Tot felul de flori, tufe de trandafiri şi câţiva meri

înconjuraţi de bolovani daţi cu var. Nici urmă de animale, în afara unui porc al cărui coteţ îţi lua ceva timp până să ajungi la el cu lăturile. Personalitatea puternică a Leanei, frumuseţea ei glacială ce încă se vedea la aproape cincizeci de ani, privirea aceea tăioasă când te înfrunta, nu făceau concesii nici măcar muştelor ce atacau în trombă venind de la animalele Miţei. Avea un mănunchi bogat de fâşii din folie de plastic la îndemână, legate pe o coadă de mătură, pe care o scutura în aer descărcându-şi năduful. Un bărzăune atins a căzut în paharul lui Nae. Nae l-a scos cu două degete butucănoase, înnegrite de muncă, şi i-a dat drumul să zboare, dând apoi paharul pe gât, domol.

— Era păcat de Dumnezeu, Gică! Un coş de prune!

— N-ai fost clar, Năiţă! Milă de ţuică sau de bărzăune?

2

Venise momentul să aflu câte ceva despre viaţa romanţată a mătuşii mele misterioase şi am lăsat fragii în iarbă, lângă celelalte şiraguri pe care le adunasem până atunci. Numai ochi şi urechi! Ascultam cu urechile şi prelucram cu ochii minţii. Ţaţa a lăsat şi ea culesul plantelor medicinale miraculoase, dezlegându-şi şorţul şi înnodându-l într-o bocceluţă. S-a aşezat lângă mine în iarbă începând povestea.

— Erau mai multe fete de la APACA în sâmbăta aia. Ştii că tanti-ta Leana a lucrat o vreme la fabrica de confecţii. (Habar n-aveam!) Se organizase un fel de serbare câmpenească pe Stadionul Ministerului Muncii din Parcul Veseliei. Breslele lucrătorilor obişnuiau asemenea reuniuni, cu un scurt program artistic înainte şi încheiate cu dans. Musai să se aleagă Regina Balului. (Învăţasem ceva la liceu despre bresle, dar în mintea mea parcă nu se potriveau anii).

— Iniţiativa în acea sâmbătă o aveau breslele din industria textilă, pielărie şi încălţăminte, numai că se

infiltraseră în comitetul de organizare comuniştii care ţineau cu tot dinadinsul să dea manifestaţiei o tentă politică. (Adunând materiale documentare pentru a scrie cartea, în anii din urmă, mi-am dat seama că ce-mi povestise ţaţa atunci se întâmplase în 13 august 1939, un moment de referinţă în istoria de cuplu a celor doi Ceauşeşti).

— Cei care animau cu adevărat serbarea câmpenească s-au dovedit mai ales lucrătorii din cadrul Cercului Cultural al breslei cizmarilor, printre care şi Nicolae Ceauşescu pe care Lenuţa noastră îl cunoscuse de la Gica. În jur de ora zece s-au împărţit cărţile poştale. Fata care reuşea să vândă cele mai multe cărţi poştale era declarată Regina Balului. S-a dus la Nicolae. Acesta s-a uitat lung la ea.

— În seara asta, tu n-ai să participi! Şi fără altă explicaţie, nu a vrut să-i dea cărţile poştale. După ce organizatorii au anunţat câştigătoarea şi i s-a pus coroana, înciudată Lenuţa noastră a izbucnit în plâns. Declaraseră regină pe o anume Elena Petrescu, o muncitoare la fabrica Jaquard. Una tânără, dar ştearsă, nu se compara cu ea, însă nu s-a sfiit să vorbească în public de la tribună. Erau acolo să zic câteva sute de oameni. Cu o voce spartă, piţigăiată, a cerut să fie eliberaţi comuniştii din închisori.

Lenuţa a tras-o de braţ pe Marcela, prietena ei, din mulţimea care nu bănuia atunci pe cine încoronase şi au ieşit în stradă. Pe Marcela o cunoscuse în atelier şi s-au împrietenit repede. Aveau maşinile de cusut una în faţa celeilalte. O fată săracă plecată de la ţară, dinspre Vâlcea, numai că se stilase. Îşi făcuse ucenicia la Crucea de Piatră. Mureau de râs fetele din atelier când Marcela povestea detaşat, cum îi dresa ea la aşternut pe bărbaţi, şi îi golea de conţinut.

N-au făcut prea mulţi paşi în jos pe Strada Veseliei că Marcela s-a trezit strigată. S-au întors amândouă, iar Marcela l-a recunoscut pe unul dintre cei trei soldaţi care veneau din urmă. Numai că împrejurările, locul, nu se mai potriveau acum, căci îl întâlnise la Crucea de Piatră. S-au

făcut prezentările şi buna dispoziţie, încet dar sigur, a pătruns în inima Lenuţei. Mai ales după ce se încălziseră cu un lichior de nuci verzi la terasa Cercului Militar. După miezul nopţii au plecat împreună acasă la Gheorghe. I-a plăcut Gheorghe din prima clipă, chiar dacă acesta era cel care o strigase pe Marcela.

În dormitorul lui Gheorghe lucrurile s-au petrecut de la sine. Găsise modalitatea să se răzbune. Parcă nu mai conta cine e prinţul, căci adevărata regină a balului era doar una.

Profesionistă, dincolo, Marcela i-a golit de conţinut pe ceilalţi doi.

(Sincer, m-am minunat cât de liber povestea ţaţa şi cum ştia să întoarcă frazele fără pic de vulgaritate. Avea în faţă pe nepotul ei preferat, dar vorbea cu frate-su Toma, sau numai cu Joiana, pe mine mă pierduse de mult pe drum…)

— Dar Tomo, tu ar trebui să ştii, eraţi apropiaţi ca vârstă şi nu-ţi ascundea nimic. Ai fost cu ea să-l cauţi pe Gheorghe, după ce s-a terminat războiul. Se auzise că a murit. Nu l-a iubit, dar rămăsese gravidă în noaptea aia şi copilul avea nevoie de tată. Îşi pierduse urma după război în Breaza. Se mutase cu Marcela, prietena Lenuţei, trăia cu ea. Rănit pe front, Lenuţa nu s-a dus la spital să-l vadă pe Gheorghe. Marcela s-a dus şi a rămas cu el.

Tu, Tomo l-ai adus în faţa lui tăticu să-şi recunoască fiul! Când i l-a pus în braţe, în faţa figurii crunte a lui tăticu a spus că renunţă la Marcela. Nu aveau actele încheiate şi o va lua în căsătorie pe Lenuţa, dar a cerut foaie de dotă cum se făcea pe-atunci. Nu ştiu ce a fost cu ăla bătrânu', nu era ăl sărac! Nu l-am înţeles de ce s-a mâniat atât de tare. Trebuia în primul rând să se gândească la Lenuţa şi Cornel. L-a alungat din curte, pricopsindu-l cu un batalion de Cristoşi.

Capitolul XII. Nicolae

1

Când scriu pentru carte, de obicei lucrez direct pe calculator. Pasajele ce nu mi se par reuşite le dau în josul paginii, iar deasupra pun textul ce mi se pare bun. Doar atunci când închei un capitol şi poate nici atunci, renunţ la acele schiţe şi le şterg sau le depozitez undeva în arhivă (într-un dosar). Mi se întâmplă să revin la ele, descoperind o nuanţă care dincolo, la produsul finit, îmi scăpase. Completez şi revin.

Toate personajele mele conturate până în momentul de faţă stau amestecate în partea de jos a paginii. Nu am reuşit încă să le dau un rost, să le ridic, să le găsesc locul în ierarhia Tobârlanilor. Încă nu le-am prins legăturile fireşti. Îmi este greu să stabilesc pe cine să scot la rampă. Am zile când nu mă pot apropia de niciun personaj. Sunt neamurile mele, devin nervoase, se ceartă cu mine că le îngroş trăsăturile, că am intrat cu bocancii în intimitatea lor, că-i manipulez şi-l fac de ruşine pe Toma, taică-meu.

Cel mai vehement mi se pare unchiu Nicu, despre el n-am apucat să scriu mare lucru. Şi-a pus cămaşa aia verde şi se răţoieşte la mine, nu-l recunosc!

Pe el îl ştiu sfârşit, stors ca un burete uscat, o umbră în care doar ochii nu erau stinşi. Prima oară l-am văzut după ce terminasem liceul. Cred că ieşise din puşcărie cu ultimul val (1964), când s-a dat drumul la toţi deţinuţii politici, dar n-a îndrăznit probabil să vină în Merişani imediat cum scăpase. Poate că avea ceva pe suflet, poate că nu era pregătit să răspundă la întrebări, poate că i se rătăcise fiinţa şi a rămas departe undeva lângă Târgovişte în carantină, s-o caute. Să se mai înfiripeze.

Se apropia septembrie, 1967. Nu reuşisem să intru la facultate. Am ales cu inima nu cu mintea, Facultatea de Teatru, secţia Regie şi, în consecinţă, necăjit, cu visurile spulberate, aşteptam să înceapă anul şcolar. Îmi găsisem

un post de suplinitor într-un sat, la Băbana.

N-a venit singur la ţaţa şi-a adus cu el şi „Smochina”, pe Mimi. Poate că numele Mimi i s-a potrivit vreodată (nume de Cruce de piatră), dar „Smochina”, porecla inspirată care i-a dat-o ulterior văru-meu Burtilă, îi venea ca o mănuşă. O femeie uscată, cu viaţa arsă în urma ei. Cred că nu mai avea nevoi fizice. Probabil se saturase de barbaţi şi amintindu-şi că se trăgea din neam de popi s-a reapropiat de Dumnezeu. Dar i s-a urât repede singură cu El. Ca să n-o piardă irecuperabil, probabil El i l-a adus în bătătură pe Nicolae. (Oricum, şi unchiu Nicu era clar că ajunsese prea târziu. Dar părea că se înţeleg bine, se completau amândoi).

Doamna Mimi, acceptată de lumea din sat ca o ciudăţenie, după ce s-au mutat în Merişani, se îmbrăca elegant, purtând rochii încărcate de voaluri şi brizbrizuri, pălărie, pantofi cu tocuri şi mănuşi albe împletite în ochiuri mari ca o plasă până la cot. Îşi făcea de treabă toată ziua prin grădiniţa de flori şi prin casă. N-aveai cum s-o prinzi nefardată. Probabil n-ar fi trebuit să o provoci să vorbească, pentru că bibeloul acela învechit se spărgea dintr-odată în ţandări şi vocea ei behăia ca a unei capre. Ştia asta şi se chinuia să comunice puţin.

Sunt rău! Cu mine ea s-a purtat totdeauna frumos, după ce îşi ridicaseră casa. Când treceam pe la ei, îl trimitea pe unchiu Nicu să scoată vin. Vinul, producţie proprie, în sticle cu etichetă pe ani, îl ţinea culcat în beci pe pat de paie cu dopurile acoperite de un strat de ceară roşie. Mai aromat decât un vin normal, căci punea în sticle oarece plante de ei ştiute. Rece şi dulce, nu era rău!

În timpul ăsta, Mimi încălzea tigaia să ne facă ciulini. Un aluat simplu din făină, apă şi sare. Îl întindea, îl segmenta zdrenţuindu-l, şi bucăţile de mărime potrivită le arunca în uleiul ce sfârâia, până ce se umplea castronul, şi apoi, strânşi în jurul mesei, îl goleam în linişte toţi trei.

Unchiu Nicu, la fel ca ea, vorbea puţin. Avea un glas stins, şuierat, anii de puşcărie grea, îmi ziceam eu, îl

învăţaseră să vorbească mai mult în sinea lui. Credeam că umezeala îi atinsese plămânii şi, în respiraţie risca dacă ar fi vorbit mai tare, odată cu cuvintele, să-i iasă şi sufletul. N-am avut curaj să-l întreb ce-a pătimit, mi se părea că pot răscoli o durere surdă. Erau percepţiile mele deformate de lecturi şi de filmele de propagandă proaste, despre cum fuseseră trataţi în temniţă legionarii, dar şi comuniştii. Doar că unii ieşeau victorioşi de-acolo, cu faţa luminoasă, ceilalţi, dacă mai ieşeau, întunecaţi şi pustii. Nimic mai superficial şi mai fals! Dacă aş fi deschis ochii mai bine ar fi trebuit să văd în faţă, sub masca aceea ştearsă, adevărata statură şi forţă fizică. De ce rămânea ascuns de oameni ca un cameleon, de ce nu avea încredere în el și în ei?…

Mă scotea afară în grădină, apoi dincolo de gard printr-o portiţă, să-mi arate ce făcuse el singur din coasta aceea surpată, nefolosită, gata să se prăbuşească în unele locuri. Peste tot îngropase coarde de viţă de vie. Săpase terasamentele şi din loc în loc plantase câte un pom. Treptele urcau pe o latură până aproape în vârful dealului. Îl moştenise pe tata-mare, meticulos, pasionat de rodul pământului, dar cum nu mai avea lunca (o luase ferma), urmaşul lui Tobârlan se mutase în grădină şi apoi mai sus către deal, schimbând zarzavaturile pe pomi fructiferi şi viţă de vie.

Coasta rămăsese a noastră, nu intrase colectivul, dar legal, stăpâneai doar pământul din jurul casei. Când şi-a turnat temelia, i-a trebuit aprobare de la primărie şi a plătit pământul cu două mii de lei, chiar dacă era parte din grădina lui tata-mare.

— Pământul ăsta înspre fântână a fost al lui Toma. I l-a dat tăticu la nuntă. Eu şi cu Ionel, am plantat în loc de cadou de nuntă, pe margini, un rând de meri şi un rând de pruni. Auzisem povestea de la mama, care se tot minuna cum se pot schimba oamenii. Toţi fraţii lui Toma au ţinut la ea, şi atunci eu ca nepot al lor, cum să nu am acolo niciun drept? Tăiase o parte din pomii care îmbătrâniseră, dar tot se mai ghiceau rândurile urcând pe coastă până sus în cer.

— Bietul taică-tu, n-a apucat să-şi ridice casa lui! După ce n-oi mai fi eu o să ai pe locul tău de drept, şi pământ, şi casă. M-a întrebat cum merge serviciul, dacă mama se înţelege bine cu Virgil (atunci era gravidă cu frate-meu Dan), ce salariu am şi dacă nu pot să-i dau lunar o parte din bani să tencuiască zidurile pe-afară, că oricum tot mie îmi rămân. Nu-l auzisem vorbind atât, niciodată. De unde era să-i dau din salariul meu mic? Cu ce trăiam?

2

Ca să vezi cum e viaţa! După un şir de ani, am venit cu Dan (se înălţase bine de tot), cu taică-su Virgil şi cu mama (lui Virgil îi intrase în cap, având nişte bani, să cumpere casă la ţară), am venit, zic, la Merişani. Eu i-am adus. Mimi murise, iar unchiu Nicu şi el bolnav, voia să vândă. N-a mai apucat. Se mutase pe Ţiganca la Lucica lui Nilă. Veronica trăia.

Ne-a deschis poarta să vizităm, avea cheia de la unchiu Nicu şi, bucuroasă tare, a plecat ca fetele cu Aurelia. Nu se mai văzuseră de mult, să-şi povestească. Nu i-a plăcut lui Virgil hangarul acela, de fapt, lui niciodată nu i-a plăcut nimic dacă trebuia să dea bani. Nu s-a împlinit obsesia mea de a avea pe pământ o căsuţă undeva, fie şi indirect, cu un măr, un prun şi-un nuc în grădină.

Şi uite că acum personjul meu se ceartă cu mine.

— Ce ştii tu despre viaţa mea, ca să scrii în cărţi? E adevărat ştiam foarte puţin. Auzisem că şi-a împuşcat nevasta, prima nevastă. Am cules dintr-un zvon, îl înşelase imediat după nuntă. Sau, când eram copil, mama mare Păuna (am realizat mai târziu ce voia să-mi spună), îmi povestea că nopţi la rând s-a chinuit s-o iubească şi n-a reuşit. Mama-mare se chinuia şi ea biata să-şi potrivească astfel cuvintele să nu sugereze vulgarităţi. Cum adică să te chinui să iubeşti pe cineva şi să nu poţi?

Din cărţi am aflat mai târziu că se poate. Să fi

împuşcat-o din prea multă dragoste când a venit pe neaşteptate din vreo misiune? Sau era prea urâtă? De unde să ştiu eu? Poate că doar o rănise şi apoi au divorţat. Nici măcar asta nu ştiam. El n-a păţit nimic, era şef de „cuib”. S-a întâmplat în lunile alea când veniseră la putere legionarii. A trecut timpul. Războiul, vremile tulburi, s-a uitat întâmplarea! Nu s-a mai ţinut socoteala faptelor.

Ţaţa mi-a povestit că a fost nuntă mare în Merişani, când s-a însurat unchiul Nicu. Din ce spunea, întelegeam că venise însuşi Horia Sima cu mulţi camarazi fruntaşi. „Iar Gica noastră s-a îmbrăcat într-un costum verde şi a dansat cu toţi”.

Mai târziu, când a devenit comunistă, i-au reproşat unii momentul, dar fiind puştoaică, s-a trecut cu vederea.

3

— Nerecunoscătorule! Te-am întrebat atunci cu casa şi n-ai vrut să-mi dai bani! Acum te răzbuni în carte? Pentru ce să te răzbuni? Furios, unchiul Nicu îl instiga pe Burtilă, apăruse şi el de pe undeva, împotriva mea, promiţându-i jumătate din casa ridicată pe pământul meu. Pentru cealaltă jumătate îi făcuse act de proprietate lui Cornel, pentru că o îngrijise pe Mimi înainte să moară.

— Tu nu eşti un Tobârlan adevărat Burtilă, dacă îl laşi pe Toma să scrie cartea!

— Ba, eu sunt! Bastardul de Cornel nu e, şi tot lui i-ai dat partea de la drum!

— O să te facă de râs şi pe tine! Scrie în carte că Gică al Oanţei a violat-o pe Maria în faţa ta, când eraţi copii.

— Nu este adevărat, nimic nu este adevărat! Ştiam că nu mă pot lupta cu el, şi de-aia am plecat să prind guşterele. Am ajuns la timp.

Ochii aceea ai Mariei parcă mă paralizaseră, mă urmăreau şi acum, nu ştiam ce vor, nu cerşeau ajutor, se încălziseră blând şi parcă voiau să-mi spună ceva tainic,

până au început convulsiile. Şi unchiu Nicu ăsta ce vrea să-mi spună?

4

Când mi-a adus la ţaţa cadou stofa aceea lucioasă pe care o pipăia cu mâna să-mi arate ce calitate e-n ea, cu pătrăţelele mărunte maro cu alb, din care urma să-mi fac costum, să-l îmbrac la şcoală, l-am crezut altfel. Nu mă puteam prezenta fără costum, în uniforma de liceu, în faţa elevilor, să predau. Mi s-a părut un dar uriaş, salariul mamei pe toată luna. Nimeni nu-mi mai făcuse aşa un cadou, dar la ce-mi trebuia o stofă pretenţioasă? Aş fi preferat un tergal obişnuit cu o culoare mai puţin fistichie. În costumul ăla m-am simţit ca într-o puşcărie.

Nu m-am împăcat niciodată cu el, cu costumul zic! Eram slab, stătea pe mine ca pe gard. Mi se părea, când treceam, că lumea îşi întoarce ochii după mine. Scoteam mâinile de pe mâneci şi puneam haina direct pe umeri. Se aşeza parcă mai bine. La tablă când scriam cu creta se întâmpla să-mi cadă haina pe jos. Atunci copiii râdeau. Terminam ora prea repede, îmi era greu să umplu restul de timp până ce suna de recreaţie. N-am rezistat la şcoala aia mai mult de două luni. Făceam naveta cu autobuzul, din salariu nu-mi rămânea nimic şi oricum pentru iarnă n-aveam palton. M-am angajat în Piteşti la o intreprindere comercială, recepţioner, până ce am plecat în armată.

Am tot gândit la personajele cărţii. Rezervasem pentru unchiu Nicu un rol principal. Meandrele vieţii lui mi se păreau că merită să-i dau mai multă atenţie. Trecusem de mult peste faptul că mie, personal, mi-a făcut o nedreptate şi nu vreu încă să apreciez cât rău ne făcuse la toţi! Cămaşa lui legionară atârna în dosarele tuturor ca o piatră de moară. Am hotărât să studiez arhivele CNSAS. Dacă n-am să-l găsesc şi constat că în jurul lui a fost doar un mit? Dacă, după ce şi-a împuşcat nevasta, s-a pitit în puşcărie ca să fugă de lume, de noi? Abia atunci să vezi

ceartă adevărată!

Capitolul XIII. Gica

1

În dimineaţa asta, Gica era musai să rezolve problema la Bucureşti. Stătea cu Ionel pe bancheta din spate, iar soldatul singur în față conducea automobilul, atent la drum. I-a povestit cum ăl bătrăn, Tobârlan, a înjurat-o la telefon.

— Unde pui că era de faţă şi a auzit frânturi din conversaţie primul secretar de la raionul Slatina, Manda.

„Se vede treaba că ai călcat pe bec, Gico, şi te dezmoşteneşte ăl bătrân!”

„Nu aştept eu moşteniri de la tăticu, ce să ne dea la toţi opt? Oricum mie îmi dă suficient partidul, că pe el îl slujesc.”

În acel segment al existenţei sale tumultuoase pe care şi-o alesese singură, câştigase primul din şirul de pariuri pe care viaţa cu generozitate avea să i le pună în faţă.

2

Când primul secretar al raionului văzuse în curajul şi voluntarismul acelei tinere – tunsă scurt, cu un mijloc subţire dar ferm, cu un bust obraznic plină de viaţă şi care nu se sfia să răspundă cu topsinuri de efect, aluziilor şi subînţelesurilor lui aruncate peste fileu, meşteşugit din poignet, ca de încercare, pentru a-i testa potenţialul – văzuse zic, modelul de activist comunist femeie. Era sigur că nu greşise.

Două discuţii au fost suficiente faţă-n faţă, ca să treacă peste rătăcirile probabil de moment, ale unuia

dintre fraţi (Nicolae Sima) şi să-i scoată din dosarul fetei aceleia straşnice, aluziile răutăcioase, scrise strâmb probabil la cadre de careva prea vigilent. Avea un fond bun, minte ascuţită, potenţial care se preta pe necesitatea exprimată a partidului de a promova femeia în funcţii de răspundere. Nu era nici exagerat de frumoasă, să sară în ochi şi să deranjeze, avea toate şansele să reuşească.

— Tovarăşe Gica, partidul a hotărât să te numească primăriţă la Potcoava. Nu mă îndoiesc, vei avea timp acolo să mişti lucrurile. Şi întinse o hârtie pe care a rugat-o să n-o deschidă până ce nu ajunge acasă. Şi apoi continuă neprotocolar, părinteşte:

— Ştii să joci ping-pong?

— Nu ştiu, tovarăşe prim-secretar, dar învăţ, dacă trebuie! Se lumină dintr-odată faţa lui obosită, intrată în crepuscul.

— Am să-mi permit să-ţi dau un sfat. Acolo la voi la primărie, eliberezi o cămăruţă, mai ferită nu în văzul lumii, şi instalezi o masă de ping-pong. Găseşti pe cineva să te înveţe să joci, şi când eşti obosită, când simţi că ţi-e mai greu, doar acolo să fie relaxarea ta! L-a ascultat. N-a fost simplu la primărie, era vremea colectivizării.

Soţul ei, Ionel, ofiţer la comisariatul militar de la Vâlcea, a trimis o maşină cu patru soldaţi cu o masă de ping-pong. Unul dintre soldaţi a învăţat-o cum să ţină paleta în mână şi regulile jocului. Apoi şi-a găsit singură partener, un profesor de sport. N-a devenit niciodată o mare specialistă. Lovea mingea cu explozie şi putere în atac, dar nu ştia să se apere, nu reuşea să aşeze pe masă mingea lovită puternic de adversar.

3

Citise hârtia. Era o mostră de cât de mari au fost în toate timpurile scriitorii neamului. A citit-o şi furioasă i-a dat foc. Am aflat mai târziu, că Primul îi dăduse o copie.

Am descoperit hârtia originală, cercetând dosarul CNSAS, cu nr.1370480, fila 18.

„Declaraţie**/** Subsemnatul Văcaru L. Ion, Referent Principal la Comitetul Provizoriu al Plăşii Merişani, declar următoarele:

Cunosc pe Eugenia Popescu din anul 1945, din Piteşti, de la Organizaţia Tineretului Progresist unde s-a strecurat şi dumneaei, şi s-a înscris în anul 1946. A trecut apoi la PCR unde şi-a depus munca de partid. Neducând munca în spiritul de clasă, a fost exclusă, deoarece susnumita era legionară la origine.

În anul 1949, 24 mai, am fost numit Preşedinte al Plăşii Merişani. Când am venit să-mi iau postul în primire, am găsit-o pe susnumita ca Primar al Comunei. Întrebând poporul sărac şi pe membri de partid ce fel de element este, toţi mi-au spus că a fost legionară, împreună cu fraţii săi şi îi miră cazul că e încă în conducerea satului, pentru că se poartă cu dictatură faţă de popor. Poporul şi cu membri de partid mi-au propus să o dăm afară, însă fiind susţinută de Comitetul Provizoriu Judeţean, nu am putut să o dăm afară şi din postul de Vice-Preşedinte pe care îl deţine la Comitetul Provizoriu al comunei.

Cu toate declaraţiile luate de la anumiţi oameni care îi cunoşteau activitatea legionară şi cu referinţele de la membri de partid, din care i s-a format dosarul şi a fost trimis la Secţia Cadre a Judeţului, tot nu am putut-o scoate din conducerea comunei.

Afară de cele arătate până în prezent, susnumita duce o muncă contra Partidului Muncitoresc Român, spunând că mult nu mai este şi va fi războiu (vor veni americanii) şi vor lua iar conducerea, fostele partide fasciste, sau istorice în care şi tatăl ei (Tobârlan) a fost primar în Partidul Liberal. (Nu ştiam că tata-mare Tobârlan a fost primar! Liberal da!)

Un frate al ei (Nicolaie) a făcut nuntă legionară, unde a fost şi ea îmbrăcată în cămaşă verde, cu centură. I s-a găsit fotografia pe care susnumita spune că nu o

recunoaşte, din ce îşi mai aduce aminte ar fi jucat într-o piesă de teatru şi de acolo uniforma.”

(Într-o altă notă informativă nesemnată aflată în dosar, din 15 martie 1950, nu ştiu dacă era acelaşi scriitorul, dar stilul asemănător, probabil prozatorul dacă nu era tot el, făcuse prozeliţi, ni se precizează că fotografia fusese găsită întâmplător într-o casă a unei rude a lor din comuna Valea Mărului. Din informaţiuni, această fotografie s-ar afla la tovarăşul Tuţă de la Judeţeana PMR Argeş, Serviciul Cadre.)

„Mai informez că susnumita înşeală poporul din comună. De exemplu are să dea bani pe mieluţele de rasă, pe care bani i-a încasat de la popor şi pe urmă spune că nu i-a luat şi-i mai încasează o dată. A sustras bani şi din vânzarea prunelor şi a merelor de la şcoală”.

(Aceeaşi livadă, unde m-am încăierat eu în clasa a patra cu un coleg, pentru mărul Mariei rămas în pom necules, dovadă că lucrările la colectiv se făceau totdeauna de mântuială…)

„Deci în concluzie este un element duşmănos clasei muncitoare de la ţară şi nu merită să stea în rândurile lor.

(Păstrez acordul, nu ştiu ce reguli gramaticale funcţionau atunci, ştiu în schimb că Gica a plecat curând la oraş)

Aceasta îmi e declaraţia pe care o dau şi o semnez. SS indescifrabil/ I Văcaru/”. (Nume predestinat!)

4

După vreun an, Primul Secretar a venit cu treburi la Potcoava. Primăriţa l-a dus într-un beci în spatele primăriei să-i arate. Ajungeau pe o scară interioară. Amenajase totul acolo. I-a mulţumit pentru hârtia aceea pe care a ars-o de nervi.

Masa de ping-pong trona în mijloc. Într-un colţ, era o masă obişnuită cu patru scaune; luaseră cu ei o sticlă de tărie şi două pahare. L-a invitat să joace înainte împreună o partidă, să se relaxeze. Avea de gând să piardă partida,

dar n-a fost cazul.

— Ştii, Gico? eu n-am jucat niciodată ping-pong.

— M-aţi păcălit tovarăşe Prim! Au schimbat totuşi câteva mingi şi a sunat telefonul.

Atât de mică se făcuse, când de la capătul celălalt al firului a ajuns-o înjurătura! I-a explicat tărăşenia Primului. Tobârlan, ăl Bătrân, după ce se instalase democraţia populară, vânduse pământurile de la Curtea de Argeş ale soţiei şi cumpărase în lunca Ţigăncii patru hectare, pe care i le luase cu japca ferma sub motivul că intrau în perimetru. Avea acte, dăduse ferma în judecată şi se derula un proces.

— Să mă suni mâine la birou, ăl bătrân are dreptate. Părinţii nu trebuiesc neglijaţi niciodată. Ei nu mai au multă răbdare.

Au băut un pahar de tărie, apoi s-a interesat de unele lucruri pentru care venise şi a trebuit să plece repede. Afară aştepta şoferul. Mai aveau de făcut un drum.

5

A doua zi, Gica a sunat la biroul Primului Secretar, după cum conveniseră.

— Mâine, tovarăşă primar, mergi la Bucureşti, te-am înscris în audienţă la Ministerul Agriculturii, vorbeşti cu ministrul şi-i expui cazul! Mă ţii la curent. Scurt!

Ea nu a avut timp să mai spună nimic.

S-a întâmplat ca şi Ionel să aibă treabă la Bucureşti. I-a dus pe amândoi un soldat cu o maşină de-a armatei. A luat-o pe Gica de-acasă. Se vedeau destul de rar, el nu putea să fugă mereu de la unitate. Fiecare avea profesia lui, viaţa împreună era pe un plan secund.

S-a prezentat la secretară. Avea intrare, dar ministrul plecase chemat urgent la Moscova.

— Tovarăşe Primar, veţi fi primită de ministrul

adjunct!

A intrat. În faţa ei, o masă lungă acoperită cu pânză roşie şi în capătul mesei, unul mic, aplecat, căuta ceva într-un sertar. Nu l-a luat în seamă, l-a crezut vreun om de serviciu.

— Vreau să vorbesc cu tovarăşul ministru! Până să-şi dea seama şi el cine sunt eu, am întrebat...

— Aoleu, Niculae, tu eşti... ministru adjunct?

Şi el la mine râzând:

— Păi nu se vede?... De fapt sunt subsecretar de stat. Acum se vedea. Se ridicase în picioare, cu cravata aia roşie, încă tânăr. Da nici cu mine nu-mi era ruşine că eram îmbrăcată elegant, pusă la punct, îmi făcusem un costum nou. Nu s-a supărat. A venit, m-a luat în braţe, m-a pupat. Ionel era jos mă aştepta, nu a vrut să urce cu mine. Mai bine că nu a urcat. Nu ştia c-a avut un rival...

— Am fost odată şi la el acasă, în Scorniceşti. Îndeplineam funcţia de directoare la ORACA. Umblam peste tot să achiziţionăm animale. Mai mult din curiozitate, de-a naibii ajunsesem acolo, să-mi văd neamurile pe care le-am pierdut. Nu intra în sarcina mea achiziţia directă de animale, dar altfel se punea problema când la poarta ţăranului bătea ditamai directotul, nu-mi cădeau galoanele, nu-i aşa?

Tată-su era un beţiv. Se vedea! Mamă-sa grasă cât cada. L-ar fi băgat pe tată-su sub fusta aia mare a ei şi l-ar fi pierdut, dacă şi-ar fi pus în minte! În casă preşuri, mobilă săracă, o masă mică, rotundă, un pat şi un dulap de lemn”.

După întrebările obişnuite care ne-au pus la zi cu evoluţia fiecăruia, i-am explicat lui Ceauşescu pentru ce venisem. M-a făcut atentă să nu spun nimănui că suntem cunoştinţe vechi. „Dacă scapi asta, se rezolvă mai greu!” şi i-a chemat pe toţi. Au venit trei inşi din care unul al dracului, negricios, director în minister, îmi zice că eu ca primar n-ar trebui să pun problema proprietăţii când obiectivul partidului e să colectivizăm pământurile. Dar eu

de colo, numai de-a dracului, soră cu el, cât să mă abţin, că mi-a venit şi mie până la urmă şi i-am răspuns:

— N-am ajuns noi la nivelul ăla, să fim pregătiţi pentru colectivizare. Noi suntem mulţi acasă, trebuie să mâncăm până atunci, iar când o fi să fie, l-om băga şi la colectiv. Bine că nu le-a dat prin gând să facă o anchetă socială!

A mai stat în luncă la covergă tăticu după treaba asta, mai mult de zece ani; ultimul ţăran între fermă şi CAP pe insula lui de pământ. Până la urmă s-au tulburat apele şi i l-au luat. Şi actele alea, mai bine le ţineam eu! S-au pierdut, sau le-a luat cu el în cer, să-i facă dreptate Dumnezeu.

Când s-a dat pământul înapoi, după revoluţie, nu le-am mai avut…

Capitolul XIV. Lenuţa

1

La cinci şi jumătate dimineaţa, şeful gării dădea semnalul de plecare. Răspundea, cu un ţiuit scurt ca un salut, mecanicul din locomotiva care pufăia aburi sub presiune. Trebuia să fi trecut de şcoală, când se auzea huruitul ăla mare produs de trenul care trecea Argeşul peste podul de fier.

Te trezeai devreme, căci trenul nu te aşteapta pe tine, indiferent cine-ai fi. Avea de cu seară totul pregătit. Făcea lejer un sfert de oră pe jos până la gară, de acasă, dar ieşea în poartă cu bagajul mai devreme cu cinci minute. Suficient timp ca să treacă de pe vale vreunul dintre navetiştii cu serviciul la Piteşti. Lenuţa, mai mult plecată, devenise o doamnă când s-a întors din Bucureşti, nu era de nasul lor, dar o ştiau de mică şi săreau s-o ajute.

Flăcăii din sat socoteau ca un premiu să-i ducă

Lenuţei bagajele la gară. Ajunşi în dreptul lui Menghel micşorau pasul. Când Lenuţa ieşea în poartă ţinându-l în braţe pe Cornel, adormit, apăreau şi ei ca din întâmplare, totdeauna câte doi. Ca s-o spunem pe-a dreaptă erau vorbiţi. Nu-i lucru puţin să te-nsoţeşti la drum şi să respiri parfumul acela plăcut de care se înconjura Lenuţa. Ai timp s-o descoşi şi să afli când programează următorul drum.

Avea de făcut la Bucureşti două trei călătorii pe săptămână. Când a început micul trafic cu ţuică, bagajul ei conţinea două damigene, dar a găsit destul de repede soluţia cu patru vase de transport. Căratul de-acasă îl rezolvase, iar la Bucureşti, negustorii trimiteau feciorii în Gara de Nord, să o aştepte. Trenul circula înţesat. Vremurile nu erau simple deloc, iar specula măruntă cu ţuică sau alte produse devenise un mijloc de trai. Îşi cumpăra bilet de călătorie la clasa I.

Se constituiseră echipe de control, specula nu da bine la democraţie, unii se puteau îmbogăţi, iar partidul hotărâse să o stârpească, trimiţând echipe mixte în teren. Vânzoleala mare era la clasa a II-a. La primul vagon după locomotivă, curat, îngrijit, cu bănci îmbrăcate cu pluş, rar intrau în compartimente controlorii să întrebe de bagaje. Doamna frumoasă cu copilul care sugea la piept era dincolo de orice bănuială.

— Ce te holbezi, măi neghiobule, la sânul doamnei? Mergi mai departe! Şi cel în uniformă îl înghiontea pe cel din faţă, ca să o poată saluta el respectuos pe doamna cu copilul. Ea împingea recunoscătoare pieptul dezgolit înainte, îi lua mânuţa copilului şi-i flutura cu ea de la revedere, rostind în acelaşi timp mărunt din buze:

— Jigodia dracului, iar te-am păcălit!

O singură dată, un neam prost, rămas agăţat cu ochii, a citit pe buzele ei rujate mesajul. S-a întors şi a găsit damigenele. În Gara de Nord îi aştepta maşina Miliţiei. La secţie, Cornel urla ca din gură de şarpe. Lenuţa l-a rugat pe ofiţerul care o ancheta, să-l sune pe Gogu la Curtea de Casaţie ca să-i aducă lapte copilului. Frate-său

Gogu a venit de grabă. S-a dus la Comandant. A aranjat lucrurile. Unde nu avea el relaţii?

Când a văzut-o comandantul pe Lenuţa a rupt procesul verbal şi i-a făcut cu ochiul.

— Frumoaso, data viitoare nu-l mai suni pe Gogu că e uricios! Vii direct la mine!

N-arăta rău comandantul, dar gras. A măsurat-o şi frate-su Gogu pe Lenuţa, scurt ca un adevărat expert. Nu mai trecuse de mult pe la el. S-a şi mirat cum îşi călcase pe mândrie, arţăgoasă cum era, de-l sunase. Arăta bine, ce să zică, îmbrăcată sobru ca pentru călătorie pe tren, elegantă. N-ar fi fost greu să-şi poarte singură de grijă. O să vorbească cu prietenul Sichitiu. Cu experienţa lui ştia desigur să aprecieze, dar te pui cu catârca!?

— Ce mai face tăticu? O chestionă ieşiţi în stradă.

— Ce-ntrebi, însurat cu lunca! Ştie mai multe Dumitra decât mine, că la ea intră să bea cafeaua. Când trece prin dreptul porţii mă strigă, nici nu intră în curte de parcă toată ziua aş da cu prafuri de păduchi.

Doar o casă o despărţea pe Lenuţa de locuinţa Dumitrei.

— De mama Lina de ce nu întrebi, că e bolnavă şi nu mai are mult? Ai lăsat-o şi tu de izbelişte, tot ca el? Biata Veroana singură; ea o spală, ea o-ngrijeşte de parcă n-ar avea opt copii!…

(Mai bine n-o întrebam pe nebuna asta de soru-mea. Parcă ea n-ar ştii că bărbaţii de-aia sunt bărbaţi, nu sunt sfinţi?… gândi în sinea sa Gogu).

Se-apropia un tramvai.

— Mergi pe la mine? Hai că e acasă şi Costică.

— Ce să fac cu molâul ăla?

— Păi da, că ţie-ţi trebuie de-ăia iuţi, să-ţi facă plozi şi să-şi pună coada pe spinare!

„Avea dreptate, aş fi putut să mă duc, se gândi Lenuţa, dar Costică mă plictiseşte cu teoriile lui. Parcă ar fi făcute pe lume femeile să le vorbeşti din cărţi!”

2

N-a realizat în noaptea aia, când s-a culcat cu Gheorghe furioasă de ciudă că nu fusese aleasă regina balului, că ar fi putut să rămână gravidă. Gogu când a aflat că e gravidă, i-a propus să o ducă la un doctor. Loaza! Mai fusese la doctorul ăla, cu femei. Era primul copil, ştiam de la Miţa, ea a riscat şi pierduse. N-a mai putut avea altul. Eu cel puțin îl am pe Cornel.

Ăsta micul se fâţâie, nu mai poate de foame trebuie să mă opresc undeva să-i dau să sugă. Şi atunci o străfulgeră gândul că dacă grasu, comandantul, a rupt procesul verbal i-a rămas lui ţuica confiscată, pe degeaba. Să-i stea-n gât! Ai dracului miliţieni, că nu se mai satură!

(Mă gândesc, dacă mai câştig ceva pentru personaj, aducând-o pe tanti Leana şi a doua oară în secţia de poliţie, cum s-a întâmplat de altfel. Sigură pe sine a făcut un pic de tărăboi şi a intrat direct la comandat. Dar nu mai era grasu. Îl schimbaseră comuniştii. Alt ofiţer, mai neam prost, recrutat din rândul clasei muncitoare, îi luase locul. Din păcate, a făcut câteva luni de puşcărie pentru contrabandă cu ţuică.

Elena, fata lui Cornel, m-a rugat să sar peste moment, că se supără tată-său. N-ar vrea să se ştie în Merişani.)

Capitolul XV. **Fântâna**

1

Dacă Tobârlan a avut opt copii, generaţia următoare, adică nepoţii au fost tot opt. Trei fete, Ionel (Nilă): Violeta,

Marioara şi Lucica. Băiat şi fată, Veronica: Burtilă şi Marieta. Lenuţa l-a avut pe Cornel, Gica pe Melania şi Toma pe mine. Din punct de vedere al speciei tobârlanilor, puteam considera că faza în care ne aflam era una degenerativă, existând riscul mare să se stingă neamul.

Gogu şi Miţa au avut copii, dar le-au murit. Unchiu Nicu însă exemplifică semnificativ că sângele Tobârlanilor care circula prin vine în acel moment, îşi pierduse din vlagă şi dorinţa de a perpetua neamul, oricum era mai slabă decât lenea malefică, cocleala ce se depusese pe vasele de sânge şi te predispuneau unei filosofii nihiliste asupra cursului vieţii. Mie unul, Nicolae (el n-a avut nicio încercare de perpetuare a speciei) mi se pare cel mai interesant, şi poate tocmai de aceea caut să intru în pielea personajului.

Dacă urmaşul căruia îi dai implantul are puţine şanse să devină un elitist rezonabil – lipsit de capacitatea de a-şi asuma măcar continuitatea lucrării tale cu Dumnezeu şi se plasează turbulent sau mai puţin turbulent într-o turmă, acceptând repetabilitatea ciclului istoric fără implicare şi contribuţii creative – la ce bun investiţia? Doar de dragul de a te afla în rândul lumii? Degeaba te naşti Tobârlan, dacă personalitatea ta puternică nu poate duce mai departe ceea ce vine cumva din trecut.

Pentru Nicolae, balanţa folosită zilnic, pe ascuns de privirile celorlalţi, se lăsa dezechilibrată pe partea unde atârna greu talgerul tatălui său. Ce ar fi trebuit să facă el ca să poată răsturna aşezarea pe care o găsise? Cu ce ar fi putut clinti răspunsurile pe care le primea invariabil corect, la întrebările pe care câteodată nici măcar nu apuca să le pună? Răspunsurile veneau din atitudinea, din siguranţa, din judecata aceea care căpătase simplitate prin contribuţia a generaţii întregi de ţărani, domni ai pământului.

Tobârlan era precum o fântână.

Nicolae îşi aducea aminte cum, copil fiind, cu Toma, adunaseră două grămezi egale de pietre. El inventase

jocul. De fapt ca să fim corecţi, Gogu îl inventase. El adăugase doar amendamentul cu grămezile egale. Gogu încă susţinea că ai dreptul la atâtea pietre câţi ani ai. Evident el avea anii cei mai mulţi. Numărau câte pietre aruncate intrau pe gura fântânii nimerind ţinta. Gura fântânii decupate în peretele de ciment, nu era mare. Cât să încapă coferul. Cam trei cofere ca să umpli o găleată.

Mândru de el, lui îi intraseră paisprezece, vârsta pe care abia o împlinise, nu ratase niciuna. Îl îndemnă şi pe Toma să-şi încerce norocul. Toma avea tot paisprezece pietre, ani mai puţini. Lui Toma i se părea că atunci când piatra plescăia apa parcă lovea într-o fiinţă vie. Nicolae se răţoia la el făcându-l fricos. I-a auzit ăl bătrân. Le-a cerut explicaţii. A ascultat şi l-a strâns de umerii firavi pe Toma luându-l aproape, iar către Nicolae a grăit aspru:

— Azi tu nu mai bei apă! Până mâine când se limpezeşte, să treacă o noapte peste fântână, o să suferim cu toţii.

— Dar pot aduce o găleată cu apă din puţul de peste drum! a îngăimat Nicu.

— Nu, Nicolae! În viaţă nu e totul atât de simplu. Bem apa pe care-o cunoaştem, doar din fântâna noastră. De când mă ştiu aşa s-a pomenit! Până mâine, ne limităm la apa rămasă în găleată, iar tu rămâi pedepsit.

2

Şi pe mine m-a luat pe după umeri tata-mare. O singură dată după ce murise tata, eram la liceu. M-a condus la el în odaie. Chiar dacă slăbise puţin şi avea deja bastonul, mâna îi rămăsese puternică şi grea. Am simţit totdeauna că avea încredere în mine, dar nu vorbisem serios doar noi doi niciodată. Mi-a tras un scaun de sub masă, să mă aşez. El a luat *România Liberă*, s-a întins pe pat desfăşurând tacticos ziarul şi parcurgând titlurile. Putea să citească fără ochelari. Părea că uitase de mine, şi eu mă pregăteam să ies. Când ţâşni înjurătura:

— Cristoşii mamii lor de comunişti! şi aruncă ziarul cât colo măsurându-mă cu nişte ochi trişti.

— Ia spune-mi, Tomo, pe voi ce vă învaţă la liceul ăla al tău? Ţie ce îţi place mai mult? Cum stai cu cartea? Aveam un răspuns standard, dar m-am trezit spunându-i că mie îmi place literatura şi că vreau să scriu. Luat un pic pe nepregătite, mă fixă cu două gămălii în ochi.

— Ştii că scrisul e periculos, nu? Ţi-a spus cineva?

Nu-mi spusese nimeni. Într-o noapte, buimac, m-am trezit din vis cu câteva versuri ce mi se păreau formidabile în minte. Le-am notat repede pe o bucată de hârtie, ca să nu le uit. A doua zi dimineaţa, am realizat fără greutate că versurile acelea le scrisese înaintea mea Nichita Stănescu. Nu erau ale mele. Subconştientul mă subminase. Ăsta să fie pericolul?...

— Şi istoria nu-ţi place? Istoria e a ţării tale. Ce învăţaţi voi din istorie?

Îmi plăcea şi istoria, ce să zic. Cu anii mă descurcam mai greu, nu-i ţineam minte. Mi se părea o prostie să reţin mulţimea aia nesfârşită de date. Şi după ce m-a lăsat să sintetizez cam ce învăţam noi la istorie, brusc m-a întrebat despre Marghiloman. De ce tocmai Marghiloman? De ce tocmai el ca reprezentant al partidelor istorice? M-am tot întrebat mai târziu, dar n-am găsit răspunsul. L-am simţit că începe să se enerveze. Dar ce era să fac? Manualele de istorie săreau, după abdicarea lui Cuza şi câteva pagini din primul război, direct la insurecţia armată de la 23 August ’44.

— Şi dacă manualele nu scriu, tu nu te-ai întrebat? Nu te-ai obosit să citeşti, să te informezi? Singura perioadă cu o Românie demnă. Am avut mari speranţe, nu e nimic nici de capul tău! Mi-a dat drumul să plec. Nu-mi găseam nicio vină, dar simţisem că nu-l mai puteam scoate din dezamăgirile lui. L-am lăsat să se descarce înjurându-i pe comunişti cu învăţământul lor nenorocit.

3

Briza toamnei învârtoşează şi încreţeşte albastrul întins al mării. Soarele strecoară ultimele mângâieri sub piele, în timp ce nisipul biciuie insistent potolind arsura. Vara şi-a retras de pe plajă boxele, şi pescăruşii recuceresc teritoriile pierdute dansând cu valurile.

O chemare stranie ne-a urcat din Bucureştiul îmbâcsit în maşina care n-a încetinit pe autostrada lejeră, preţ de două ore până la Mamaia. Nu mai respirasem aerul sărat niciodată în octombrie. Apa era destul de caldă, dar puţini curajoşi se încumetau să-i spargă platoşa răzvrătită.

Nepotul meu, Alexandru, a luat în stăpânire plaja alergând după pescăruşi. El are elemente de autism. Am încercat să-l provoc arătându-i o meduză ce abia de-ar fi încăput într-o farfurie, dar gelatina aia rotundă nu i-a trezit interesul. Perechi de îndrăgostiţi sau de pensionari se scurgeau pe lângă noi într-o singură direcţie, spre debarcaderul intrat adânc în mare. Un vaporaş îşi culegea ultimii pasageri.

M-am oprit pe o bancă scoţând din rucsacul ce-l aveam alături *Guşterele*. Mă bătea gândul să revin asupra cărţii. Participasem cu ea la concursul Augustin Frăţilă. Nu e greu de bănuit că romanul meu, deşi a participat, nu s-a numărat printre cărţile calificate în finală. La premiul pus în joc, 10.000 de euro, era greu de crezut că ar fi putut face faţă. Mult mai bine aşa! Altfel, cu ce prăjină să mai ajungi la nasul unui Guştere nebun şi să vrei să-i aplici operaţii estetice? Predându-l la editură, l-am subnumit schiţe de roman, dar editorul m-a contrazis, spunându-mi că e un roman în toată regula.

Intenţia mea, îndrăzneaţă şi miza, când l-am trimis la concurs, a fost că în condiţiile de lecturare obligatorie, *Guşterele* meu să-l muşte de mână pe vreun critic la jurizare, după care, să ies în piaţă şi să strig în gura mare că reptila aia era bolnavă de ebola. Având în exclusivitate istoria bolii, speram să fiu consultat, băgat în seamă…

Am urmărit presa din ultimele luni. Nu s-a scris nicăieri că vreun critic s-ar fi îmbolnăvit. Ori ebola se vindecă subit la reptile, ori romanul meu n-a fost citit!

4

Cât adevăr şi câtă ficţiune? Măsura este imposibil de cuantificat atâta timp cât bunicul Tobârlan, personaj cumva mitic, atunci când urcă la cer negociază cu Dumnezeu, să-i aducă acolo coverga şi pământul din luncă, înconjurat de râu. Şi să-l lase să-şi adune toate neamurile pe insulă, fără să se amestece în treburile lui.

Cât adevăr şi câtă ficţiune în prezenţa Mariilor, imaginare sau nu, mereu altele, care îl însoţesc pe autor cu nepătrunsul mister. A nu se căuta legături incestuoase la Crucea de Piatră în cer! Citiţi cu atenţie, ele nu există.

Personajele adevărate sunt prototipuri pe care copilul şi mai târziu scriitorul le percep într-un continuu declin. E un spaţiu în care rătăceşte sprijinit de amintirile lui, dar şi ale altora, pentru a se construi pe sine, neîmplinit cum se vrea şi cartea până la sfârşit. Descoperă la un moment dat dosarele unor personaje la CNSAS, dar se grăbeşte. E un refuz al comunicării cauţionat de guştere, al cărui rol nedefinit, are darul să rupă legăturile dintre lumi.

Nu aici, în această carte, se întâmplă, cum i se promisese, să poată sta de vorbă faţă în faţă cu personajele sale, şi nici să dea de urma *Tobârlanilor*, manuscrisul pierdut, scris de tatăl său care se grăbise să moară.

Finalul romanului se frânge ca o promisiune că se va reveni asupra lui.

5

Stau în faţa calculatorului, nemișcat ca nucul

stingher din mijlocul luncii lângă coverga lui tata-mare. Are vârful retezat de trăsnet, i s-au scurtat crengile și din tulpina groasă, ici colo, la încheieturi, i-a mai dat câte un lăstar.

Bate vântul cu putere și bradul tânăr din faţa geamului se zmucește și geme gata să se rupă. E aceeași senzaţie pe care am avut-o la Constanţa când am văzut cum izbește marea zidul bătrânului Cazinou părăsit. Și la București, la fel ca la mine acasă, apartamentul copiilor e ultimul la etajul patru, cel mai apropiat de cer.

Încă o rafală, şi cărămizile din gelatină verde se vor prăbuşi în apa care se varsă de deasupra şi nu se mai termină. Dar nu se întâmplă, cetina pare că se hârjoneşte cu vântul şi se agaţă într-o îmbrăţişare sălbatică de umerii mei. Vântul amuţeşte câteva clipe şi se năpusteşte din nou. Prea multă umezeală pentru oasele mele cărora le-a înmugurit durerea la încheieturi. Întorc privirea. În ecran, literele încep să-și ridice capul, ca nişte gușteri pe câmp.

Capitolul XVI. Cocoşul de tablă

1

Pe calul alb, mi se părea o apariţie ireală care îmi zdruncina oarecum convingerea, deja fixată în mintea mea de licean introvertit, că poveştile nu sunt fructe ale realităţii, şi întâlnirea cu zâna din vis nu va fi să se împlinească vreodată. Dar fructul viu la streaşina privirii mele era acolo aievea şi va rămâne mult timp ca un cocoş de tablă, pus fără noimă pe coama casei, s-o păzească de focul fulgerului sau de alte pericole.

Călărea fără şa. O nălucă ce tulbura aerul, risipind un văl discret de parfumuri în praful lăsat în urmă. A trecut în trombă pe lângă mine, venind dinspre herghelia CAP-ului şi numai o fracţiune de secundă m-a luminat cu

privirea ei senină, ca o promisiune, dar şi cu o uşoară mustrare pentru gândul ce mă încercase, că zânele nu există.

Ieşind din perplexitatea momentului, am alergat cei cincizeci de metri rămaşi până la şoseaua asfaltată, să văd încotro se îndreaptă năluca. Bucata de asfalt se termina înainte de podul de fier ce lega malurile râului Argeş. Imediat după canton, a făcut dreapta, trecând calea ferată şi îndreptându-se către luncă. Mi-am continuat drumul în partea opusă, spre gară. Trenul trebuia să sosească, dar cocoşul de tablă flutura în capul meu ca un steag ce mă chema să revin. Am revenit în Merişani, la câteva zile.

L-am întrebat pe unchiul Nae, la el trăgeam în vacanţă, lucra la grajduri, de când se mutase în Merişani după război, aducându-şi în căruţă toată agoniseala din Bucureşti. A lui şi a Miţei. Pentru ea îşi lăsase prăvălia după ce primul soţ, jidanul ăla bătrân, îşi încheiase socotelile lumeşti. Oricum se stricase treaba cu prăvăliile. Şi-au ridicat casa într-o vară şi, când să se aşeze, colectivul i-a luat caii. Nu s-a putut despărţi de ei şi a rămas să-i îngrijească la grajduri.

— Nu ştiam că aţi adus la herghelie cai albi, unchiule! Am văzut pe cineva ieşind de-acolo călare.

— Albi?... m-a privit el mirat. Albă e numai iapa inginerului, dar nici măcar el nu poate să-i pună şaua. Doar Maria, când vine de la Bucuresti, o încalecă. Se înţeleg de minune amândouă, parcă au crescut împreună.

Nu l-am întrebat ce legătură era între fată şi inginer. Probabil că-i era nepoată, pentru că nu-i purta numele. Gura lumii croşetase alte împletituri de lână. Studenta venea în fiecare vară, de câţiva ani, în casa din curtea CAP-ului, unde locuia singur inginerul, dar nu stătea niciodată mai mult de două săptămâni.

Am văzut-o prima oara pe Maria când s-a luat la întrecere cu văru-meu, călări. Ei doi erau apropiaţi ca vârstă și se știau destul de bine din alte împrejurări, ochiuri ale timpului rămase în urmă care mie, oarecum

străin de loc îmi scăpaseră. De atunci se întreceau în fiecare vară. Mi-a povestit Cornel:

2

Când m-am trezit cu nebuna în spatele meu pe malul Argeşului, ochii îi scânteiau cu luciri tăioase. Se vedea că scăpase dintr-o ceartă cu inginerul. A sărit de pe cal şi mi-a întins căpăstrul.

— Nu te mişti de aici până nu mă întorc, şi, dacă vezi că se apropie cineva, strigi!

După care aruncă peste umăr ca să ştiu:

— Mă cheamă Maria!

Începu să se dezbrace. Până în marginea râului se eliberase de tot. N-am cum s-o descriu. Goliciunea ei în lumina amiezii îmi surpase tot firescul pe care-l ştiusem până atunci. Nici măcar nu am apucat să-i strig că vijoiul acolo era adânc şi periculos. Se înecaseră mulţi. Pe albia Argeşului cei de la „Metale rare” excavaseră din loc în loc, căutând titan. Rămăseseră în urmă gropi adânci. Erau timpuri când nu se mai căuta aurul.

S-a aruncat în apă. Braţele spărgeau valurile ţinând parcă apa în loc. Şi-a găsit un ritm bun şi a început să înainteze contra curentului. N-a stat mult în apă, doar atât cât să-şi demonstreze sieşi că reuşeşte s-o domine. A ieşit pe mal cu naturaleţe, fără să-mi ceară să pun cătuşe privirii libere ce-i studia corpul destins. Şi-a tras din mers peste pielea udă hainele împrăştiate în nisip.

— Mă cheamă Maria, mi-a zâmbit cald de data asta, ca şi cum consumaserăm împreună o poveste de dragoste. Mi-a întins mâna, cu cealaltă apucând de căpăstru calul alb şi, încălecând, a plecat.

3

Ascultând povestirea lui Cornel, mi-au venit în minte

propriile mele reverii şi întrebări. De ce apa râului e un loc mirific unde libertăţile sunt permise, curajul poate merge mult dincolo de marginile care te inhibă şi te opresc să te manifeşti la suprafaţă, în mediul obișnuit, condus doar de simţuri?...

Îmi plăcea să mă joc cu Maria, Maria mea. Doream să fim împreună, ne căutam unul pe celălat. Privirile ni se împleteau, dar vorbele ne îndepărtau ca doi magneţi care se apropiau mereu cu polii de acelaşi sens. În apa râului, lucrurile stăteau altfel, polii se modificau, îşi schimbau sensurile. Semnele se căutau diferit. Plusul devenea minus sau invers, minusul se răsturna căutând plusul cu înfrigurare.

Ea se prefăcea că voia s-o învăţ să înoate, mă ţinea strâns, se lipea de mine, bătea dezordonat cu picioarele apa. Eu o susţinem cu mâinile strânse pe sânii rotunzi. Apoi voia să atingă nisipul cu picioarele. Se odihnea lipită cu spatele către mine, mâna mea luneca în jos, elasticul mă îngăduia pe platoul acela moale. Ea îşi oprea respiraţia, apoi voia să facă pluta pe spate. O ţineam deasupra. Soarele ştergea în oglinda apei urmele palmelor mele şi ieşeam la mal. Plusul nu mai era minus şi redeveneam doi magneţi cu aceiaşi poli pozitivi faţă-n faţă.

Mărturisesc, i-am cerut odată pe mal, apropiindu-mă de ea, să-şi imagineze că suntem înconjuraţi de ape. N-a primit să intre în jocul meu. A rămas Maria de apă.

4

Dincoace de zăvoi până în pământurile cultivate cu porumb, se întindea un islaz cu iarbă grasă, lăsat special să pască vitele. Traseul convenit al întrecerii pornea din spatele covergii lui tata-mare, până la nucul ce domina cu coroana lui uriaşă toată lunca. Înţelegerea era ca la întoarcere, fiecare să aducă o nucă verde ruptă din coroana falnică pe care n-o puteai atinge cu mâna ridicată deasupra capului. Doar dacă ocoleai tulpina groasă de un

metru ce avea o singură creangă ceva mai joasă în partea opusă locului în care ne aflam. Musai să fii călare.

Şi înţelegerea recompensei părerea ofertantă. Mai mult pentru ea, ce e drept, căci învingătorul, dacă era văru-meu, primea un sărut, iar învinsul, dacă era tot el, trebuia s-o poarte în spinare până la nuc pe Maria şi să strige în gura mare, ritmat, ca un metronom:

„Cornel Chiriac e cel mai tare!”

Personal, nu-mi plăcea niciuna dintre cele doua posibilităţi, dar zâna mea, observandu-mă retras, clipi din ochi şmechereşte promiţându-mi din priviri că se va gândi pe traseu la o recompensă pentru cel mai aprig susţinător al ei.

Se strânseseră ceva gură-cască, nu doar dintre copiii cu vitele la păscut, ci mai ales dintre flăcăii veniţi la scăldat.

Misterul Mariei şi miza îi scosese din apă şi aruncau competitorilor vorbe deocheate.

N-a fost să fie!

Intr-o şaretă cu un cal, pe drumul luncii în galop, stârnind un nor de praf, a apărut inginerul, căutându-şi hoinara. Singurul spectator pe care Maria nu şi-l dorise. Când l-a observat, a tras uşor de căpăstru, părăsind locul de start fără nicio explicaţie, cu capul plecat, înainte ca el să ajungă.

N-am mai văzut-o de atunci. În vara următoare, Europa Liberă a venit spre noi cu vestea ce ne-a tulburat pe toţi că la Munchen, într-o creastă a nopţii, cocoşul de tablă s-a oprit din cântat.

Despre Mariana Măroiu am aflat mai târziu că, după o anchetă la securitate (ea chiar era prietenă cu Cornel Chiriac), a ajuns acasă rasă pe cap. Nu-mi ies din minte pletele fluturând pe umeri, în galopul calului!

S-a urcat în pod şi, de grinda casei în care deasupra pe acoperiş stătea ancorat cocoşul de tablă, şi-a legat gâtul în ştreang, legănându-se un timp ca pendula unui

metronom.

Capitolul XVII. Săptămânile patimilor

1

Tata-mare a vrut să moară. Nu am fost la înmormântare. Mi se prelungise armata. Se întâmplase invazia din Cehoslovacia şi nu mi s-a dat aprobare să părăsesc garnizoana. Nu am trăit direct săptămânile alea blestemate care au urmat.

În duminica celei dintâi, după ceva certuri cu tanti Leana, Cornel a fugit de-acasă cu Mioara. Tanti Leana nu dorea cu niciun chip să-l lase să se însoare cu ea. Pe Mioara o ştiam din clasa I. Era de-o vârstă cu Maria, verişoara Melania şi cu mine. Cred că tot Burtilă, cu un an mai mic decât noi, i-a potrivit porecla de „vulpe”, cum va fi să fie mai târziu „Smochina”, pentru tanti Mimi. Le găsea porecle la toţi. Avea experienţă Burtilă, căci se născuse cu porecla lui în sticluţa de lapte.

„Vulpea” şedea cu casa pe fundul văii, dincolo de gospodăria lui tata-mare. În clasa a cincea şi în primul trimestru dintr-a şasea, revenisem de la Malu Vânăt la şcoala din Merişani (al doilea trimestru, m-am mutat din nou). O remarcasem pe Mioara, fiindcă tot timpul stătea cu mâna pe sus şi, dacă profesorul n-o numea să răspundă, tot ea răspundea neîntrebată, alcătuind un duet cu cel numit de drept. Avea părul negricios împletit în două codiţe terminate cu două pampoane mari, roşii. Acele pampoane la întoarcerea acasă de la şcoală erau ţintele mişcătoare ale lui Burtilă. Nu se lăsa până ce nu-i trăgea pampoanele din păr.

N-o plăceam nici pe ea şi nici pe Adriana lui Morărescu, tocilarele: buze subţiri, nas ascuţit, ochii verzi, sticloşi, mi se păreau vicleni. Adriana nu e din carte asta,

nu trebuie să vă încărcaţi memoria cu numele ei şi aşa sunt prea multe nume. O vedeam uneori în pantaloni scurţi, curat îmbrăcată, în curte aia largă cu casele mari de pe Ţiganca, dacă mă trimitea tata-mare să-i duc sau să iau ceva de la unchiul Nilă. Modelul după care eu judecam fetele era Maria. Supseserăm la acelaşi sân, fie al mamei, fie al Veroanei, compatibilizaserăm împreună de mici.

Ajunşi elevi de liceu, trasăturile Mioarei se îndulciseră. Totdeauna intra prima în vorbă, dacă ne-ntâlneam. Vocea îi devenise mai puţin stridentă şi parcă simţeam că vrea să mă învăluie cumva. S-a dovedit că ţintea în altă direcţie.

Cornel era fără îndoială un flăcău chipeş, cu ten măsliniu, părul inele, cu meserie la bază, instalator la Trustul de construcţii, bani de buzunar, manierat cât de cât… Nu se vedea că terminase şcoala profesională şi că n-avea liceul. Dimineaţa făceau împreună naveta cu trenul. Ea la şcoală, el la serviciu. Fierbea sângele-n ei! Şi, fără veste, s-a trezit că e gravidă. Trebuia să facă ceva până să n-o dibuie taică-su Gică. Se nimerise ca Gică să fie unul din cei doi flăcăi de pe Priba ce-i cărau în alte vremuri bagajele Lenuţei la gară.

Cornel a adus-o acasă pe Mioara şi i-a zis maică-si că se însoară, dar tanti Leana nici nu a vrut să audă de aşa ceva. A doua zi, Mioara şi Cornel s-au urcat în tren şi s-au oprit în Stolnici la tanti Gica.

2

„— Ce să le fac, Nelule? Nu mai era nimic de făcut. Nu te pui contra naturii. Nu-i mai puteai despărţi nici cu ordinul procuraturii. Am chemat un doctor. Ştiţi ce pericol mi-am asumat, cum era atunci!? Am înţeles de la medic că la ea n-ar fi fost prima experienţă de acest fel. Nu l-am mai descusut pe Cornel. Au stat la mine o săptămână. Se dădeau jos din pat doar când îi chemam la masă.

El îşi pierdea serviciul… Cât să-l ţină şi nenea Gogu,

că şantierul nu era moşia lui. Iar ea, Mioara, risca să piardă şcoala, trebuia să-şi dea bacalaureatul. Am mers împreună la Lenuţa s-o lămuresc! Greu. Am insistat! Am greşit? De unde să ghicesc ce se va întâmpla?

N-au stat împreună cu Lenuţa, după nuntă, decât o săptămână. Sichitiu locuia şi el acolo. Nu ştiu ce a avut în cap soru-mea de nu şi-a oficializat legătura. Adevărat domn, el nu ar fi avut nimic împotrivă. Cine ar fi putut s-o judece!? L-a cunoscut prin nenea Gogu. Ce om era Gică Sichitiu! Economist la Metale rare, neam de boier sadea, îl ştiam bine! Îşi punea cravata dimineaţa şi n-o dădea jos până se culca. Ce era să facă, nu mai era loc în casă pentru un chiriaş. Frământările Leanei, lipsa perspectivei... A trebuit să plece, să le facă loc copiilor în camera de la drum.

S-a mutat la moaşa. Mai stătuse la ea, femeie singură, înainte ca Gogu să i-o prezinte pe Lenuţa”.

Pentru mine tot ce povestea tanti Gica, avea darul să lumineze cumva motivele unui gest inexplicabil, la care Dumnezeu nici celui slab nu-i dă voie să recurgă. Iar tanti Lenuţa, numai de slăbiciune nu putea fi bănuită.

„— Nu puteau să trăiască amândouă în casă, mamă! Mioara la tinereţe a fost rea, posesivă. Acum nu mai este aşa!

În acea zi, Cornel plecase la servici, doar ele două au rămas acasă. Se făcuse ora zece. Leana a rugat-o să cureţe câţiva ştiuleţi de porumb pentru găini, mai mult ca s-o bage în seamă. Mioara nu s-a dat jos din pat. Porumbii cruzi, ţâşnea laptele din ei, i-a curăţat direct pe plapumă. Când a văzut-o, Leana i-a zis să se dea jos că stropeşte aşternutul. Mioara a răspuns obraznic:

— Ştii ceva, eu m-am măritat cu Cornel nu cu matale, să-mi dai ordine!”

„— Nelule mamă, Dănuţu n-are de unde să ştie, ce ordine desăvârşită era la Leana! Rânduiala îi stătea în fire, dar nu era suficientă ca să înece vâltoarea din viaţa ei.

Două pietre tari, n-aveau cum să încapă una de alta! Locul ei, Leana l-a lăsat gol. S-a otrăvit în beci, ca să nu se lege ca o piatră de moară de viaţa copiilor. (Vorba i se oprise la tonalitatea reproşului, dar gândul rula mai departe mut, ascuns, nedorind să înţelegem cumva noi că i-ar da dreptate)”.

„— La înmormântare, tăticu n-a mai putut răbda. Se apropiase de nouăzeci de ani. A aruncat pumnul de ţărână în groapă deasupra sicriului, de parcă i s-ar fi desprins din umăr cu propria mână. Si odată îl văd că urlă ca un leu rănit şi ridică bastonul către Dumnezeu, ameninţându-l. Întâi Toma, apoi Lina lui şi acum şi Lenuţa.

— Pe mine rătăcitule! Nu pe ei! Ia-mă pe mine! Şi groznica înjurătura a rămas împietrită pe buze. A căzut secerat.”

„— A mai durat o săptămână şi a plecat, să nu-i lase singuri pe-acolo pe ai lui, care începuseră să plece unul câte unul.”

Capitolul XVIII. Mama

1

Nu pe pământ își are viaţa tărâmul fericirii. Dar ca să-ţi rămână întreagă şansa de a ajunge la el, să poţi înţelege deplin, se cuvine să traversezi încercările suferinţei. Când mama mea Aurelia, înainte de a fi eu, s-a căsătorit cu tata, cei apropiaţi şi doctorul Galibin au păcălit-o cumva pe copila de 19 ani încercând s-o oprească să-şi aleagă cu tata acelaşi drum, pe motiv că rănile războiului necicatrizate, supurând în plămânul tatălui meu pot să împiedice ascensiunea spre atingerea acelui tărâm.

Pe tata îl chema Toma, dar el credea, în iubire. Mama era cea care trebuia să-i atingă rănile. Tata a traversat mai repede încercările suferinţei, ajutat de Dumnezeu şi l-am

putut vedea fericit, iubitor şi blând, când m-am născut eu. A stat cu noi opt ani. Mama a rămas apoi singură să mă însoţească şi să-şi completeze norma de suferinţă.

Dar ea n-a fost niciodată un Tobârlan.

Ar fi momentul potrivit să-i completez fișa. Am eu dreptul ăsta? Când în sfârșit s-a recăsătorit, aveam mai mult de optsprezece ani, terminasem liceul, și-a cerut voie de la mine, dar eu nu eram vreun părinte, eram copilul ei. Cum să ceri voie copilul tău să-ți trăiești viața? Țineți minte, la căsătoria cu tata n-a vrut să țină seama de nimeni, nici de mama-mare Păuna! Cât a insistat Galibin? Copleșit i-am spus doar atât:

— Mamă, dar acum sunt mare!

S-a recăsătorit cu Virgil, dar povestea aia nu are nicio relevanță pentru ce încerc să fac eu aici. Am promis mai la început că voi explica de unde a apărut frate-meu Dan. Iacă-tă că am explicat!…

2

Într-un an, Dan, student fiind – nu ne mutaserăm în cartierul Craiovei din Pitești, stăteam încă în Papucești, fetele mele crescuseră, mergeau la cămin – niciodată Dan nu venea cu mâna goală din București. De unde, de neunde, pentru ele făcea rost de bani. Le adusese jucării să le pună sub pom. Abia de reușisem să le ascundem de ochii fetelor.

Era ajunul Crăciunului, şi afară ningea bogat. Ceauşescu în anul acela făcuse restricţii (dar la ce nu făcea el restricţii nu pentru el şi camarila lui, bineînţeles, ci pentru noi, cei mulţi!), de data aceasta la tăierea brazilor. Nu reuşisem să mă descurc, să fac rost de un brad, şi fără brad stricam bucuria copiilor. Fratelui meu i-a venit ideea să mergem la Merişani, unde pădurea cădea pe case.

— Facem o încercare… Dă-i telefon unuia dintre verii tăi, Cornel sau Burtilă! Ce ne costă?

Nu prea ţineam legătura cu verii mei. Mă simţeam exclus din satul unde mă născusem. Se prăpădise şi ţaţa, nu mai aveam acolo un loc al meu, mi se şterseseră toate drepturile. Jinduiam după o grădină a mea, care să-mi aparţină, cu un prun, un măr şi-un nuc în ea, unde atunci, când va sosi timpul, să pot ridica o căsuţă. Toată viaţa am fost urmărit de gândul acela, şi el nu s-a împlinit!

I-am dat telefon lui Cornel şi (cum e întâmplarea!) am aflat că înainte cu o seară Sandu, fratele Mioarei, îi adusese un brad pe care îl avea acum pe sală, cu crengile legate, deja pregătit. Pe al lui, îl ochise de mult în pădure, îl fixase deja în trepied cu vârful până-n tavan. Cu acela primit de la Sandu, nu ştia ce să facă şi cum să facă să scape de el. N-aveam decât să ne urcăm în tren. Cornel s-a bucurat auzind că sunt cu Dan, doar Ionelei, neveste-mi, nu-i convenea aranjamentul. Nu făcuse toate cumpărăturile, nu terminase pregătirile şi ne strângeam toţi, şi Virgil, şi mama, de Crăciun la noi acasă.

— Lasă că mâine ţi-o trimit şi pe mama de dimineaţă, să te mai ajute! aruncă peste umăr Dan…

— Năucilor, doar azi nu e mâine! Ce să mai fac cu ea dimineață, poate doar să comenteze, găseşte ea ceva!

N-o spunea cu răutate, mama venea în fiecare dimineaţă pe jos din CEAIR până în Papuceşti, să ducă fetele la cămin. Nu ne-am fi putut descurca singuri, amândoi plecam la serviciu…

— Voi puneţi coada pe spinare, şi eu stau acasă cu copiii, legată de mâini şi de picioare!

A schimbat şi ea câteva vorbe la telefon cu Mioara, şi apoi către noi:

— Dane, să nu-l laşi să se întindă la băutură pe frati-tu, că mâine e bolnav şi mai sunt treburi de făcut! Şi-a dat seama că greşise, doar era Crăciunul şi a completat: „Ne strică tot cheful!”

Am liniştit-o, amintindu-i că pe văru-meu dărnicia şi ospeţia nu-l prea dădeau afară din casă, aşa că slabe nădejdi să nimerim la mese întinse.

— Vezi, dacă are vinul bun, să-ţi dea şi pentru mine o sticlă, am vorbit deja cu Mioara! Dacă-ţi uiţi capul pe-acolo, ai grijă să nu uiţi şi sticla!

Am avut noroc să prindem trenul care tocmai pleca din gară, aşa că în mai puţin de o oră am ajuns în sat. Era ziua noastră norocoasă. Ningea ca-n poveşti, pomii erau încărcaţi de floarea zăpezii, iar dinspre case, când şi când, răzbătea până-n drum un tulburător miros de cozonaci.

Eu cu Dan, numai noi, rar am avut ocazia să vorbim. Tocmai îi citisem nişte proze, şi, încântat de cum mânuia condeiul, căutam să-l încurajez să scrie tot timpul, nu-i dădeam sfaturi, avea tot ce-i trebuia, şi mai ales talent, simţeam că nu era nevoie decât de a persevera în ale scrisului.

În Merişani, pe Priba, cu talpa piciorului el călca pentru prima oară. Pe roţi mai fusese, în maşina lui Virgil, taică-său, când am vrut să cumpărăm casa lui unchiu Nicu. Nici n-am băgat de seamă cănd am ajuns la fântâna lui Ciocioc! Pentru mine, drumul era presărat cu amintiri, nu cu zăpadă, iar eu parcă lunecam pe schiuri.

Am mai spus, ţaţa se prăpădise, mai trăia doar unchiul Nae, iar în curte, faţă de ce ştiam eu, Cornel ridicase în plus două camere de cărămidă. Uşa către Miţa nu mai era încuiată. Mioara era cea care îl îngrijea acum, după ce murise „dânsa”, pe bietul Dragotă care stătea în pat neputincios, om bătrân. M-a recunoscut…

— Ce mai faci, Nelule? Miţa noastră nu mai e, mă pregătesc şi eu…!

Când am trecut înapoi prin camera unde locuisem, puţină vreme (nu s-a putut mai mult), m-am agăţat cu privirea de locul unde ştiam tabloul. Era încă acolo. Rama îmbătrânise, dar mama şi tata tot tineri, ginere şi mireasă. Cornel s-a urcat în pat şi a dat jos tabloul din perete.

— Aveam de gând să ţi-l dau, e al tău!

Nu ştiam ce să fac cu el în mâini, i l-am dat Mioarei, să mi-l înfăşoare într-o hârtie de ziar.

Poate pentru că nu-l mai văzuse de mult pe Dan, văru-meu încropise o adevărată sindrofie. Cu o zi înainte, tăiase porcul. Ne-a adus dintr-un hârdău, unde pusese carnea la sărat, câteva bucăţi mari cu şorici, le-a tăiat pe un fund de lemn, iar Mioara ne-a pregătit o friptura pe grătarul pus direct pe jar, cu mămăligă rece rămasă de la prânz şi cu un castron de murături. Întinsese masa în camera bună de la drum, ca pentru nişte oaspeţi de seamă ce ne aflam…

Cornel ne-a luat apoi în beci, să ne arate ce instalaţie făcuse el acolo, pentru caloriferele din toată casa. Centrala era încălzită cu lemne. Vinul îl ţinea în partea de beci a lui unchiu Nae, în nişte damigene mari de cinci vedre, din care ieşea câte un furtun.

— Să respire şi vinul, că şi el are sufletul şi viaţa lui! A umplut o damigeană, îmbrăcată cu rafie, de o vadră, răsucind canaua unui butoi la care se vedea că mai umblase.

— Ăsta e vinul lui Dragotă, dintr-al meu bem la Paşti!

A pus damigeana pe mijlocul mesei şi ne-a zis:

— Serviţi-vă! Mâncaţi şi beţi cât puteţi aici, că acasă nu vă dau nimic! A venit Mioara cu o cană de sticlă şi cu pahare mari.

— Măi omule, fii şi tu mai civilizat, nu fi neam de tobârlan! Zice Dan poate, în sinea lui, că suntem înapoiaţi! (eu nu contam!)

A umplut paharele. Vinul avea o culoare rubinie, limpede ca sângele de porumbel. Cu ajutorul unei pâlnii, Mioara a umplut şi bidonul de doi litri, pentru Ionela, să fie sigură.

— Hai noroc! Când ne-o fi mai rău, să ne fie ca acuma! Asta era vorba lui Cornel la chef. Primul pahar se bea până la fund, altfel se-nchide barul!

Şi, fără să stea pe gânduri, duse paharul la gură sorbind cu plăcere primul. Ştia ce bea!

— Vin de-ăsta beau numai boierii, să ştiţi şi voi!

Am căzut de acord că ne place licoarea şi am hotărât

amândoi, şi eu şi Dan, că nu ne ridicăm, până nu dovedim toată paguba.

Cornel avea o boltă de viţă de vie în curte, de-a lungul gardului către Dumitra, iar unchiu Nae pusese vie aproape în toată grădina. Merii şi prunii ţineau umbră, i se făcuse milă să-i taie, aşa că strugurii nu se coceau prea bine. În anul ăla însă, dulceaţa boabelor de struguri se maturizase, şi vinul întrecuse toate aşteptările. Ne-am dezlegat repede la vorbă, eu neratând prilejul să-mi susţin oful, dorinţa mea neîmplinită, de a avea pe pământ undeva o grădină cu un prun, un nuc şi-un măr care să fie numai ai mei, eventual marcaţi cu etichetă, dacă s-ar fi aflat într-o grădină străină. De vreo două ceasuri, mă gândeam serios să plantez şi viţă de vie. De partea cealaltă, Cornel ne-a povestit despre veşnicele lui dispute cu Burtilă care, de câte ori trecea pe lângă gard, îl înjura şi-l făcea bastard.

Pe drumul de întoarcere, la cinci şi jumătate aveam tren, Dan m-a asigurat, ducând bradul în spinare (nu era prea mare, dar era bogat), că am cam terminat aproape toată lucrarea. Nu ne-am făcut de râs. Dacă mai rămăsese în damigeană un litru de vin, era mult! Îmi plăcea să-l ascult, n-aveam să-l mai prind curând pe Cornel într-o aşa de bună dispoziţie!

Şi, în fond, băusem de la ţaţa. Ţaţa a ţinut cel mai mult la mine. Mi-a spus odată că au stabilit ei, între fraţi, că ce mi se cuvine mie ca urmaş al lui Tobârlan, e de drept locul unde şi-a ridicat casa unchiul Nicu. Ăla era locul lui tata, dat de ăl bătrân.

— Şi unchiu Nicu ce-a zis? am întrebat-o atunci curios pe ţaţa.

— Păi nu ştii că mutul ăla n-are glas? n-a zis nimic! Numai să nu mor eu înainte, că nu las lucrurile aşa. Dacă mor înaintea lui Nae, bruma mea de avere îi rămâne lui Cornel. Trebuie să-i rămână lui, e cu el în casă, să aibă grijă până închide ochii amărâtul ăsta al meu! Dacă eu rămân la urmă, va fi bine şi pentru tine, nu las eu lucrurile încurcate!...

Am ajuns acasă pe-nserate. Eu aveam în mână o plasă cu sticla de vin pe care i-o dăduse Mioara, Ionelei, şi tabloul. Frate-meu ţinea bradul şi mă sprijinea să nu alunec. Pierdusem schiurile, se mai rupea filmul, dar mă ţineam tare. Nu cădeam de-amboul. Ionela m-a dus la geam, să-mi arate râzând cum se-mpleticeau urmele în zăpadă pe alee. Nu ştia ea, că eu făcusem pârtie, fiincă fetele plecau în oraş cu Dan, să cumpere portocale şi gogoşi cu magiun.

În dimineaţa de Crăciun, m-am minunat că Dan chiar a plecat seara cu fetele în oraş. Nu mă durea capul. Deci vinul a fost bun.

— Fetelor, hai să împodobim repede bradul!

Ce mi-a rămas din Crăciunul acela, știu că mama după ce a văzut tabloul a plâns.

Capitolul XIX. Coverga din cer

***Motto**:*

îşi împletise coverga din crengi de alun cu vedere la luncă unde vălimărencele se scăldau hârjonindu-se neruşinat direct în ochii lucind ai bunicului

şmecher bătrănul strămutase în cer râul rostogolindu-l în coasta covergii să-i fie aproape la udat grădina cu răsaduri de stele în nopţile lungi

toată vara vălimărencele reveneau la scăldat pe albia veche strecurând drăcoaicele razele printre gene și savurând minunea mângâierii pe coapse şi sâni

1

Cu Dumnezeu a purtat negocieri în minte mai multe zile şi nopţi la rând. Vine vorba, zile şi nopţi. Nici urmă de noapte în împărăţia luminii. Iscodea cu privirea ageră să înţeleagă cum merg acolo lucrurile. Când şi-a îndreptat oasele, s-a simţit de parcă atunci ieşise din covergă în aerul proaspăt al dimineţii. Umbra îi rămăsese în patul lui bătut în ţăruşi.

A căutat cerul de deasupra, se mai întâmpla câteodată să mulţumească Celui Drept la care erau toate socotelile. Rar, când era mulţumit. Aflase că de prea multă fericire poţi înnebuni. Îi erau mai la îndemână înjurăturile şi-l ocăra pe Dumnezeu ca pe-un frate mai mare, doar în gând, să nu se trezească cu vreo scatoalcă după ceafă.

Când eşti în cer, oare ce ai deasupra? A văzut mulţumit. Era tot cerul. Se adâncea parcă într-un azuriu mai intens, limpezindu-se la culoare, nu se închidea ca apa. Îl stăfulgeră un gând: „Şi Dumnezeul la care-am ajuns se închină la rândul său altui Dumnezeu?”… Mai bine nu cerceta, mulţumeşte-te cu măsura ta şi du-te cu mintea limpede la negociere.

Până la Dumnezeu nu l-a oprit niciun sfânt. Toate uşile erau deschise. Uşi mari, grele. A ajuns într-o încăpere largă unde trebuia să urce nişte trepte până aproape de piedestal. Pe tronul ăla mare era El. Când îl văzu, orbit de lumină dădu să se aşeze în genunchi, dar îi făcu semn.

— Lasă Mitică, nu ne vede nimeni!

— Atunci, dă lampa mai mică, Doamne, că mă orbeşti. Odată se făcu o lumină blândă, de putu să-şi caute hârtiile în geanta aia mare de piele pe care i-o adusese Gogu de la ruşi. Al dracului rusul ăla care-o făcuse. Marfă de marfă, dar lui la ce-i trebuia. Ar fi putut să se fălească la cooperativă cu ea când pleca în luncă şi trebuia să-şi cumpere de-ale gurii, pâine, ulei, gaz. Numai că pâinea o lua caldă direct de la brutărie, rotundă, rumenită. I-o cocea special Gheorghe, fratele Aureliei lui Toma, el era

brutar. Oricum, mai largă şi mai încăpătoare papornița şi nici pâinea nu transpira în ea. I-a găsit întrebuinţare până la urmă şi servietei. Ţinea actele: ale casei, ale pământurilor, brevetul, Crucea şi Medalia Serviciu credincios, primite de la Carol I pentru fapte de arme în primul război.

Cu vorba lui aspră, în ultima seară, o responsabilizase pe Gica, în tulburarea minţilor proaste să nu-i rămână servieta. Să i-o pună la căpătâi. Ştiam eu că Gica e de încredere! Verificase, nu lipsea nimic. Avea toate dovezile.

— Mitică, eu nu am nevoie de dovezile tale, spune-mi ce vrei tu şi la urmă ţi-oi spune ce vreau şi eu de la tine.

— Da de ce, Doamne, Tu mereu la urmă?

— Să ne-nţelegem ca oamenii, Mitică, aici sunt reguli acceptate de bună voie, fără compromisuri, fără duşmănii.

— Doamne, ca să nu zici că mă amestec, mie îmi aduci aici în cer lunca, cele patru hectare ale mele, coverga şi râul. Am aici actele că am cumpărat pământul cinstit cu banii mei munciţi. Dacă nu ţi-e cu supărare râul, tot îl muţi, fă-l să-mi ocolească locul pe toate laturile. Şi mi-i strângi pe toţi ai mei de pe unde sunt. Promite-mi apoi că nu te bagi peste mine. Ai împărăţia ta. Eu rămân stăpân doar peste pământul şi familia mea.

— Mitică, ce mă fac eu cu tine, că tot tobârlan ai rămas? Şi cu amărăciune în glas. Ia în calcul că îţi poţi alege grădina de pe Valea Pribei, mie mi se pare mai potrivită, cu tot ce aveai în ea, casele şi fântâna de sub deal şi nucii. Îi ridic şi lui Toma o căsuţă cum şi-a dorit. Sincer mi-a părut rău de băiatul ăsta! Cum îl ştiam eu, am crezut că se descurcă singur. Ascultă-mi sfatul, sunt totuşi responsabil cu fericirea veşnică, nu te pot lăsa să greşeşti.

— Îi ştiu pe-ai mei, Doamne! Dacă le au pe toate de-a gata, vor muri de plictiseală, se vor încăiera între ei. Nu! Am ales lunca, îi pun la treabă şi promit că ridicăm şi-o biserică de lemn în zăvoi. Acum e rândul Tău, Te ascult! Care îţi sunt condiţiile?

— O să-ţi fie greu, Tobârlane, bietul de tine, dar ţi-o spun direct. Cu Dumitra n-ai să te mai întâlneşti! Cum bag de seamă că o cauţi, stricăm legământul.

Pe Tobârlan îl podidiră amintirile şi furia. O femeie minunată! Dacă ar fi rămas la ea, când a căzut din tei, sau mai înainte, dar cum s-o facă de râs pe Lina? Ea îi născuse copiii, îi adusese echilibrul, rostul pe lume. Pe Dumitra o blestemase Dumnezeu. Era stearpă. Tot Dumnezeul ăsta? Şi-i aruncă nişte ochi fioroşi. Poate că e altul. Şi privind în înaltul cerului fu gata să slobozească înjurătura lui cu Cristoşi, dar tăcu, semn că se înţeleseseră.

Capitolul XX. Maria

1

Cu Maria eram prieten. (Prea multe Marii, niciodată aceleaşi!) Era o legătură fără fasoane, care ne elibera de tensiuni din când în când pe amândoi. Şi cu cealată Marie, verişoara ei la care ne aflam acum, mă mai văzusem de câteva ori întâmplător. Niciodată singuri. Fără să împărţim cuvinte suficiente legăturii ce se putea înfiripa într-o conversaţie. Ochii ni se întâlniseră, mai ales împlinind nevoia instinctivă de a împărţi pe categorii de percepţii obiectele sau senzaţiile scrise să se întâmple în jurul tău. Hazardul îţi scoate în cale imagini al căror contur se aşază altfel, te urmăresc şi te fac să revii la ele din când în când.

Atingeam cu privirea, ca din întâmplare întâi, buzele ei, îmi luam avânt şi coboram desenând cristiane în jos pe trup. Traseul era perfect, stratul de muselină subţire verde mentă al capotului, nereuşind să ascundă şi să niveleze perfecţiunea liniilor ce se rotunjeau sau se alungeau suple dedesupt. Ştiam bine că nu aveam voie să folosesec pârtia, dar ochii ei nu mă mustrau când o fracţiune de clipă se întâlneau întâmplător cu ai mei. Schimbam direcţia ocolind

cu grijă contactul, de teama să nu scânteieze ceva în câmpul electric.

Auzisem de neînţelegerile cu soţul. Nu mai locuiau împreună. Prietena mea îmi vorbise puţin şi de boala verişoarei ei. Stăteam în camera simplu mobilată pe un scaun, sorbind cafeaua dintr-o ceşcuţă galbenă...

Avansasem la scris cartea, deja se infiripase ca o nuvelă şi îmi luasem o pauză înainte de a ajunge la CNSAS, pe urmele Tobârlanilor. Aşa că nu am comentat când m-a sunat la telefon şi m-a întrebat dacă o însoţesc într-o plimbare matinală prin parc. Nu am refuzat-o. Îşi dăduse demisia de la ziar, nu voiam s-o mai supăr şi eu. Aproape de Cişmigiu, în faţa casei verişoarei sale, m-a rugat să intrăm pentru 10 minute. Aştepta un mesaj pe e-mail de la o bancă unde-şi depusese CV-ul şi-i trebuia un calculator să-şi poată deschide căsuţa poştală.

Stătea cu spatele către noi la o măsuţă unde se afla calculatorul, astfel că o puteam privi în voie pe cealaltă, enigmatică, aşezată pe pat cu picioarele atârnate, cu capotul acela verde mentă şi florile albastre, neglijent aruncate peste căldura ce o degaja în închipuirea mea corpul relaxat. Din grabă, nu îşi încheiase toţi nasturii. O trezisem din somn, deja era trecut de 11.

Maria avea o oboseală pe faţă, o paloare misterioasă. Îi scormoneam cu privirea avidă chipul. Se abandonase de parcă voia să-şi continue somnul. Un sân mai obraznic, rotund, alb, împingea să iasă din umbră în câmp deschis.

Şi dintr-o dată lucrurile au părut să se tulbure. Un spasm epileptic puternic i-a smucit corpul prăvălit ca un arc pe spate şi traversat de o undă de şoc. Mişcările dezarticulate se amplificau în segmentele membrelor. După clipa de uluială, realizasem pericolul de a cădea din pat. Încercam s-o reţin, dar îmi tremurau mâinile şi nu aveam destulă forţă în braţe.

Prietena mea, speriată, mă ajuta după puterile ei. I-a descheiat capotul până jos şi trăgândul de mâneci a

eliberat-o, de parcă în el s-ar fi aflat tot răul. Făcuse dintr-un prosop o compresă cu apă şi-i tampona pielea fără noimă, în timp ce eu luptam în continuare să stăpânesc trupul acela stârnit de stihie. Am luat-o în braţe, i-am acoperit cu pieptul sânii şi urcându-mă în pat am acoperit-o întreagă cu corpul meu. I-am strâns picioarele cu picioarele mele, parcă începea să se adune, mai întâi ca o vâltoare, apoi ca o apă liniştită. Am aşteptat câteva clipe scufundându-mă şi eu în apa ce trecea peste noi. Totul a durat preţ de două sau trei minute. Fără îndoială cele mai lungi din viaţa mea.

M-am desprins greu, privind-o copleşit de pe celălat mal. Prietena mea se uită la mine mustrătoare, citind mai repede decât mine nefirescul situaţiei şi aducând un cearşaf să o acopere. M-am dat jos din pat. Dărâmat m-am aşezat pe scaun. Prietena mea îşi căpătase stăpânirea de sine şi a sunat la salvare. Am simţit că nu mai era nevoie de mine şi m-am ridicat să plec. Am spus de la uşă:

— Ne vedem mâine, Maria!

2

Cu prietena mea, ziarista, nu m-am mai văzut niciodată. În schimb, m-am revăzut cu cealaltă Marie, verişoara ei a doua zi. Veselia i se citea pe faţă de parcă nu se întâmplase nimic. Veneam de la CNSAS. Primisem în sfârşit copiile celor două dosare ale unchilor mei, Nicolae şi Gogu şi mă grăbeam să ajung acasă. Mi-a zâmbit complice făcându-mi un semn discret către dosare.

— Abordarea securiştilor e tendenţioasă, ce poţi afla de la ei decât doar un punct de vedere duşmănos. Vei fi dezamăgit, nu aceea e viaţa. Avea o teribilă capacitate de convingere, cu adevărat mistică. Mi-a spus ca e înger şi că-mi poate mijloci întâlnirea cu personajele cărţii mele, să le întreb direct. Trebuia doar să-i promit că am curajul să mă întorc şi să-mi termin cartea după ce stau de vorbă cu ele.

— E foarte important însă, e capital, să nu te sperii de guştere! N-am înţeles rolul guşterelui.

A condus atentă în trafic schimbând cuvinte convenţionale. Nu-mi spusese dinainte unde ne vom opri. În dreapta ei, tulburat, parcă mă aflam sub influenţa unui drog, răsfoiam dosarele. La un moment dat, ridicând privirea, am început să recunosc locurile. Când am intrat pe Valea Pribei, pulsul se ridicase şi bătăile inimii îmi spărgeau pieptul. Fântâna lui Ciocioc era tot acolo, casa Dumitrei părăsită se aplecase de tot într-o rână. În curte la ţaţa, surprinzător, făcuse cineva ordine. Maria nu s-a oprit, a trecut mai departe şi a frânat automobilul în poarta Veroanei, unde altădată străjuia nucul. Dealul se oprise în gard, dar casa era întreagă şi alături se mai ridicase una din cărămidă roşie. Parcă să zic semăna cu „hangarul” lui unchiu Nicu. Dar pe acela, îl ştiam mai încolo, lângă fântână.

A deschis poarta şi sigură pe sine m-a luat de mână. Pe portiţa din spate, locul unde altădată era pătulul cu camerele noastre de sub el rămăsese gol, dar pământul se încreţise înfiorător. Am urcat coasta până în fundul căldării. Toboganul rămăsese intact, dar se adâncise. Ne-am aşezat să ne odihnim în iarbă. Căutându-ne, am început să ne dezbrăcăm cum exersasem în copilărie. Cu ochii deschişi întindeam întunericul din căuşul palmelor descoperind uimit, cu cât întindeam mai mult, că Maria semăna cu acea Marie din copilărie. Am acoperit-o întreagă cu corpul meu şi am simţit spasmul. Unda de şoc era aproape. Am simţit ghearele reci ale guşterelui pe spatele meu. Parcă mă afundam ca la buturugă în ochii celeilalte Marii.

M-am trezit în cer la covergă. Tobârlan nu era printre roşii. Mutase râul mai aproape şi artezienele udau singure.

Capitolul XXI. La covergi

1

Am păşit cu o teamă firească acolo unde, în mintea mea, credeam că lucrurile se întâmplă de la sine, nu trebuie să te zbaţi şi viaţa curge liniştită fără nicio străduinţă. Până una alta am început să recunosc porţiuni din luncă. Doar că era un murmur continuu, plăcut, generat de stropii de apă împrăştiaţi dintr-o reţea de arteziene peste câmpurile cu roşii. Viteza căderii era mult mai mică, se producea cu o încetineală aparte. Cum cad fulgi de zăpadă într-o iarnă liniştită.

Am întins braţul. Stropii de apă se opreau pe braţul meu fără să lunece şi fără să-mi provoace răcoarea. Parcă intrau în carne, dar nu simţeam nimic. Râul înconjura toată lunca. Se depărţise în două braţe, de o parte Vâlsana, de cealaltă parte Argeşul şi amândouă curgeau liniştite. Doar că îşi schimbaseră cursul, apele despletindu-se în amonte, spre locurile de unde veniseră. La mijloc, insula Tobârlanilor. În capătul dinspre zăvoi, la umbră, aşezaseră covergile. Erau nouă covergi, dar semănau de la distanţă mai mult cu nişte igluuri.

Paşii mi s-au oprit la cea mai mică dintre ele. Singura care parcă aducea cu coverga ştiută de mine. Pereţii de sticlă sau plastic transparent, nu ştiu din ce erau construiţi, lăsau să se vadă la mijloc tulpinile împletite din târşuri ca o structură de rezistenţă. Am intrat. Înăuntru spaţiu era mult mai mare. S-a deschis ca un amvon al unei biserici de ţară. În mijlocul încăperii am văzut un călugăr, să fi avut spre 90 de ani. M-a privit de parcă s-ar fi deschis lăsând Sfântul Duh să curgă prin mine. Semăna cu tata-mare, poate că era el. Nu m-a întrebat nimic, îi simţeam sufletul greu. I-am stat alături şi m-am strâns împreună cu el într-o rugăciune ca o mare bucurie săvârșită. L-am simţit mai uşor, mai senin. Nu trebuia să aflu ce greutate purta în suflet. Îmi ţinea mâinile în mâinile lui, ştiam că lucrarea se făcuse şi m-am trezit pentru o clipă împlinit.

De fapt, am ieşit din chilie mai nedumerit decât intrasem. Nu l-am întrebat nimic. Ochii bunicului meu păreau că suportă greu fericirea veşnică. De unde să ştiu eu cum se înşiră acolo anii!? Aveam să aflu curând că zboară precum zilele, dar fără nopţi îşi pierd consistenţa, nu ai cum să le ţii numărul.

Ziua unuia dintre personaje nu e nevoie să fie egala cu ziua altui personaj. Şi, cel mai mult, depinde de vârsta pe care ţi-ai ales-o când ai intrat. E alegerea fiecăruia. Îţi alegi vârsta care îţi comvine, când consideri că ai trăit mai intens şi mai frumos viaţa de dinainte. După vârsta aceea îţi reconsideri reperele. Şi mai intră în calcul starea de spirit. Am aici o reală nedumerire şi totuşi, cât de fericit poţi să fii sute de ani la rând? Intervine plictisul de diferite grade pe scara timpului…

2

Nu cu multe zile înainte, pe urmele Tobârlanilor, intrasem în biserica având hramul Adormirea Maicii Domnului, din Merişani, să-mi iau rămas bun de la văru-meu Cornel, primul dintre nepoţii lui Tobârlan, de-o vârstă cu Marioara, dar mai mic decât Violeta cea mai mare dintre fetele lui Nilă. El ce vârstă şi-o fi ales?

Eram legat de Cornel cu fire, unele văzute, altele nevăzute… Cert e că doar el şi cu mine rămăseserăm să purtăm mai departe numele de Ionescu. Eu cu ceva mai multă mândrie, fiind singurul dintre urmaşii lui Tobârlan în linie bărbătească. Nu mă întrebaţi, de ce am fost întotdeauna mândru de numele pe care-l port! N-aş sti să răspund, mai ales că am explicat, nu Ionescu, ci porecla lui tata-mare era de fală, sădită adânc în memoria satului.

Am căutat la biserică să stau în prima strana spre răsărit, lângă altar, pe locul lui tata-mare. Simţeam un oarcare ascendent acolo. Priveam de sus pe lângă coşciug, ocolind centrul de greutate al imaginii. Aşa sunt eu, nu pot privi un mort în faţă, de parcă m-aş uita într-o oglindă,

speriat să nu-mi recunosc acolo chipul. Doar pe tata, eram copil de opt ani, l-am putut privi îndelung şi atunci prima oară am auzit în urechi refrenul, „Ce mult îi seamănă băiatul ăsta, lui Toma!…”. Eu nu băgasem de seamă.

Biserica era plină de oameni străini (străini mie), femei cu baticurile negre pe cap şi hainele ponosite, dintr-un timp împietrit. Culorile vestejite, cenuşii, ale vestmintelor stăteau agăţate ca nişte vrejuri uscate pe tulpinile de porumb. Doar într-o parte un pâlc de fete tinere, elegante, cu cizmuliţe înalte şi eşarfe la gât, colegele de servici ale Elenei fata lui Cornel, aşteptau resemnate să se termine slujba, să-şi aprindă o ţigară, după ce vor fi aruncat în groapă, cum se face, bulgărele de pământ.

Bărbaţi, mai puţini! Câţiva din neam şi băieţii care trebuiau să poarte patul mortului în cimitir şi apoi să coboare coşciugul, cu ajutorul frânghiilor, dedesubt în groapă.

Nu-mi era gândul la slujbă. Glasul preotului te învăluie înălţându-te, şi fără să cuprinzi sensul deplin al cuvintelor. Din locul pe care îl ocupasem, îmi închipuiam privirea întunecată a lui tata-mare peste lăstărişul de uniforme verzi, căutând în zadar vreo privire aprobatoare la sfinţii din icoane.

În duminica aia pe care o istorisisem în Guşterele şi o aveam proaspătă în minte, erau femei în biserică, doar cele care jucau vreun rol la nunta legionară a unchiului Nicu. Soacra mare, soacra mică, naşa şi bineînţeles, mireasa. Acum locul era plin de femei. Se stricase cumva firescul datinilor?… Iar portul de sărbătoare al lui tata-mare, pantaloni albi de dimie încinşi cu chimirul peste cămaşa lungă de in, înflorată la poale cu muşte din fir de borangic, se pierduse în desişul verde al legiunii înghesuite în biserică. De aici privirea întunecată şi dezamăgirea faţă de fiii săi (doi dintre ei), care fără să-l întrebe îmbrăcaseră cămaşa verde.

La slujba de cununie n-a vrut să stea lângă Niculae

ca tată şi socru mare. A rămas să fulgere cu privirea pe deasupra capetelor înfierbântate, din strana lui.

3

Am ieşit afară în curtea bisericii şi am rugat-o pe Marioara, să meargă cu mine să aprindem lumânări la morminte. De 40 de ani cred, nu mai călcasem prin acele locuri şi în timpul ăsta pământul înghiţise atâtea vieţi. Iar pe deasupra, se mutase din luncă cimitirul vechi – o sondă descoperind zăcământ de ţiţei între calea ferată şi cimitir.

Mi-aduc aminte când a erupt sonda aia! Flăcările şi noroiul negru au împroşcat pe o întindere de aproape un kilometru, acoperind cimitirul şi calea ferată. Un zgomot groaznic a izbucnit din adânc, de-ai fi zis că scăpaseră toţi morţii, treziţi din somn şi s-au întors pe pământ.

Abia de aveai unde să pui piciorul. Erau toţi acolo: mama-mare Lina, unchiu Gogu cu Tanţi, unchiu Nicu cu Mimi-Smochina (crucile lor de lemn se sprijineau una de alta putrezite), tanti Gica, tanti Veroana cu Petre, Miţa cu Nae al ei. Tanti Leana, mama lui Cornel, mă privea din fotografia îngălbenită, îngropată în crucea de piatră.

Doar Nilă cu Aurica aveau cavou, plasat spre intrarea bisericii, printre cei înstăriţi. M-am uitat cu atenţie la unchiu Nilă. De pe crucea de marmură, mă mustra o fotografie de când era tânăr. Exagerasem se pare în carte. Nasul lui nu-mi mai părea cât un cuib de rândunică, era o idee mai mic.

Bănuisem că tata nu mai avea cruce! Când l-au îngropat pe Tobârlan, rudele i-au pus la picioare săculeţul cu oasele tatălui meu, dezgropate din luncă. O vreme prin crucea de lemn a lui tata-mare se ţineau amândoi în lumea veşnică. Dacă ar fi fost să învie la învierea de apoi, şi se lua după numărul de cruci numai unul, ăl bătrân l-ar fi lăsat pe tata! Prea puţin trăise şi ar fi avut pentru cine să revină! Tobârlan acolo în cer avea rostul lui.

Crucea mamei-mari Lina era intactă, cioplită din piatră, solidă, dar nu mai avea fotografia. Îi ridicase crucea Tobârlan grăbit, înlocuind-o pe cea din lemn la patruzeci de zile, când se urcă sufletul morților la cer. Spera ca Lina, aşa bună cum era, îi va mai ierta din păcate. Tobârlan i-a îngrijit şi mormântul. Venea în fiecare duminică, mai des decât pe Priba când Lina se îmbolnăvise şi el stătea mai mult în luncă sau rătăcea drumul la Dumitra.

Nu mă aşteptasem să dispară şi crucea lui tata-mare. În jurul mormântului rămăsese doar grilajul de fier ce înconjura un loc destul de larg (dreptul lui câștigat!) pentru două morminte.

4

Când şi-a construit cavoul, Nilă i-a trimis lui frate-su Gogu un deviz la o cruce mare de marmură pentru ăl bătrân. Ca specialist în construcţii deh, lucrase, mare şef la aprovizionare, lui Gogu i s-a părut prea scump. Împărţită la şase (Leana şi Toma se prăpădiseră), suma n-ar fi însemnat mare lucru. S-a urcat în tren şi a pornit la Merişani. Cu Gica vorbise prin telefon.

Într-o geantă de piele a înghesuit trei pâini albe şi nişte dropsuri pentru nepoţi. Pâinile, una pentru Veronica, una pentru Nicu şi alta pentru Miţa. Nepoţii nu se mai bucurau de mult de dropsuri, dar unii dintre ei grăbiţi, aveau deja copii. S-a oprit întâi la Veronica pe vale. Petre a ieşit afară să exersese cu obidă singur, învăţase de la ăl bătrân să înjure de Cristoşi. Apoi a trecut pe la Nicolae şi a servit un pahar de vin. Mutul n-a zis nimic. Şi-a lăsat pâinile şi a spus poezia ultima oară la ţaţa. „Miţo, m-am gândit să contribuim toţi la crucea ălui bătrân, că aşa e bine!”.

Miţa dintr-o dată s-a făcut verde la faţă. „Mă, vouă ca fraţi mai mari pe care vă dau banii afar’ din casă, tu şi Nilă, doi cărpănoşi, vouă nu vă e ruşine să cereţi bani tot de la noi ăştia bătuţi de soartă?”. A fost lăsată moartă

crucea de marmură, dispărând după cum se vede mai târziu şi crucea de lemn.

Când m-am eliberat din armată, am venit cu ţaţa să aprindem lumânări. Crucea tatei putrezită la bază se sprijinea de crucea nouă de stejar a lui tata-mare, abia înfiptă.

Tata a fost primul din generaţia lui care s-a dus în cer. Tobârlan, cu judecata sănătoasă a ţăranului domn, a fost sigur atunci că prin plecarea tatălui meu, nimeni nu va mai avea puterea să amâne declinul!

Şi uite că azi în cimitirul din curtea bisericii consemnam un nou început, generaţia următoare contribuind prin Cornel, pe care tocmai îl scoteau din biserică…

Dintre cei opt nepoţi ai lui Tobârlan eram prezenţi la nedoritul moment doar trei: Melania, Marioara şi eu. De ce nu suntem toţi? Ce întrebare nepotrivită. Noi, nepoţii, niciodată nu am fost uniţi!

5

Înainte să bat la uşa unui alt iglu (un bun amic m-a certat pentru că am folosit termenul ăsta, ăsta mi-a venit! De la distanţă semăna cu un clopot transparent al cărui schelet de susţinere, părea alcătuit din crengi împletite, dar materialul elastic din care era construit, când intrai, se deschidea într-o altă dimensiune…), am auzit un semnal sonor şi vocea tatălui meu prezentându-şi emisiunea locală televizată pe un ecran uriaş. Întâi ceva ca o muzică a sferelor. Parcă se înviora ţâşnitura apei în arteziene. De undeva apăruseră fluturi albi şi albaştri, se prinseseră cu stropii strălucitori într-un dans. Tata arăta pe ecran, cum nu-l văzusem niciodată. El îşi alesese în cer o vârsta pe care n-o apucase în viata normală. În plină maturitate, 55 de ani. (Trăise doar 35). S-a putut asta cu o dispensă.

Era avocat aici, o meserie sugerată de tata-mare, dar pe care eu personal n-am stimat-o niciodată. Nu pot

înţelege cum dreptatea se poate îmbrobodi cu abilităţile avocăţeşti. Luase de la ăl bătrân servieta şi el singur avea îngăduinţa să treacă peste râu, pentru litigii. Vocea îi rămăsese neschimbată.

Citea un fragment din romanul său, *Tobârlanii*. Ultimul capitol. Semăna cu un jurnal de familie. Acţiunea era cursivă, se întâmplase recent. Văru-meu Cornel era eroul acelor pagini. Povestea era ciudată, dar textul te captiva îndeajuns.

Cornel intrase de curând pe insulă cu vârsta de după căsătorie, 24 sau 25 de ani. L-a atras de la început cârciuma din igluul lui Nilă. Pe firma luminoasă se putea citi Cârciuma Dogarului, însă aprovizionarea cu alcooluri era o treabă anevoioasă în condiţiile date. Nilă meşterise din te miri ce, alambicul, numai că nu avea ce să distileze în el. Într-o parte de luncă, Nicolae plantase tot felul de pomi fructiferi, dar nu erau încă pe rod. Din cartofi fermentaţi, reuşise un fel de whisky.

În cârciuă intrau şi femeile, căci în igluul din făţă, Miţa deschisese stabilimentul Crucii de Piatră şi curtezanele, în pauzele prelungite, şi-ar mai fi clătit gura sporovăind. Doar licheaua de Gogu se mai rătăcea pe la Cruce când se-mbăta, intrând să-ntrebe ce mai fac doamnele, până ce Lenuţa se-nvrednicea să arunce cu vreun pantof după el.

La cârciumă, lipseau fructele pentru lichioruri, cum lipseau şi clienţii dincolo, peste drum. Stabilimentul se pregătea de faliment.

Partea periculoasă a afacerii, aprovizionarea cu fructe, i s-a părut lui Cornel că-i stă la îndemână şi el a intrat în parteneriat cu unchiu-său Nilă.

A trecut râul şi nu departe a descoperit o livadă cu pomi exotici, portocali, migdali, lămâi. Din când în când, poposeau cetele zgomotoase ale îngerilor, se înfruptau şi plecau în drumul lor mai departe. Cornel şi-a umplut rucsacul revenind, încă o dată, şi încă o dată, iar la un

moment dat nu s-a mai întors. Îngerii gardieni l-au închis. Încălcase normele locului şi consemnul dintre Tobârlan şi Dumnezeu. Tobârlan nici nu a vrut să audă, n-a dorit să intervină. De la o vreme nu-i mai putea ţine în frâu. L-a lăsat pe Cornel să-şi facă pedeapsa. Nimeni nu avea de ce să-i încalce porunca.

Acolo pe insulă, tata avea un rol principal. Îşi terminase romanul şi încheiase şi lectura lui pe ecranul mare care se vedea din orice parte a insulei. Nu reuşise să-şi formeze o echipă, ca să pună pe roate o televiziune adevărată, astfel că lucrurile mergeau ca la staţia de amplificare. În faţa mea, citise ultimul capitol cu final deschis. Nu putea să-l lase aşa!

Înaintea unei pauze de publicitate, la sfârşitul emisiunii, ne-a anunţat că lucrează asupra epilogului şi are deja câteva idei. Dar mai avea ceva important să anunţe, reuşise să convingă juraţii de nevinovăţia lui Cornel. Mizase pe faptul că-i mai trebuia timp proaspătului venit, ca să-şi şteargă din memorie apucăturile de dincolo şi să se acomodeze, să-şi fixeze legile nescrise ale locului.

Pledase pe vremuri în Merişani pentru colectivizare, aşa îi ceruse funcţia de secretar la Sfatul popular. Nu faci întotdeauna ce vrei! Nu-şi făcea nici din reuşita de la procesul lui Cornel un titlu de glorie, în fond Cornel nu făcuse de capul lui ce făcuse. Aşa înaintau vremurile, cu strâmbături.

Ca autor, Toma putea să decidă singur asupra finalului cărţii sale, dar epilogul era sigur că va avea urmări, oricum l-ar fi conceput. Situaţia pe insulă devenise tensionată. Prea grea şi importantă decizia ca să-şi i-a asupra lui toată răspunderea. Îi va strânge pe toţi Tobârlanii în studio într-o Conferinţă şi vor hotărâ împreună într-o emisiune înregistrată, ca să rămână mărturie, ce vor face cu Tobârlan ăl bătrân. Nu se mai putea trăi aşa cu el! Se retrăsese în coverga lui ca într-o chilie, suferind pentru toţi.

Refuza mâncarea, băutura, nu-i trebuia nimic! Devenise o umbră ce-i urmărea îndeaproape pe toţi ai lui, mustrându-i şi amintindu-le că fericirea nu e veşnică nici măcar aici. Se credea Dumnezeu, dădea edicte, stabilea reguli pentru insulă, le trimitea lui Toma să le citească în emisiune, se purta ca un dictator comunist. Nici măcar nu mai înjura de Cristoşi! O luase razna, îşi pierduse înţelepciunea dovedită pe pământ.

De la un moment dat atenţia lui Toma fu prinsă de ce se întâmpla pe ecran la publicitate. Nu mai văzuse reclama. Nu ştia de unde apăruse. Cuvintele se insinuau în ecran pe fondul unor imagini care i se păreau cunoscute. Parcul, biserica, ograda lui Nilă, casele Lupeștii…

7

Momente de Ogradă este prima ediţie a unei conferinţe anuale despre tradiţiile si locurile Merişaniului, despre responsabilitatea lucrurilor care îţi plac, despre familie şi despre prietenii adevăraţi.

Anul trecut am avut o ediţie, să-i spunem, pilot. Cei care au participat ştiu că a fost despre muzica bună, mâncare la ceaun, vin curat tras în oale de pământ, pe care îl bei până dimineaţa şi nu te doare capul, despre copiii care s-au jucat pe deal în timp ce rockul se împrietenea cu satul. Au cântat Viţa de vie, Pinholes, Relative.

Totul într-o ogradă mare şi, cel puţin, foarte frumoasă.

Anul acesta va fi şi mai bine, pentru că aşa sunt întâlnirile între prieteni: de fiecare dată, mai bune.

Mai binele acesta va fi făcut de muzica celor de la ROA, RELATIVE, The Kryptonite Sparks si DJ Jiji. Surpriza este că nu doar vor cânta, dar se vor întrece în gătit alături de neîntrecutele Maria şi Nadia. (Maria, iarăşi Maria, care dintre Marii?)

Da, şi mai avem vin d’ăla bun, dar şi multe altele.

Să nu uităm, conferinţa noastră este un eveniment al întregii comunităţi a Merişaniului şi tot efortul acesteia trebuie recompensat pe masură. Altfel spus, conferinţa noastră va deveni anuală, dacă ea se va putea susţine singură.

Accesul, în limita spaţiului oferit de ogradă, se face pe bază de bilet, dupa cum urmează:

75 de bilete la preţul de 150 lei care include accesul în ogradă plus cazarea.

100 de bilete la preţul de 100 de lei care include accesul în ogradă, fără cazare.

Parinţii cu copii sub 14 ani (vai, cât or să se mai joace prin ogradă copiii, în timp ce părinţii se vor bucura de atmosferă) primesc acces gratis pentru cel mic. Detalii despre cum puteţi achiziţiona bilete la:

alin@dark-side. ro

Ia uite de ce sunt în stare nepoţii Tobârlanilor de pe ramura lui Nilă, unită prin tanti Aurica cu Dogarii! Locul nu era altul decât Cârciuma Dogarului din ograda lui Nilă. Acolo pare a fi Raiul, nu aici unde sunt eu acum. Fără muzică bună, fără mâncare la ceaun, fără vin curat tras în oale de pământ, pe care îl bei până dimineaţa şi nu te doare capul…

8

În Studioul principal, Toma construise deja decorul. Grămezi de pietre în faţă, iar în spate, la circa 10 metri, fântâna lui Tobârlan cu gura decupată în peretele de ciment, cât să intre coferul. La mijlocul distanţei dintre pietre şi fântână, plasase un scaun cu trei picioare ca cel al Oanţei. Deasupra fântânii, dealul prăvălit pe care se ghiceau terasamentele lui unchiu Nicu.

Grămezile de pietre erau egale. Rămânea încurcată treaba cu anii. Cum să aduci personajele la aceeaşi vârstă? Nu era uşor, dar la dimensiunile cereşti se putea orice, cu

puţină înţelegere din partea Tobârlanilor ăştia încăpăţânaţi!

9

Am recunoscut cârciuma lui Nilă descrisă de tata. Reclama fluorescentă era aprinsă. Câteva mese şi scaune goale, scoase afară aşteptau. Nu m-am oprit. Traversând drumul, am trecut pe lângă o cruce veche din piatră şi fără să bat la uşă am intrat în igluul Miţei. Pe un coridor lung, alte patru uşi închise, iar lateral în dreapta, o scară interioară urca la etaj. Pe uşile camerelor, stăteau lipite cărţile de vizită ale fetelor. Citesc una dintre ele. Maria – primeşte de la 17 la 19. Privesc instinctiv mâna stângă, dar locul unde trebuia să fie ceasul era gol. Observasem asta de când mă trezisem pe insulă. Doar mapa aceea de carton, legată cu elastic pe care o primisem la CNSAS şi pe care apucasem doar să o răsfoiesc în maşină, nu se pierduse.

Patul imens, alb, mi se părea o câmpie ninsă. În mijlocul lui nu era Maria cea la care m-aş fi putut aştepta. Când s-a ridicat, uimită, halatul acela lucios de mătase verde-mentă i-a lunecat pe umeri descoperind un trup ce se deschidea către mine, surprins el însuşi de reacţie. Tinereţea abia îmbobocită a explodat ca o regină a nopţii şi braţele ei m-au cuprins în vâltoarea unei ape. Buzele roşii, de rodie, căutau să-mi soarbă respiraţia. Trăgea de haine să le smulgă, de parcă pasiunea ei adormită dintr-o dată se trezise şi mă avea acolo singur cu ea.

Ne rostogoleam prin pat în toate direcţiile, alternând succesiv privilegiul dominator de deasupra. Dincolo de pat era hăul, iar la capătul hăului Miţa se uita la noi. A luat o cravaşă din piele de la capătul patului, o biciuşcă din cele folosite la diferite orgii şi a încins fără milă trupul contorsionat al femeii.

— Am ştiut totdeauna că pui pasiune! Pasiunea nu are ce căuta aici! Am ştiut că din cauza ta! Tu, numai tu!...

Şi o lovea cu ură, cu răzbunare.

Capitolul XXII. Nicolae

1

M-am strecurat de acolo, luându-mi de pe noptieră mapa cu cele două dosare. Pe coperta celui de deasupra, ofiţerul de securitate caligrafiase, între ghilimele, cu litere mari – „Simigiul”. Ce fel de covrigi o fi vândut unchiu’ Gogu? Tocmai ce îmi apăru în faţă igluul lui. Sub clopotul transparent, dispunerea structurii de rezistenţă aducea cu casa de pe Livezilor nr. 15, dinainte de a fi muşcată de cupa de oţel a buldozerului. Era identică. Parcă mai înaltă decât mi-o aminteam. Am intrat în sala lungă cu geamlâc, pipăind materialul transparent şi puţin elastic, apoi am pătruns în sufrageria imensă. Mărturisesc, uimirea m-a copleşit, căci biblioteca pe care o considerasem pierdută, se întindea pe trei pereţi ai camerei, iar de pe mobilă străluceau pietrele de mină.

Am strigat, nu era nimeni acasă şi am ieşit afară în curtea din spate, unde am zărit lacul. M-am aşezat sub o umbrelă verde, la o măsuţă, pusă acolo parcă special pentru lectură. Balansoarul din lemn, cu braţele îndoite rotund, era comfortabil şi, prăbuşindu-mă în el, am putut în sfârşit să mă afund în lectură. Pe „Simigiu”, ca frate mai mare l-am pus pe masă şi am început să citesc dosarul lui Nicolae Sima.

Nu era voluminos. Câteva note informative, referate, extrase din procese verbale de interogatoriu, alte note, declaraţii, o fişă biografică, o caracterizare, două fotografii de la nuntă, de la cea de-a doua nuntă, nimic spectaculos. Spicuiesc din Situaţia personală întocmită comform datei, în 28.02.1942:

- Sima Nicolae activează în mişcarea legionară din

martie 1936.

- Contingent 1937, cu grad de caporal, Regimentul 4 Dorobanţi.
- Între 1939-1941 – 225 zile concentrare.
- Între 22.06.1941-01.12.1941 – 139 zile concentrare.
- Caracterul – tare, temperament sanguin.
- Nu are nicio autoritate în viaţa publică şi privată.

Un alt referat. 15.11.1944. Referat / Postul de Jandarmi Merişani.

„Din cercetarea scriptelor postului şi din informaţiile primite cu ocazia investigaţiilor, am stabilit că susnumitul s-a înscris în mişcarea legionară în 1936. De la înscriere şi până la rebeliunea legionară a îndeplinit funcţia de curier. N-a comis niciun fapt ostil, în schimb a fost de încredere faţă de şefii de organizaţie din Piteşti. În acest timp a luat parte la marşurile ce se făceau de la o comună la alta şi plătea lunar cotizaţie.

În timpul rebeliunii legionare de la 21 ianuarie 1941 a luat parte la rebeliune în calitate de şef de cuib. La Piteşti, când a ajuns în prima zi şi a văzut cum se prezintă situaţia, s-a înapoiat acasă. Astfel că nu a fost dat în judecată şi nici condamnat.

De la rebeliune şi până în prezent nu s-a mai dedat la niciun fel de propagandă în formarea mişcării legionare. În prezent este concentrat la Regimentul 4 Dorobanţi. Propuneri:

Până în prezent nu se vede nevoia de a fi „internat”. (cu sensul clar, bănuiesc)

Şeful Postului de Jandarmi. Plutonier SS indescifrabil.”

Continuu lectura adâncit, fără a ţine cont unde mă aflu.

Declaraţie Nae Ghinea, 56 ani, căsătorit, 6 copii. / „În perioada cât a fost legionar, Sima Nicolae s-a purtat

necuviincios faţă de populaţie şi cu aere. A luat parte la toate activităţile care se făceau.

În timpul rebeliunii a strâns mai mulţi derbedei mincinoşi din localitate şi a plecat cu ei la Piteşti să participe. A luat parte la rebeliune, dar când a văzut că este chestiunea agravată a fugit acasă. Nu a fost condamnat. După rebeliune nu s-a mai manifestat cu nimic.

Mai ştiu că până să vină regimul legionar la putere, s-au strâns din mai multe comune apropiate şi au vrut să plece spre Deduleşti Argeş în marş, însă au fost opriţi de jandarmii din Legiunea Jandarmeriei Argeş şi s-au întors.”

Din Fişa biografică / „În timpul guvernării legionare a fost înaintat la gradul de şef de garnizoană dovedindu-se a fi o fire violentă şi fanatică. În timpul rebeliunii a strâns mai mulţi legionari cu care a plecat să ia parte şi el la Piteşti, însă neputând fi arestat, nu a fost înaintat judecăţii.

După 23 August 1944 nu s-a mai dovedit a mai depune activităţi în favoarea fostei mişcări legionare, înscriindu-se de formă în Frontul Plugarilor pentru a-şi camufla trecutul său dubios. În prezent numitul este mutat cu domiciliul, ca agronom, la staţia CFR Bacău, cu scopul de a-şi pierde probabil urma.

Este un element periculos, capabil de orice când i se va cere.”

Inf. CRIP. 19 decembrie 1949 / „Vă informez spre ştiinţă că numitul Sima Nicolae din comuna Merişani va pleca din comună pe considerentul de a nu mai fi urmărit de autorităţi. Numitul în trecut a fost şef de garnizoană şi pentru trecutul său politic dubios, vrea să dispară pentru a-şi ascunde personalitatea.

Sima N în prezent se manifestă contra Regimului Democrat şi nu vede cu ochi buni înfăptuirile făcute de partid şi clasa muncitoare. Este un element feroce şi foarte periculos de felul cum priveşte toate reformele.”

Alte diverse Note conţin: 09.03.1951 / „Informăm spre ştiinţă că numitul legionar Sima N a plecat din comună în 1948 în fostul Judeţ Huşi. (În 1948 m-am născut eu. Îmi explic de ce l-am văzut prima dată pe unchiu Nicu, abia după terminarea liceului). De atunci şi până acum nu a mai apărut…”

02.04.1951 / „Susnumitul se afla la Clucereasa, Muscel ca pomicultor…”

09.12.1954 / „Alături vă trimitem dosarul de legionar al numitului Sima D Nicolae ce ne-a fost înaintat de MAI Direcţia IV şi care a fost identificat de noi la staţia CFR Târnavele, în funcţia de impegat de mişcare. Luaţi măsuri spre a fi supraveghet informativ…”

29.06.1955 / „La staţia CFR Târnavele obiectivul urmărit de către noi, numitul Sima Nicolae, născut… fost şef de garnizoană, a funcţionat în calitate de impegat de mişcare. De aproximativ două luni susnumitul a fost mutat la Regionala CFR Bucureşti care l-a încadrat la altă staţie.” (Pe acelaşi document se scrie cu pastă roşie: Identificat CFR Chiajna. În 56 a murit tata şi el nu a fost acolo. Poate n-a ştiut, nu l-a informat nimeni…).

27.02.1957 / „Susnumitul Sima N este salariat în cadrul Sfatului Popular Raional Târgovişte în funcţie de şef secţie agricolă…”

11.03.1957 / „Susnumitul Sima N se află cu serviciul la secţia agricolă Brăteşti, raionul Târgovişte.”

2

… Cufărul mare, încăpător, îl avea de la Nilă. Înainte să plece în concentrare la Regiment (Regimentul 4

Dorobanţi), unul Ştefan – bun tâmplar, dar cam beţiv, nu se ţinea de treabă şi rămăsese sărac – avea o datorie pentru ce consumase la cârciumă:

— Mă Nilă, în contul datoriei îţi fac un cufăr!

— Ştefane, nu pot să-ţi şterg toată datoria că e prea mare, îmi faci trei! Vorbă aruncată glumind peste tejghea. Nebunul a prins-o din zbor şi după două zile a venit cu cele trei cufere.

— Pentru încuietorile astea speciale, nemţeşti şi pentru vopsea, mai dai o ţuică. I-a dat Nilă că nu era cârcotaş şi avea de unde. Nu le-a păstrat pe toate acasă, la ce să-i trebuiască toate trei. Nebunul ăla le adusese într-o căruţă. Unul dintre cufere i l-a dat lui Toma şi cealalt lui frate-său Nicolae. Nicolae s-a ţinut pe front de al lui. Când s-a terminat războiul a adus cufărul acasă şi l-a urcat în pod.

Acum, pare că iarăşi are nevoie de el şi l-a coborât de cu seară, aşezându-l în mijlocul camerei. N-a fost încântat Tobârlan când l-a înştiinţat că vrea să plece.

— Tăticule, nu mai pot răbda să-i văd pe ţopârlanii ăştia de comunişti că-l ameninţă pe şeful postului de jandarmi cu reclamaţii la partid dacă nu-mi face dosar, să mă trimită la puşcărie. (Se înţelegea bine cu plutonierul. Cumsecade, nu voia să-i facă rău.)

— Şi crezi că dacă speli putina, cum ai făcut-o la rebeliune, spălătura nu pute? Nu dau ăştia de urma ta?... Nu dai înapoi când ai hotărât ceva şi nu poţi linge unde-ai scuipat! Eu ştiu că aşa v-am învăţat. Plăteşti pentru faptele tale aici, pe pământ, nu-l amesteci pe Dumnezeu! Nu m-aţi ascultat nici tu, nici Nilă, nici Gogu. Cine mai era ca voi? Ai grijă, grijania mătii, să nu-mi laşi ascuns prin casă amărâtul tău de pistol! (În grijania aia, vinul era aspru şi înţepa limba.)

— L-am îngropat în pădure de mult, n-ai grijă matale!

— Îl îngropi, când nu eşti în stare de el! (Tata-mare a ţinut puşca de vânătoare la vedere, la capătâiul patului până ce au venit miliţienii de i-au luat-o.)

Tobârlan se grăbi să iasă din cameră. Nu l-a întrebat unde pleacă. Bine că nu l-a întrebat, n-ar fi ştiut ce să-i răspundă!

În cufăr şi-a pus lucrurile de trebuinţă; câteva rânduri mai bune de haine şi alte câteva ponosite, de „camuflaj”. Un trening, un pantalon bufant, o pălărie, o bască, un fes de lână şi două-trei cămăşi. La fundul cufărului a pitit uniforma, cămaşa verde şi centura cu diagonală. Nu reuşise să scape de ele. Cum să le îngroape? Ce-ar fi zis Căpitanul?…

A plecat de cu noapte, sărind pârleazul în gard pe sub nuci, trecând gârla, direct prin pădure. Dincolo de peron, peste linie, erau nişte stive de buşteni retezaţi. Nu l-a văzut nimeni când a urcat de pe partea opusă a peronului. Trenul de noapte nu avea navetişti. Ajunse în Bucureşti, fără să întâlnească vreun cunoscut. La informaţii, primul tren pleca în cinci minute spre Moldova de la peronul 6. Era bun. S-a predat destinului. În vagon aţipi imediat. Se trezi odihnit. Nu ştia cât timp trecuse. Compartimentul înţesat cu călători mirosea a sărăcie lucie. Undeva între Adjud şi Bacău se hotărâ brusc să coboare. Dădu jos cufărul din plasa de bagaje de deasupra. Era o gară nu prea mare. Aşezat pe o bancă se hotărâ să aştepte dimineaţa. Altfel poţi gândi la lumina zilei.

După ce dădu trenului semnalul de plecare cu paleta albă cu dungă roşie, şeful de gară se aşeză lângă el. Din vorbă-n vorbă (mă mir, că unchiu-meu era cam mut!), norocul puse ochii pe Nicolae şi se întrezări limanul. Îşi găsise de lucru. Şeful gării rămăsese singur şi avea nevoie de un om.

— Ultimul impiegat de mişcare, un amărât căruia i-am întins mâna, s-a făcut activist al partidului şi m-a lăsat baltă. Dumneata ce pregătire ai la bază?

— Trei ani şcoala tehnică pomicolă.

— Vedem cum facem, vorbesc unde trebuie şi aranjăm. Hai, ia-ţi cufărul! Am o cameră liberă la canton, cu un pat, unde a stat până acum „activistul”. Să te

instalezi acolo.

S-a rezolvat destul de repede. În trei zile a primit şi uniforma de ceferist apucându-se să facă ce ştia mai bine, în timpul liber, plantând pomi fructiferi şi viţă de vie în grădiniţa din faţă de la canton.

Într-o seară, după vreo nouă luni, când descuie uşa şi intră în casă, găsi cufărul deschis şi îl izbi în faţă cămaşa verde aşezată deasupra. Îl cuprinse îndoiala. Poate că el a scos-o de la fundul cufărului şi nu-şi mai aducea aminte. L-a mai ros gândul să scape de ea. Chiar a vrut odată să o împacheteze şi să o pună într-un tren, să i se piardă urma. Dar n-o făcuse.

Dimineaţa, şeful gării i-a arătat o hârtie. Se înţelegea bine cu şeful. De nădejde, om gospodar! Îl dibuiseră. Seara, de pe scara vagonului, cu cufărul în mână, s-a uitat înapoi cu părere de rău. Oare ce va urma, care va fi să fie viaţa lui?...

În anul 1960, o altă notă îl găseşte căsătorit cu Mimi, locuind cu chirie în Târgovişte pe Strada Nicolae Bălcescu, nr.159...

Nici urmă de puşcărie, cum am bănuit! Nimic spectaculos, o hăituială continuă generată nu de organe, ci de propria-i frică. Nu se mai putea lepăda de cămaşa verde cu diagonală de piele, necroită se pare pe măsurile lui. La propriu, poate chiar scăpase de obiecte, nu ştiu amănuntul.

Şi glonţul slobozit din pistol, singurul glonţ hotărât de el ce ar fi trebuit să pedepsească trădarea Ioanei, prima soţie, s-a dovedit ezitant, un eşec! A ales să rămână în impotenţa lui, mic. Nimic nu i s-a potrivit. Mi-am adus aminte de stofa pe care mi-a făcut-o cadou, când am terminat liceul, nici pe aceea nu a ştiut să o aleagă. Omul şters, cu glas pierdut, ascuns, nu şi-a putut depăşi condiţia nici măcar în dosar.

Chiar şi nunta, momentul lui de glorie, când s-a deplasat de la Piteşti conducerea legionară a judeţului,

aflată în centrul relatărilor celor interogaţi şi a informatorilor din dosarul lui, sau al lui unchiu Gogu, sau în dosarul de cadre al mătuşii mele Gica (acum ştiu sigur – nicăieri nu se comfirmă prezenţa la petrecere a lui Horia Sima.), a fost o exagerare a ţaţei. În mintea mea, de data asta a scriitorului, aşteptările vizând anvergura personajului m-au dezamăgit.

3

Curtea largă din faţa bisericii, de obicei generoasă cu umbra coborâtă în jos pe crengi din frunzişul stejarilor înalţi şi din cetina brazilor, lipită de iarbă şi fixată de tulpinile copacilor, abia de mai făcea faţă pâlcurilor de legionari venite din satele vecine care nu mai avuseseră loc în biserică. Se înverzise parcă şi ea, umbra, strivită între verdele de deasupra, verdele ierbii şi agitaţia celor îmbrăcaţi in cămăşile lor verzi cu diagonală şi pistol la şold, ce parcă nu mai aveau răbdare să aştepte. Înăuntru, în biserică, aerul devenise aproape irespirabil. Slujba era pe sfârşite şi urma, partea cealaltă a spectacolului, cea care trebuia să înalţe evenimentul ca un corolar la rangul de nuntă legionară.

Doar Tobârlan în portul lui alb de ţăran (şi poate mireasa), făcea notă discordantă acolo în faţă, în strana lui, prima strană de lângă altar. Şi mireasa şi el păreau încruntaţi. Fiecare de propriile griji. Popa Gheorghe nu îndrăznise să-l roage să lase strana unui invitat. Nici n-avea cum. Era socru mare. Îi citise deja sictirul în tăişul ochilor. „Oare băieţii lui nătăfleţi n-or fi văzut? Casa asta vopsită verde, că e numai faţadă?... N-are pereţi, n-are acoperiş!...”

Şefii judeţului se aflau cu toţii în biserică invitaţi de naşul de cununie, Morărescu, iar şefii de garnizoane din zonă, nu voiau să se facă de râs în faţa oaspeţilor de vază. Se asiguraseră că demersul acelei zile va pune în valoare

ce citiseră ei în Cărticica şefului de cuib, legăturile strânse cu creştinismul ortodox şi românitatea tradiţionalistă a Legiunii. Ecourile unor incidente dramatice, pogromul început, asasinatele şi răzbunările politice întâmplate mai ales în Bucureşti, ajunseseră până la ei, împroşcaseră cu ceva pete negre „soarele sfânt de pe cer”, dar entuziasmul venirii la putere le dădea dreptul să-şi facă socoteli.

După slujbă, grupurile legionare au mărşăluit aliniate pe uliţele satului, iar de la gară până în dreptul parcului, pe porţiunea asfaltată şi-au arătat adevărata măsură a măiestriei. Cântecele şi cuvintele înflăcărate au răsunat puternic din piepturile lor semeţe şi nu s-au oprit decât în curte la Morărescu, unde tronau două butoaie mari cu vin.

Capitolul XXIII. Tobârlanii

1

Nu ştiu dacă cititorul acestei cărţi va gândi ca mine. Încerc să mă dumiresc şi dacă personajele mele schiţate se pot aşeza comod într-un roman. Am amestecat planurile, n-am pus personajele să relaţioneze destul, alteori au relaţionat nefiresc, nu le-am conturat suficient ca tipologie, ca epică, psihologie etc. Recunosc, uneori am amestecat stilurile, timpii istorici şi cei ai povestirii, spaţiile, am inclus şi un metaroman, nu-i prea mult? Fără o succintă organizare!… De parcă am avut numai dubii, nu şi idei.

S-ar crede că nu am depus niciun efort să salvez lumea Tobârlanilor, în declin.

2

Am lăsat dosarul din mână, flexând picioarele şi legănându-mă în balansoar. Copil fiind, încă aveam repere.

Mă trezeam buimac în căruţă, când soarele de-abia răsărise. Veroana, mama, tata şi unchiu Petre ne luau cu ei în luncă, la vreme de sapă. Tata mâna boii, din picioare, şfichiuindu-i cu vorba. Hăis, Vânătule! Plăvane, cea! Burtilă Maria şi eu, nu aveam sape, păşteam boii şi ne jucam purceaua sau țurca în umbra nucului. Când se punea vipia, ne răcoream la râu. Cu cine să rămânem acasă? Mama-mare Lina nu-şi mai putea mişca picioarele, să aibă grijă de noi.

În faţa covergii, tata oprea boii, se dădea jos din căruţă şi îi ducea lui tata-mare ulciorul cu apă proaspătă din fântâna lui. Apoi ne lăsam în dreapta, pe drumul zăvoiului, cam până în dreptul nucului. Aveam acolo fiecare familie, câte o jumătate de pogon de la ăl bătrân. Rândurile lungi de porumb se întindeau până sub gară. Nilă îşi avea şi el locul lângă noi, dar nu ne potriveam niciodată la sapă, în acelaşi timp, ai lui grăbindu-se, având pământuri şi la Guia şi în alte părţi. Tanti Leana şi ţaţa aveau terenul lipit de cel al lui tata-mare, învecinat cu izlazul unde păşteau vitele, și în celălalt capăt, până la râu.

Ceilalţi fraţi, mai domni, Gica şi Gogu, n-au avut se pare pretenţii la pământ, iar Nicolae la împărţire n-a fost prezent…

3

Dar vreau să revin asupra jocului de ţurcă. Sub nuc, la umbră, se teşise iarba de zbenguiala noastră. Ca scriitor am o mare nemulţumire. De ce să se piardă acest joc, ţurca, aşa cum s-au pierdut datinele, portul, cântecele şi celelate tradiţii ce au traversat neatinse secole şi milenii?

Nu ştiu dacă romanii sau dacii, copiii lor, care dintre ei au inventat primii țâcul, un băţ ascuţit la ambele capete, de 10-15 centimetri, cioplit cu grijă pe patru laturi pe care un cuţit priceput încrustase cifrele romane I, V, X, XX. (sau I, VI, XII, XXIV).

Nu ştiu dacă dimensiunea bătătorului, cioplit dintr-o

scândură ascuţită pe-o latură, cu mâner, de 30-40 de centimetri toată, are vreo importanţă.

Nu ştiu dacă adâncitura aceea – mai mult lungă şi strâmtă ca să stea deasupra ei transversal țâcul, fără să cadă, să poată primi impulsul de la mânerul bătătotului, sau la alegere de la un băţ de alun mai lung decât bătătorul, ca să-l arunce mai departe – scobitura aceea amplasată la marginea cercului trasat cu grijă pe pământ sau în iarbă, cu o rază de aproximativ un metru, un metru jumătate – se numeşte în toate locurile ca la Merişani, ghibă. (nici țâcul şi nici ghiba nu le-am găsit în dicţionar).

Se formau două echipe, fiecare din doi-trei copii. Una la bătaie, cealaltă la prindere. Dacă prindeai din zbor țâcul aruncat, cu poala sau cu agerimea mâinii, nu trebuia să-l laşi să cadă, îl eliminai pe cel care era la bătaie. Dacă nu, din locul unde atingea prima oară pământul, apreciai cam câte bătătoare încap în distanţă, nu le mai numărai, iar dacă echipa adversă considera că aprecierea a fost cinstită, acelea erau punctele. În cazul când echipele nu cădeau la pace, se putea măsura efectiv cu lungimea bătătorului, şi cel care greşise încasa penalizarea.

Punctele se puteau şterge, dacă aruncai țâcul cu mâna şi loveai bătătorul lăsat în mijlocul cercului, fără ca țâcul să iasă afară din cerc. Dacă ieşea, te uitat la numărul scris pe latura de deasupra, aşezai pe lung țâcul în ghibă şi-l loveai la capătul ce ieşea din scobitură, să sară potrivit ca să-l mai poţi lovi cu bătătorul încă o dată şi încă o dată, să-l trimiţi cât mai departe.

Şi tot aşa, până eram chemaţi la masă. Mâncam şi începeam din nou. Aşa se face că înainte de a merge la şcoală în clasa întâi, după o vară ca asta, ştiam deja să numărăm şi să socotim.

Tobârlanii ştiu, că aveau echipă. Maria prindea cu poala rochiei țâcul. Burtilă îi dădea aripi să zboare, când îl atingea cu bătătorul, iar eu cu socotelile şi aprecierea corectă a distanţei. Nu ştiu dacă am greşit vreodată. Nu ne stătea nimeni în faţă!

Ne întorceam seara şi, mărturisesc, mă minunam de glasul îmblânzit al lui unchiu' Petre (el desjuga boii de la căruţă) şi de tandreţea cu care-i ţesăla şi-i adăpa, înainte de a-i băga în grajd.

4

Duminica în straie curate, mergeam la biserică. Uneori mai scăpam din vedere închinarea icoanelor, sub privirile încruntate ale ălui bătrân. Întorşi acasă, după ce sorbeam zeama aceea gustoasă din castronul smălţuit, cu bobiţele de grăsime înflorind pe deasupra – grăsimea o lăsase din belşug în tuciul imens, aşezat pe pirostrii, fiertura vreunei orătănii sacrificate pentru sfânta zi lăsată de la Dumnezeu tihnei – plecam Devale.

Distribuţia bucăţilor era riguroasă. La masa copiilor, ajungeau măruntaiele: aripile, pipota şi ficaţii. Ciortanele şi pieptul se cuveneau bărbaţilor, stâlpii casei. Femeile îşi disputau spatele, gâtlejul şi ghiarele, şi cea care era de rând la servit, dintre Veronica şi mama, îşi păstra pentru sine ca pe un trofeu, târtiţa.

După-amiaza, ne îmbrăcam din nou frumos şi plecam Devale. Părinţii se opreau la Mat cu prietenii sau neamurile, să descânte o bere la halbă înnădită, în timp ce noi, copiii, după ce ne primeam mărunţişul de buzunar, tăbăram pe căruţa omului cu îngheţată, atenţi la cleştele lui de argint, să aibă cupa bine încărcată, când punea zapada albă şi dulce în pahar. Şi omul acela nu ne înşela niciodată.

Alegeam apoi, dacă ne pierdem vremea la horă pândindu-i pe cei mari, băiţi şi fete, cum se căutau din priviri rupând cercul, se mutau din loc în loc să-şi găseau perechea, să se potrivească la joc în doi. Se trăgeau în mijloc şi se-nvârteau apoi, până cădea arcușul pe corzi parcă din nori, și se oprea vioara să se șteargă lăutarul de sudori. Avea Ciontică o batistă cât faţa de pernă şi se

ştergea cu ea.

Sau, ne mutam în parc, să vedem meciul de fotbal ce-l avea de disputat Avântul Merişani cu Forestierul Stâlpeni.

5

Oare ce ne-a cutremurat într-atât edificiul domestic? Cine ne-a răscolit organismul ca o cârtiţă, ca un cancer latent? Lăcomia, banul, pământul să fi fost viermele de oţel ce ne-a răzvrătit neamurile?

Îmi închipui semeţia în capul mesei a lui tata-mare când reuşea să-i strângă în jurul lui pe toţi cei opt copii pe care-i avusese cu maica Lina. Obiceiul era mai vechi. Eu nu i-am prins niciodată pe toţi, n-aveam cum. Unchiu Nilă după ce se însurase cu tanti Aurica nu prea catadicsea să coboare pe Priba, nu putea să-şi lase cârciuma. Se dăduse cu totul de partea Dogarilor.

Gica, luată de vârtejul vieţii, pe val cumva, prinsese un vânt bun la pupa şi nu-şi putea lăsa jos pânzele, n-avea cum să-şi părăsească corabia.

Gogu mai cobora câteodată din tren şi, la braţ cu Tanţi, o sprijinea pe tocurile ei înalte, atent să nu-i zboare pălăria uriaşă albă în praful drumului (Provizorie era ea, din firea ei!). Ajungeau tot mai rar şi se plângeau că desfiinţaseră comuniştii la gară serviciul caleştilor, cum era odată.

Ceilalţi, fiecare cu necazurile lui. Ce s-o fi schimbat într-atât, de unde atâta încrâncenare, că doar nu democraţia populară ne-a învrăjbit în asemenea hal? Cel mai puţin, aproape de loc, nu-l regăseam acolo, la masă, pe unchiu Nicu.

Capitolul XXIV. Simigiu

1

Am lăsat dosarul lui Nicolae Sima de-o parte şi am început să răsfoiesc luând de pe masă celălalt dosar cu nr 3292 „Simigiu”. Parcă îmi pierdusem răbdarea să-mi chinui ochii, în spatele ramelor ochelarilor, cu scrisul acela aproape indescifrabil de mână, şters pe hârtia învechită. Mi-aş fi dorit un alt simţ, neatins. Poate că auzul… şi ca prin vis, în linişte aia veşnică mi-a pătruns tot mai aproape în urechi un zvon de glasuri din care distingeam limpede, inconfundabila voce al lui unchiu Gogu.

2

— Mă, Waltere, tu esti un neamţ prost, mă!

— Nene Gogule, află că mă supăr eu într-o zi şi poţi să mă ceri cât vrei de la conducerea trustului, că nu mai merg cu matale în delegaţie.

— Ba mergi mă, Waltere, nu faci ce vrei tu, că nu eşti de capul tău. Eu sunt conducerea ta! Şi stai să-ţi explic pe-ndelete, că avem timp până la Topliţa, de ce e capul tău prost, cu toate că dacă stau şi-ţi explic nu se mai schimbă lucrurile. Vezi tu, dacă Hitlerul tău nu pierdea războiul, eu eram acu departe pe plaja Monte Carleză cu ciolanele la soare, întinzând uleiul de zeamă bordeleză (bronzul) pe fuselajul de stewardesă al Mariei, pe sub aripi şi la ampenaje, în locurile alea mai sensibile unde îşi ţine ea capitalu. Nu mai eram aici în camionetul tău prăpădit, să mă zdruncini, de mi-au sărit balamalele. Nu mai căram materiale de construcţii, ca să ridice comuniştii tăi puşcăriile alea de blocuri.

— Păi eu sunt de vină? Nu matale m-ai adus aici pe fundătura asta de stradă ca să luăm nu ştiu pe cine?

— Waltere, să ai grijă cum vorbeşti cu ăla pe care-l luăm cu noi, că eu ţin la tine, neamţ prost ce eşti! Chiar dacă-l vezi civil, să ştii că e de-ăla de-i curge cerneală albastră din ochi şi are urechile fine. Să nu te trezeşti că-ţi

ia măsura la pantofi, să-ţi pună cătuşe la picioare! Să-ţi vând un pont: cătuşe adevărate nu exotice, nu te gândi, nebunule, la de-alea erotice! Că prost cum eşti, dup-aia, pofteşti şi la vreo ofiţerească grasă. Prin urmare mucles la vorbă pe drum, că te citesc pe ordin de front!

Cu o zi înainte, Gogu fusese chemat de securistul lui şi ăsta îi pusese în vedere că are o treabă într-o comună undeva către Sighişoara şi vrea să meargă cu el. De unde aflase puşlamaua asta că plec în delegaţie? Băga-mi-aş p… în ea de naţie, că nu mai poţi să te caci nici în izmene, că miroase.

— Vezi că suntem doi, nene Gogule!

— Mareşale, da să ştii că nu te mai iau înapoi. Vin plin cu materiale.

Pe drum, bineînţeles că în petec şi-a dat tot unchiu Gogu. Era un izvor nesecat de bancuri şi cu vocea lui, cu nimic mai prejos decât a lui Calboreanu, căreia îi altoise un umor natural irezistibil, cu pofta lui de a râde înainte de a spune poanta, creând suspansul, nici nu s-a simţit când au trecut de Braşov şi au luat drumul spre Sighişoara. Cel care îl însoţea pe căpitanul Paraschiv, mai gomos şi mai puţin comunicativ, nu şi-a dezvăluit ce hram poartă şi îşi cam strecura râsul printre dinţi. Paraschiv ne prevenise să-l lăsăm în pace, că e om cu griji, se însoară. Mergea la Criț, la soră-sa, să-i facă întrebarea dacă ea cu sasul ei vor să-i fie naşi. Dacă nu?…

— N-ar fi o problemă, că nu laşi omul la greu! Îl împingi să se nenorocească… îl ajut eu! Se molipsise şi naşul Paraschiv de la unchiu Gogu, avea umor.

— Stai liniştit, nene Gogule, că mai stăm câteva zile. Nu trebuie să ne iei pe noi. Mai avem o misiune de îndeplinit. Mergem în peţit la mireasă finndcă e tot de pe-aici. Mata, când treci înapoi, ne iei doar un butoi cu pălincă.

— Înţeleg îi facem loc, dar nu ştiu dacă are noroc să ajungă întreg. Cu neamţul ăsta de Walter prost la volan, mă-ndoiesc! O să intre lichidul în doage de atâta clătinat.

— Nene Gogule, mă opresc! Cu jignirile matale nu se mai poate!

Viitorul ginerică se foia pe bancheta din spate.

Spre seară, când au ajuns la Criț, Ana şi Hans, oameni cumsecade, nu ştiau ce să pună mai întâi pe masă. Prostu de Walter ar fi vrut să plece, se punea de întuneric până la Topliţa. Ana pe lângă Gogu, simţise că e şefu, scurgea promisiuni din ochi şi şoapte. Gogu pişicher simţise şi el că e rost de dans. Sub capotul lejer cu gulerul răsfrânt, amuşina a mere coapte. „Al dracului poet ratat am mai fost!" clipea din ochi unchiu Gogu.

— Am putea înnopta aici, nu e grabă! Câţi kilometri mai sunt?... La Topliţa, de dimineaţă avem treabă.

Hans scosese o sticlă pântecoasă cu burta plină cu pălincă din beci, spărsese o ceapă, tăiase felii groase de slană şi plecase să dea drumul la grătar în spate. L-a luat cu el şi pe Walter, după ce acesta a tras maşina în curte. Ca să se asigure, ciocniră împreună câte un pahar, privindu-se în ochi: Prost! Prost! Şi-l dădură pe gât.

— Hei, v-am spus eu că Walter recunoaşte până la urmă că e prost?

Paraschiv se aşezase în capul mesei, deh, locul de onoare al prezumtivului naş şi se abonă la pălincă. Doar ginerică nu se deschidea de fel. O cunoştea pe soră-sa mai nărăvaşă, băgase de seamă o strălucire în ochi ştiută... (Asta ar vrea să se f...!) N-apucaseră să stea de vorbă şi, sincer, n-ar fi dorit să-i fie naşă.

— Tovarăşe Gogu, haideţi să v-arăt casa, să v-alegeţi o cameră! Să vă pregătesc patul după ce ne omenim.

— Eu nu sunt comunist şi nu sunt tovarăş cu nimeni. Poate doar cu dracu puțin. Ană, dacă vrei să nu fiu trist, spune-mi Gogu, şi vin.

— Gogule, pintenogule!... Şi-au intrat în casa mare cu şase odăi. Parcă Ana îşi luase cocoş.

Nu s-a lăsat până n-a luat-o în braţe înăuntru şi i-a furat un sărut. Codoșul tot codoș, da' nici ea nu s-a dat înapoi. Şi-a ales ultima cameră care avea dublă ieşire, în

hol şi în spatele casei.

— Eu dorm aici singur, că sforăi. Şi sforăi până vii să mă opreşti… Ea râse.

— Pezevenchi bătrân ce ești!

Noaptea a fost de pomină. Ajunşi la grătar, Hans a adus o găleată cu vin roşu din care luau direct cu cănile de pământ. Gogu i-a îmbătat pe toţi, ridicându-se în picioare, umplându-le cănile şi urându-le noroc, şi prost, ca să se simtă bine fiecare.

— Când ne-o fi mai rău să ne fie ca acuma! Pezevenchiul îşi făcuse suma cât îi trebuia, ca să rămână dârz. Păstra mereu cana jumătate. Şi îşi împletea picioarele cu Ana pe sub masă. Piciorul ei desculţ ajunsese până sus. Trebuia să facă ceva, simţea că nu mai poate! Ca să scape de ei, şi-a adus aminte cât de frumos cânta în tinereţe cântecele lui legionare şi-a început să cânte. Avea de unde, ştia tot repertoriu, şi-l înzestrase Dumnezeu cu un glas!… Ăia doi, securiştii, s-au retras instantaneu. De frică să nu audă cineva şi să cheme miliţia. Cum ar fi justificat că s-au cântat în prezenţa lor cântecele alea interzise? Pe Hans şi pe Walter, Ana era puternică, i-a cărat culcându-i pe amândoi într-un pat în prima cameră. Gogu a continuat să cânte din ce în ce mai frumos şi mai cu foc până o dată nu s-a mai auzit deloc.

Dimineaţa, fratele Anei s-a trezit primul. S-a dovedit că nu fusese atât de beat, ca să nu înţeleagă ce se întâmplase. Când a simţit mişcarea, Gogu a ieşit afară pe uşa din spate. Între timp a ajuns şi miliţia.

— Nu e nevoie să întocmiţi proces verbal! S-au legitimat securiştii. E omul nostru, doar că s-a îmbătat şi a făcut puţin scandal. Avem noi grijă.

Miliţienii au plecat cam nedumeriţi.

— Mareşale, mă ierţi? am greşit!…

— Nene Gogule, cred că te-ai tâmpit! Acum, după ce toată noaptea te dăduşi în spectacol, de află miliţia, trebuie să fac raport. Unchiu Gogu se uită la Walter cât era de mahmur.

— Măcar până plecăm la drum, unde e Ana să ne facă o cafea!

— Ştiu eu unde şi cu cine s-a culcat ea? Hans care nu înţelegea nimic se dădu rotund.

— Mă duc s-o scol, doarme în camera din fund.

Gogu cuprins de griji filosofă pentru sine. „Dacă pui la inimă nu e bine, toate au un cost!”

— Ți-am zis eu, mă Waltere, că eşti prost!?…

3

Tărăşenia asta l-a costat pe Gogu mai tare decât toate prostiile din viaţa lui. Cei doi ofiţeri au făcut raport. Chestionat ca martor şi supărat că l-a făcut prost, Walter a recunoscut că, în delegaţie, Gogu a avut o poziţie duşmănoasă în general faţă de nemţi. Nenea Sima l-a iubit pe Hitler şi i-a povestit cum a vrut să fugă din ţară cu una Maria, stewardesă, pe care a cunoscut-o în calitatea lui de fost şef tehnic la aviaţie. O ungea tot timpul cu zeamuri bordeleze pe piele ca să se bronzeze. Ştia reţeta de la Nicu, frate’su care ăsta nepricepându-se la muieri o irosea pentru pomi fructiferi, ca să-i apere de dăunători.

În noaptea petrecută la Criț, el s-a culcat devreme, că dimineaţa trebuia să plece la Topliţa după materiale de construcţie. A auzit nişte cântece, dar i s-au părut a fi patriotice-revoluționare şi cum toate sunt la fel, n-a mai fost atent la cuvinte, au trecut pe lângă el.

Cel mai înverşunat dintre toţi a fost fratele Anei. Nu putea să-l ierte, avea un dinte împotriva lui! Nici lui Hans n-avea cum să-i spună că soră-sa nărăvașă, zburase cu Gogu în avion pe lună. Şi pe deasupra, nebună cum era, a ţinut morţiş să-i mai fie și naşă…

Singurul care i-a venit oarecum în apărare a fost Hans. El a declarat că în noaptea aia, „Tovarășu Gogu a cântat fără pereche muzică de dans şi joc. Învârtita şi

haţegana încă îmi mai răsunau în ureche, iar Ana n-a stat de loc. Gura fragă, bujori în obaji, mi-era aşa de dragă cum se învârtea în braţele musafirului, ca un fus ce vrea să dea de urma firului în caierul de lână! Aş fi privit la ei o săptămână, da s-a învârtit şi masa, păcătoasa, şi am căzut sub ea. Eu atâta am avut de spus că m-a prins visul”.

— Ai scris matale, dă să semnez! Hans nu prea le avea cu scrisul!

A bătut drumurile procuraturii Gogu ani la rând. Îmi spunea tanti Gica, după multe amânări, în vremea pensiei, a primit condamnarea, dar n-a mai ajuns s-o execute.

4

Radiogramă Nr 33. Piteşti. 11 mai 1946, orele 12,30 / „În strada Libertăţii, nr 15, domiciliază individul Sima Gheorghe, cunoscut legionar fanatic, atât el cât şi familia sa. În prezent este înscris în PNŢ – manist, unde va duce o aprigă luptă politică pentru această grupare, fiind capabil de orice acţiuni contra actualei conduceri. Aproape săptămânal se deplasează la Bucureşti sub pretextul diferitelor comisioane.

A luat parte la toate răspândirile de manifeste şi în vederea alegerilor va conduce o grupă de partizani ce vor activa la secţiile de votare.

S-au luat măsuri de supraveghere ale susnumitului.”

R.S.R. Ministerul de Interne. Inspectoratul Judeţean Argeş. Serviciul Special „F”.Nr. 022967. 21.03.1987 / „Din verificările efectuate a rezultat că numitul Sima Gheorghe, fiul lui Dumitru şi Ilinca născut la data de 30.04.1910 în comuna Merişani, judeţul Argeş, cu domiciliul în Piteşti, strada Livezilor, bloc 7, apartamentul 4, cunoscut în baza de lucru la „problema legionară” a decedat şi se află înregistrat cu actul nr 21/1986 în cadrul Consiliului Popular Municipiul Piteşti.

Ofiţer investigaţii, Lt. Colonel Gheorghe Petre”

Între aceste două documente, pe file disparate,

suprapuse ordonat, numerotate cu pastă roşie, ca nişte plăci tectonice (pretenţios!) aşezate aparent normal, este viaţa lui unchiu Gogu din care iată a rămas doar un dosar. Dosarul „Simigiu”.

Îmi pot închipui, cunoscându-i temperamentul năvalnic, de un calm imperturbabil la suprafaţă, cum se comporta el natural în momentul când se ciocneau în interior faţă-n faţă, faliile, la trecerea periculos de apropiată a unui asteroid, potenţial declanşator de cutremure. Sunt sigur că nu şi-a pierdut niciodată simţul umorului.

5

Schimb poziţia în fotoliu balansoar în care stătusem de ceva vreme pe marginea lacului, simţind o înţepătură în genunchiul stâng.

De la un timp şi pe mine mă înjunghie mereu genunchiul. S-a betegit. Nu poate fi Gena, şi nici Dumitra, şi nici vreo Floare, căci atunci când Tobârlan şi-a luat pedeapsa, eu începusem să înţeleg buchia lumii, nu m-am legat la cap cu mai multe. Eu doar Maria! Nu-i vina mea că în oglindă Maria căpăta mereu alte chipuri. Şi atunci de ce junghiul?

Îmi amintesc, fără nicio greutate, pasajul de început al romanului meu:

Bunicul dinspre partea tatei avea un picior beteag. Căzuse din tei la 75 de ani, urcat să-i culeagă floare Dumitrei. Dumitra rupsese orice legătură cu bunica Lina, de tinere, dar cu bunicul a păstrat legăturile, de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic, şi la timp potrivit (când bunica rămânea grea şi slavă cerului a născut opt copii), li s-au împletit gândurile înnodând niscaiva legături ascunse, pe care le ştia toată Valea Pribei.

Probabil le aflase şi teiul, fragil la trup, suflet sensibil, nu s-a opus când Dumnezeu i-a rupt craca, pedepsind călcătura strâmbă a bunicului meu.

Mărturisesc acum, parcă mă încearcă o părere de rău și mi-e rușine. Câte femei s-or fi supărat pe mine că nu m-am urcat în tei!... La ce bun atunci, cele zece porunci dacă, şi cu ele, şi fără ele, nu trece durerea de genunchi?

Da Maria, îngerul meu păzitor, ea unde o fi, de ce nu e și ea aici? Grele întrebări, de nepătruns! Mai bine nu le pun şi citesc „Simigiul” mai departe. Poate îmi dă CNSAS-ul un răspuns.

6

Dosarul se deschide cu o fişa personală. La rubrica, *Activitatea compromiţătoare*, stă scris cu pixul, după liniuţă, îngrijit:

Fost membru legionar, semnalat cu carenţe şi comentarii duşmănoase la adresa politicii interne şi externe ale R.S.R. După multe alte consemnări lapidare, documentul se încheie cu semnătură Şefului Serviciului I, Maior Paraschiv Ion şi a ofiţerului, Lt. Col. Vâlcu Ghe. 29.06.1985.

(Trebuie să precizez, pentru cine nu este familiarizat cu întocmirea dosarelor, că întotdeauna un dosar începe cu sfârşitul. Prima pagină este de fapt ultima. Cronologic, începutul e la sfârşit. Pe măsură ce organul adaugă probe, grosimea dosarului creşte, în timp ce viaţa se subţiază. Ţi-ai trăit viaţa, ştii cum a fost, de aceea perspectiva în ordine inversă poate deveni captivantă! N-are rost să începi cu începutul de la sfârşit. E şi incomod!... Dar nici nu-mi cereţi mie, ca autor de carte, să respect birocraţiile unui securist!).

Extras dintr-o autobiografie, aflată la dosar / „Toată activitatea mea politică se rezumă la şase luni de perioadă „Cuzistă”. Ea a constat în următoarele: atunci când conducerea cuzistă pleca în propagandă pe teren, lua câte o echipă de tineri, să cânte pe parcursul drumului. Printre

aceştia, ca fost cântăreţ în corul bisericii Curtea de Arges, cu glas format deci, mă număram şi eu. De înscrierea mea la tineretul cuzist e vinovat un naş al meu de cununie, avocatul Gorovei care ştia cât de frumos cânt.”

„Respectivul, în perioada 39-41, a desfăşurat activitate legionară, participând la marşuri, cântând cântece legionare, răspândind manifeste etc”.

„În perioada 59-84 a fost informatorul organelor noastre, într-un mecanism reciproc de supraveghere cu alţi foşti legionari, Manolescu Mişu, Gorunescu, Grecu, Florea, şi alţii. Dovedit că lucra nesincer şi are atitudini duşmănoase faţă de R.S.R. ascultând Europa Liberă, s-a trecut la încetarea legăturii cu el”.

Sunt perioade lungi neacoperite. În 1963 există o caracterizare a agentului „Niki Popescu”, alias Sima Gheorghe (primise botezul deci, agent!), din care rezultă că trimis în misiune pentru a intra în vorbă cu alţi legionari şi a raporta despre ei, ofiţerul care a scris caracterizarea constată că informaţiile erau neserioase. (Din câte îl ştiu, cu siguranţă erau savuroase. Totuşi „agent”, nu mi-aş fi putut închipui!)

Prin anii 80-84 devenise „nesincer şi avea păreri cârtitoare la adresa conducerii ţării”. Era supravegheat şi provocat la discuţii de alţi informatori, care adunau zeci de pagini în dosarul personal.

Sursa Zaharia, 26.09.1980 / „Numitul Sima Ghe a deschis discuţia după evenimentele din Polonia, susţinând că muncitorii din Gdansk sunt de admirat că nu s-au lăsat călcaţi în picioare, au cerut şi au obţinut drepturile ce li se cuveneau…”

Sursa Manolescu Mişu, 18.06.1983 /

— Azi avem piaţă bogată, a zis sursa.

— Ehei! Bogată, să vadă musafirii cât de bine trăim! Ce-o fi văzut la preşedintele ăsta mongol ce ne vizitează, nu ştiu? a zis Sima.

— Nu e neapărată nevoie să te gândeşti la ce vezi la

cineva. Trebuie să găseşti modalităţi şi posibilităţi de a oferi ce ai şi abia apoi să vezi ce-ţi poate oferi partenerul.

— Am lucrat în probleme de aprovizionare o viaţă întreagă şi am rezolvat problemele pe acest principiu, dar întâi am zis să mă asigur eu de ce am nevoie, şi după aceea să văd ce pot face să asigur şi partenerului ceva. Ce poţi lua de la „sărăntocii” ăştia care vin mai mult să le dai, decât să-ţi ofere! Ce poate să-ţi dea Republica Mongolă? Ce să-ţi dea toate ţările astea din Africa, Asia, care nu au ce mânca?

— N-am putea spune că nu au ce da. Fiecare cu produsele lui. Gândiţ-vă la arabi care ne dau petrol! Alte popoare ne dau minereuri. Probabil că şi mongolii ne dau minereu, piei de animale…

— Petrolul care ni-l dau ei costă „păpica noastră”, iar la mongoli, cine dracului ajunge să le ducă produsele şi să ia minereuri. Le dăm la toţi produse alimentare şi noi „strângem cureaua!”

— Ce să-i faci, când ai nevoie dai cât ţi se cere. Aşa este comerţul, mai ales în condiţiile actuale când nevoia de valută este atât de mare.

— Nevoia şi datoriile pe dracu! Ne trebuie, nu ne trebuie, cumpărăm şi plătim. De-aia am ajuns unde am ajuns.

Aşa s-a terminat discuţia şi ne-am despărţit.

(Discuţia respectivă s-a întâmplat între doi colaboratori bănuiesc, măcar unul dintre ei aflându-se în control. Aş fi fost curios să citesc şi raportul lui Gogu. El, tot sub formă de dialog?… dar nu l-am găsit. Probabil se află la dosarul celuilalt. Deh, nu am privilegiul securistului să le pot citi pe toate!)

Tot Sursa Manolescu 02.09.1983. (promit ultima de la el, ca să nu plictisesc.)

Din vorbă-n vorbă despre lucrurile zilnice, cumpărături, abundenţa pieţei, am deschis discuţia despre manifestările din Piteşti şi din ţară cu ocazia zilei de 23

August.

— Frumoase manifestări de solidaritate a poporului în jurul partidului şi a conducătorului!... a zis sursa. (ca din gura crainicului de la televizorul alb negru!... am zis eu.).

— Frumoase, foarte frumoase, dar prea personale, prea închinate preşedintelui – ca şi când poporul, o serie nesfârşită de activişti şi membrii de partid n-au făcut nimic! Ca şi cum 23 August a fost doar opera conducătorului iubit!

— Nu am remarcat acest lucru.

— Cum domnule nu ai remarcat? Până acum coloanele de manifestanţi purtau pancarde, steaguri, panouri cu realizări şi portretele membrilor marcanţi ai partidului, ai Comitetului Central. Ai văzut dumneata acum alte portrete decât cel al tovarăşului Nicolae Ceauşescu şi al tovarăşei Elena Ceauşescu? Nu! Adică cum? Nimeni din cei care au făurit şi au militat pentru partid, şi-au jertfit viaţa pentru clasa muncitoare, nu mai merită niciun sentiment de recunoştinţă?

— Este greu să judecăm considerentele pentru care s-a ajuns la acest aspect!...

(Parcă aud vocea clară, sonoră, de bariton, a unchiului meu, însoţită de gesturi cabotine de orator, şi văd ochii întorşi ai spectatorilor întâmplători care după uluiala iniţială se retrăgeau – lăsând în urmă un spaţiu gol ce se tot mărea în jurul celor care îşi argumentau disertaţia – şi se întrebau de zor, de ce nu apare miliţia?)

— Ce greu domnule? Dumneata nu vezi că s-a ajuns iar la cultul personalităţii? Nu vezi că toţi acceptă şi nimeni nu are nimic de spus? Şi când te gândeşti că după moartea lui Gheorghiu Dej s-a făcut atâta caz de cultul personalităţii!...

Sursa a cumpărat ce avea nevoie şi a plecat.

Ofiţerul de legătura a consemnat cu pastă roşie nedumerirea sa: „Greu de dovedit care dintre cei doi este mai nesincer?”

Sursa Comănescu, 28.12.1984 / „Sima Gheorghe

ascultă Europa Liberă, „altfel de unde să ştie că şefului statului, bolnav fiind, îi arde să cumpere o ambarcaţiune personală de la Onassis, pentru zeci de mii de dolari?”

Sursa Florea, 28.05.1985 / „L-am întâlnit pe Sima Ghe în faţa Complexului CEAIR. L-am întrebat ce mai face.

— Ce să fac, aştept şi eu să se facă „pace”. Dar nu pacea pe care o vor şi o cer ăştia! O pace care să-mi aducă înapoi casa demolată şi care să-mi repare toate nedreptăţile făcute până acum.” (Mai erau doi ani de aşteptat, până ce avea să primească pacea şi casa înapoi.)

7

Nici nu simţisem când trecuse timpul! Poate că era ceva obişnuit aici unde mă aflam, să nu simţi cum curge timpul. Spaţiul şi timpul, două realităţi filosofice concurente despre care nu sunt acum în cea mai bună poziţie, să vorbesc…

În spatele dosarului „Simigiu”, ca o anexă, separate printr-un carton, alte zeci de file scrise pe o hârtie mai îngălbenită de vreme. Scrisul se înţelegea mult mai greu, dar m-am descurcat, cât de cât.

Dosarul fusese întocmit de jandarmeria Ilfov şi cuprindea mai multe procese verbale, interogatorii, declaraţii, trimiteri în judecată, tăieturi din ziar şi radiograme de urmărire.

În procesul verbal de interogatoriu din 28 martie 1958 citesc unele răspunsuri interesante, cu fapte total necunoscute mie ca de exemplu:

„Am fost condamnat în anul 1935 pentru furt o lună de zile şi am fost achitat nefiind vinovat”. Se mai face aluzie într-un alt document despre furtul unui dosar la Curtea de Casaţie, pentru care şi-a pierdut postul de grefier.

„În anul 1938 am fost trimis în judecată pentru transport de băuturi alcoolice”…

(Nicăieri o vorbă, despre escapadele amoroase de care-mi povestise tanti Gica, dovadă că organele de cercetare nu au fost vizionare, nu s-au gândit că vreodată, dosarul ar putea inspira pe cineva să scrie o carte de aventuri şi suspans, n-au luat în calcul cariera mea…)

Legiunea Jandarmi Ilfov. Postul de Jandarmi Ulmeni. Notă / „Cuprinzând trimiterea în judecată a numitului Sima Ghe pentru că şi-a exprimat opinia că Zelea Codreanu nu a murit, ci a fugit prin Bulgaria în Germania şi că Hitler va bate toată Europa”. Şi urmează documentul de trimitere în judecată, condamnarea, dar şi amnistierea de care beneficiase.

Şi încă o Notă interesantă. O reproduc. Notă / „Individa Gica Sima (niciodată n-a fost Sima; Ionescu, sau Popescu după căsătorie) originară din comuna Merişani, judeţul Argeş, fără profesie, cunoscută înfocată legionară, în prezent domiciliată în Piteşti, Strada Libertăţii, nr 15 la fratele său Gheorghe Sima, semnalat cu radiograma nr 33 din 10 mai a.c. (1946)

Numita, cu asentimentul fratelui său, intenţionează să se înscrie în Organizaţia Partidului Naţional Popular din Piteşti, făcând totodată intervenţii pe lângă profesorul Milici, membru activ din conducere, pe care îl cunoaşte din trecut, să fie numită ca funcţionară la sediul acelei organizaţii.

Numita, şi în prezent îşi manifestă ideea legionară, căutând a se introduce în PNP, cu scop de a culege informaţii spre a fi transmise fratelui său, pentru Organizaţia Naţională Ţărănistă – Maniu.

De asemeni tatăl său Dumitru Sima zis Tobârlan, domiciliat în comuna Merişani, Argeş, duce o ură neîmpăcată contra guvernului, căutând tot timpul să critice şi să comenteze măsurile luate de guvern.”

(Iacătă-l şi pe Tobârlan! Mărturisesc şi eu în faţa

instanţei, că aşa a făcut!)

8

Eram către ultimele pagini ale dosarului. Am auzit un clipocit aproape imperceptibil în apă, şi pe mal a apărut *guşterele*. Abia acum zărisem în spatele lacului trei cufere de lemn dintre care cel din mijloc avea capacul deschis. Cu siguranţă un cufăr din margine aparţinea tatălui meu. Aş fi putut afla în sfârşit acolo manuscrisul lui. Pe cufărul din marginea cealaltă, un desen ca un cod de bare şi dedesupt, scris cu vopsea, Nilă. Cel din mijloc trebuia să fie desigur al lui Nicolae. Al lui se deschidea mereu.

Coada micuţei reptile încă se extrăgea din luciul lacului. Ghearele din faţă se proptiseră în mal şi ochii mari mă fixau scăpărând un verde intens. Picioarele lungi din spate se cambraseră. Cu fiecare clipă, dilatată de atenţia cu care îl studiam, ca să-l pot descrie, guşterele creştea în dimensiune, gata să ţâşnească să-şi apuce prada. Împrejur liniştea devenise apăsătoare. Pierise şi zumzetul fântânilor arteziene. Pielea verde a guşterului se înnegrea vizibil. Frica îmi pătrundea în oase, iar gândul că nu reuşisem să stau de vorbă cu personajele…

Capitolul XXV. Casa Dogarului Arena

1

Aşa s-a terminat *Guşterele*, banal. Nimic de senzaţie. Am rămas cu cerul gurii amar. De parcă i s-a luat culturii de guştere întreg bugetul prin ordonanță de urgență. Speţa guşterelui s-a multiplicat doar natural. S-a produs o mutaţie în ouăle de guştere, şi puietul, dramatic, e tot mai rar. Cine să mai investească în educaţie? Cine să mai citească? N-am avut în vedere acest aspect. Ar fi trebuit să

fiu mai circumspect.

Mi-am adus aminte la Siliştea-Gumeşti, după ce lui Marin Preda i-au apărut *Moromeţii*. Nimeni din satul natal n-a mai vorbit cu el. M-am gândit că ar fi bine să previn cumva, până nu începe să circule în Merişani sau în altă parte la fel informaţia. N-am scris despre neamuri numai de bine în carte!…

Contez pe faptul că neamurile mele în păr nu prea se omoară cu lectura. Nu fac nici casă bună cu internetul şi n-am nici ştire că sunt prieten pe facebook cu vreo nepoată de văr.

Am avut o sclipire, recunosc vinovată, să le ofer înainte de-a fi prea tărziu, fiecăruia câte un guştere în viu.

Ieri am bătut la prima uşă, spăsit. M-a primit o verişoară de mătuşă. Nu ne mai văzuserăm de mulţi ani. Avea un animal canin în casă care tot mârâia. I-am pus *Guşterele* pe masă, la care m-a întrebat:

— Costă bani? şi subtilă… Muşcă?

— Doamne fereşte, nu costă nimic şi n-are nevoie de cuşcă! Eu sunt mulţumit doar să-l ţii în bibliotecă, din milă. Dacă nu-l deschizi, nici nu ştii că ai în casă o reptilă…

Uite-aşa se întâmplă, de păcătuieşte omul cu gura! N-a fost să fie nepoată de văr, ci nepot de verişoară. M-a contactat pe facebook.

Bine v-am găsit. Sunt Alin Voica, băiatul Lucicăi „lui Nilă”, nepotul lui Nilă. Tocmai ce citesc cartea dumneavoastră *Guşterele*, despre neamul nostru al Tobârlanilor. Am întrebat-o pe mama dacă are numărul dumneavoastră de telefon. Nu îl mai are. Aş dori să vă invit când ajungeţi la Merişani la o cafea/ ceai/ pahar de vin/… să vedeţi cum am început să re-amenajez „Cârciuma lui Nilă” pe locul de casă ce l-a lăsat Petre Dogaru bunicii mele Aurica. I-am spus locului Casa Dogarului Arena şi aici construim şi reconstruim chestii legate de neamurile noastre comune.

Interesantă ideea să transformaţi *Guşterele* într-un

roman mai mare, am citit pe blog. Merită, se simte nevoia. Vă mulţumesc pentre add friend, v-am salvat şi numărul de telefon. Înţeleg că v-aţi mutat în Bucureşti. Eu şi soţia locuim în Bucureşti, ne putem vedea şi aici când aveţi timp.

Ideea cu Casa Dogarului Arena mi-a venit când m-am apucat de restaurarea casei şi a curţii, căci se dărâmau grajdurile lui Nilă pe noi. Şi aşa am început să recuperez trecutul.

Reamenajând curtea, am văzut că de fapt iese o foarte drăguţă (nu găsesc alt termen) arenă de gătit, de petrecut în aer liber şi de concerte (eu am terminat filosofia, dar mă ocup de muzică). Şi anul trecut, pe 13 septembrie am făcut inaugurarea arenei încercând să adun alături cât mai multe dintre neamuri şi prieteni. A fost în grabă şi nu am reuşit să comunic cu toţi. Dar anul acesta fac Ediţia II-a (tot ca dumneavoastră la *Guşterele*) şi aştept să veniţi să ne întâlnim, dacă s-ar putea cu toate neamurile.

După ce termin afişul şi pun biletele în vânzare pe facebook (facem evenimentul cu taxă de intrare, să putem acoperi costurile de producţie, gătitul, cazatul, scena, artiştii) vă anunţ pe toţi; să ne adunăm şi să depănăm amintiri. Am înţeles de la mama că aveţi două fiice şi probabil nepoţi. Să veniţi împreună pe 12 septembrie la sărbătoarea familiilor/neamurilor!

Am selectat din cartea dumneavoastră citate despre Nilă, Aurica, Morărescu, Ghinea, mamele mele (fetele lui Nilă), o să le înrămez şi pun pe pereţi la Merişani. Mai ales în beci pe care l-am restaurat fix cum aţi scris despre el. Eu aveam aşa ceva în cap, o idee năstruşnică, dar mi se părea irealizabilă.

2

„Aştept să veniţi la Ediţia a II-a, să ne întâlnim toate neamurile!”

Mi-a venit în minte dintr-o dată grămada ordonată a

unui meci de rugby, spinările înconvoiate ale jucătorilor, legând cu umerii încleştarea echipelor în cele două capete de pod. Pe sub pod, printre picioarele încordate ale jucătorilor, se strecura, ca o idee, ovalul mingii. Ar fi trebuit doar s-o prind şi s-o arunc înapoi la un coechipier pe aripă. Genială regula descoperită de inventatorul acestui sport, ca totdeauna jucătorul care primeşte pasa să se găsească în urma mingii. Înaintezi numai privind înapoi, ca să poţi depune mingea în terenul de ţintă. Şi mai poţi câştiga puncte, dacă reuşeşti să arunci cu piciorul mingea printre buturi.

Tata, şi Niculae, şi Gogu, şi Nilă, copii fiind, aruncau cu pietre în fântâna lui tata-mare, terenul de ţintă, ca într-o fiinţă vie, numărând cine are cele mai multe pietre câştigătoare…

Capitolul XXVI. Epilogul

1

Reclama ce se derula după încheierea emisiunii lui Toma nu mai avea de gând să se termine. Cei aflaţi pe insulă puteau să vadă ecranul uriaş de oriunde şi fuseseră captivaţi de imaginile acelea vii care nu ştiu prin ce întâmplare ajunseseră să fie difuzate. Automat toţi Tobârlanii şi-au îndreptat paşii spre cârciuma lui Nilă. Ţaţa, traversase strada de la Crucea de piatră împreună cu şomeriţele ei. Dăduse faliment, dar curtezanele nu plecaseră nicăieri. Unde să se ducă, măcar acolo aveau un acoperiş, îşi retrăiau amintirile. (Lenuţa, Gica, Veronica, Mița, Mimi, Tanţi, Aurelia, Aurica, Lina).

Petre parcă atunci o descoperise pe Veronica şi se aşezase lângă ea. Unchiu Gogu o ţinea pe genunchi pe Lenuţa, nu mai erau scaune, şi-şi umplea întruna paharul degustând minunatul alcool fabricat din transportul ilegal

de portocale, migdale şi lămâi, operat de Cornel. Abia sosise Cornel. Fiind singurul care-i cunoştea pe cei din reclamă, îşi cioplise o nuieluşă de alun şi-i deconspira pe rând, când apăreau în filmuleţul cu manifestările de la prima ediţie.

— Cornele, mamă, ăla cu creastă de cocoş şi cu barbă al cui e? Şi blonda aia cu sănul dezgolit, ca să se vadă tatuajul, din neamul cui, tot de pe Ţiganca? Ăla tuns la piele e Dragoş al lui Burtilă?...

Crainicul, cred că Alin, nu-i cunoşteam vocea, dădea amănunte cum se pot cumpăra biletele pe internet. Ce posibilităţi de cazare există. În ofertă apăreau atât camere confortabile, puse la dispoziţie de localnicii mai înstăriţi, cu acces la piscină, cât şi Casele Lupeştii. Fosta Casă a agronomului se transformase în hotel. În plus, exista un autobuz. La nevoie, putea să-i transporte la vilele de pe Valea Ursului sau Băiculeşti.

Maria, cu capodul ei de mătase verde-mentă, descoperindu-mă printre ceilalți mă privi îndelung şi odată izbucni:

— Eu vreau în patul Lupeştii! Ca la un semnal şi-au dat drumul dorinţelor toţi.

— Mergem şi noi! Vacarmul devenise greu de stăpânit.

În fond, ce-ar fi să facem o Conferinţă comună la Casa Dogarului Arena?

2

Tata vroia, în epilogul romanului, să adune toate personajele de pe insulă în studioul lui de televiziune într-o adunare-conferinţă, de demascare publică a lui Tobârlan, pentru intransigenţa şi veşnica lui nemulţumire. Fiecare personaj avea la dispoziţie un număr de pietre egal cu vârsta, şi, dat fiind că locul permitea, după îndelungi dezbateri, conveniseră un numitor comun pentru toată

lumea, iar la numărător grămezile se distribuiseră egal, pentru ca judecata niciunuia dintre judecători să nu atârne mai greu în luarea deciziei.

Tata-mare era o fântână adâncă.

Îmi închipui, când piatra i-ar fi izbit trupul inconsistent, neopunând rezistenţă, s-ar fi auzit plescăitul, ca în oglinda unei ape!

Dincoace, în ograda de la Casa Dogarului Arena, se puneau bazele unei altfel de Conferinţe, despre tradiţiile şi locurile Merişanilor, despre responsabilitatea lucrurilor care îţi plac, despre familie şi despre prietenii adevăraţi, despre pasiunea sufletului şi despre patimile trupului.

Despre muzica bună, mâncare la ceaun, vin curat tras în oale de pământ, pe care îl bei până dimineaţa şi nu te doare capul.

Despre cuptoarele, plitele încinse, mai încinse decât pălinca adusă de la mama ei, zăcută în butoiul din beciul dogarului.

Despre copiii care se joacă pe deal în timp ce rockul se împrietenşte cu satul. (Abia acum mi-am dat seama că acolo pe insulă n-am văzut picior de copil. Nimeni nu se gândise să îsi aleagă în cer raiul copilăriei de pe pământ!).

N-a fost nevoie de niciun vot. Discuţiile se încinseseră, dar erau unanime. Toţi doreau o Conferinţa comună la Casa Dogarului Arena, în Merişani şi cereau să înceapă demersurile. Doar tata-mare rămăsese în chilia-coverga lui, să se roage. Oare să se roage? Cui să se roage? Mândru cum era, n-avea cui? De la o vreme un guştere se aciuase în chilia lui. De unde să fi venit și gușterele ăsta?

Sarcina de a negocia cu Alin îi revenise lui Tata. Nu era de loc simplu. Au schimbat mesaje pe e-mail, încercând să armonizeze cumva lucrurile, dar prea erau încălcate toate normele. Dumnezeu n-ar trebui deranjat… Oare El,

nu are nimic de zis?

Aici am intervenit eu. Un scriitor întotdeauna poate s-o întoarcă din condei. Altfel de ce s-ar mai scrie ediţia a II-a la o carte? Le-am propus, pentru refacerea compatibilităţilor, înainte de Conferinţă să fie organizată o competiţie sportivă. Sportul are proprietatea să elimine diferenţele de gândire dintre oameni, le îmblânzeşte, aducându-le la un numitor comun, regenerează resurse şi energii.

Miza era Tobârlan. Alin şi cei din Merișani luptau pentru veşnica lui pomenire, pentru tot ce credeau ei că lăsase bun în urmă, iar ceilalţi voiau să-i demaşte veşnica lui nemulţumire.

Am ales rugbyul nu pentru că ar fi fost sportul cel mai frumos, cu toate că ar putea să fie, ci pentru respectul pe care şi-l arată între ei adversarii, cei care susţin jocul. Dacă vrei să înaintezi, te uiţi în urmă, dai pasa doar înapoi. Nimic nu-i întâmplător, trebuie să gândeşti cu iuţeală, să alergi, să alegi, să fii inspirat, dacă vrei să înscrii în terenul de ţintă un eseu curajos. Desfăşurarea aceea teribilă de forţe, cea mai sportivă şi aprigă dintre toate, nu se lasă niciodată cu accidente.

S-a convenit, pentru că ograda dogarului era în pantă, un amfiteatru natural numai bun pentru spectacole, meciul să se desfăşoare nu departe, în parcul imens înconjurat de zidurile groase în care încă se mai ghiceau desenate de tulpinile copacilor aliniaţi, vechile alei pe unde se plimbase Carol cu Lupeasca.

Era acolo un teren de fotbal înnobilat de Dobrin. Te trezeai cu el coborând dintr-o maşina. Dobrin, prinţul. Într-o jumătate de oră se încropeau două echipe cu Burtilă, Tel, Mişu, Orvan, Voica, Tită, Moţ, Sârbu, motoreta Burduşel şi Tibişină, fotbaliştii adevăraţi ai Avântului! Câştiga totdeauna echipa în care juca Dobrin. După meci, Gâscanul

plătea un butoi cu bere la Mat, din care beau pe săturate ambele echipe.

Ce viaţă, ce lume, domnule!

Au ridicat buturile, barele înalte până la cer, de o parte şi de alta a terenului, şi între buturi, cu tehnica modernă un fel de video proiecție 3D, de ambele părţi, au pus printr-un joc de lasere holograma lui Tobârlan îmbrăcat cum îl știam eu în costum tradițional cu pantaloni albi de dimie și cămașă lungă de in.

Măcar nu se mai azvârlea cu pietre!

Măcar balonul era oval!

3

M-am trezit pe scenă înconjurat de lume, tineri necunoscuţi în aşteptarea concertului hard rock ce trebuia să înceapă la Casa Dogarului Arena şi parcă Tobârlan mă ţinea strâns de umeri. Mi se părea de data asta că stăpâneam ca un elev silitor toată istoria, aflasem şi despre Marghiloman o grămadă de lucruri.

Glasul îmi devenise puternic la microfon şi pentru prima oară realizam că semăna cu al tatălui meu. Alin mă rugase să spun câteva cuvinte despre *Guştere*, despre neamul nostru al Tobârlanilor, despre Dogari. Am început rar apăsat:

„Poporul român a fost un popor de domni. Ne tragem în linie paternă direct din ramura cu rădăcini înfipte adânc în noianul de voievozi şi domnitori ai neamului, iubitori de ţară, vinuri şi femei: cel Mare, cel Rău, cel Bun, cel Cumplit, cel Viteaz. Toţi risipindu-şi preaplinul prepuțiului în paturile largi, primitoare, cu aşternuturi de atlaz.

La soare te puteai uita, dar la pielea albă de domniţă, înaintea domnitorului, ba! Pe boierii cârtitori, i-a mai scurtat dinadins de cap, la mânie şi supărare uneori, vreun Despot luminat. Ramura ciuntită a boierilor s-a stins în

închisorile comuniste.

Astfel s-au aşezat din flori, după dictatură, cei care nu sunt slugi, nici cuci, nici haiduci, un popor nou de domni ai democraţiei.

Talpa crăpată a ţării, ţăranul domn, niciodată n-a contat!

S-au întors pentru unii timpurile de splendori, chiolhan şi huzur sub perdeaua de fum a istoriei.

Noi, adevăratul popor de ţărani luminaţi, am ajuns meditativi, ne-au cuprins depresiile, fatalmente ne-a pătruns spiritul Mioriţei, ne-a plăcut să ne scufundăm în el şi am devenit trişti. Aşteptându-ne stipendele, invariabil neîndestulător, la date fixe. În culmea răbdării, ne-a cuprins plictiseala, starea de graţie a contemplării.

Continuăm să stăm slujiţi de ei, cei mai iubiţi când îi votăm.

Câţiva, puţini, am intrat în bibliotecă, alţii, cei mai mulţi, s-au înfundat în fotolii privind la televizor ca la circotecă roiul de molii şi urmărind cum se mişcă reforma statului ca un elefant. Ei, slugile noastre, e important, au evoluat, au gulere albe nu le mai au albastre. Sunt demnitari, pe cai mari la guvern, primari, parlamentari, toţi slugi în slujba domniilor lor ţăranii suverani.

Istoric vorbind, slugile au fost întotdeauna hoaţe! şi-au tras partea lor, au înşelat, au vândut vinul din beci, au luat viile şi moşiile asupră-le pentru ca stăpânii să nu aibă griji, să-şi înalţe spiritul liber şi lenea pe creste şi să se joace, părăsiţi de neveste, de-a baba oarba cu vremea.

„Dar sluga, ca o babă surdă, n-are mamă, n-are urdă!”...

Cuprins: